

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

MAGISTRSKA NALOGA

JOŽE LEBAR

KOPER, 2011

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Magistrska naloga

VPLIV ILEGALNIH MIGRACIJ NA
NACIONALNO VARNOST REPUBLIKE
SLOVENIJE

Jože Lebar

Koper, 2011

Mentor: doc. dr. Bojan Nastav

POVZETEK

Marca 2010 je Slovenija sprejela Resolucijo o strategiji nacionalne varnosti, ki opredeljuje vplive na nacionalno varnost Slovenije in nevojaške vire ogrožanja, kot so organizirani kriminal, ilegalne migracije in trgovina z ljudmi ter drogami. Ilegalne migracije so uvrščene v nadnacionalne vire ogrožanja nacionalne varnosti ter povezane z organiziranim kriminalom, ki bodo tudi v prihodnje pomembno opredeljevale varnostne razmere v svetu. Povečanje nezakonitih migracij lahko ogrozi varnost prebivalcev Slovenije. V nalogi proučujemo vzroke za ilegalne migracije ter skušamo ugotoviti, katere ogrožajo varnost Slovenije. Ugotovili smo, da sta največji grožnji trgovina z ljudmi in drogami ter organizirana kriminaliteta.

Ključne besede: ilegalne migracije, organizirani kriminal, trgovina z ljudmi, tihotapljenje, droge.

SUMMARY

In March 2010 the Republic of Slovenia adopted the Resolution of the national security strategy, which defines the influences on national security of the Slovenian republic and non-military threatening sources, such as organized criminal, illegal migrations, human trafficking and drug smuggling. It classes illegal migrations under transnational threats of national security and connects them with organized crime, which will in future have more importance at classifying security conditions in the world. Increase of illegal migrations might threaten the security of Slovenian population. In this project we study the causes for illegal migrations and try to figure out what are the threats endangering the safety of Slovenia? We found out, that the greatest threats are human trafficking, drugs smuggling and organized crime.

Key words: illegal migrations, organized crime, human trafficking, smuggling, drugs.

UDK: 314.15:351.8(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev obravnavanega problema in teoretična izhodišča	1
1.2	Namen, cilji in raziskovalno vprašanje magistrske naloge	5
1.2.1	Namen raziskave	5
1.2.2	Cilji raziskave	6
1.2.3	Raziskovalno vprašanje	6
1.2.4	Uporabljene metode dela	6
2	Migracijska politika Republike Slovenije	8
2.1	Zakon o državljanstvu Republike Slovenije	8
2.2	Zakon o tujcih	9
2.3	Kazenski zakonik Republike Slovenije	11
2.4	Zakon o azilu	13
2.5	Zakon o začasnem zatočišču	14
2.6	Zakon o nadzoru državne meje	15
2.7	Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje	19
2.8	Posedovanje potnih listin, vizuma ali dovoljenja za prebivanje	19
3	Ilegalne migracije	21
3.1	Splošno o ilegalnih migracijah	21
3.2	Migracije v Sloveniji v letu 2010	27
3.3	Vplivi migracij na nacionalno varnost	34
3.3.1	Kriminaliteta	34
3.3.2	Trgovina z ljudmi	36
3.3.3	Tihotapljenje drog	41
3.3.4	Zdravstvena problematika	44
4	Vpliv ilegalnih migracij na nacionalno varnost	47
4.1	Raziskava o problematiki migracij	47
4.2	Intervjuji	48
4.3	Zbiranje podatkov	49
4.4	Rezultati in interpretacija	49
4.4.1	Sklop vprašanj o kriminaliteti	50
4.4.2	Sklop vprašanj s področja tihotapljenja ljudi in trgovine z belim blagom	53
4.4.3	Področje trgovine z drogo	57
4.4.4	Splošni del	60
5	Predlogi zmanjševanja vpliva ilegalnih migracij na nacionalno varnost	66
6	Sklep	69
	Literatura	73
	Viri	77

SLIKE

Slika 1: Nedovoljeni prehodi čez državno mejo	28
Slika 2: Vrnjene oziroma sprejete osebe na podlagi mednarodnih sporazumov	33

PREGLEDNICE

Preglednica 1: Državljanstvo oseb, obravnavanih zaradi zlorabe listin na mejnih prehodih	29
Preglednica 2: Organizirana kriminaliteta v letih 2009 in 2010	31
Preglednica 3: Državljanstvo oseb, obravnavanih zaradi nedovoljenega prehoda čez državno mejo	32
Preglednica 4: Zasežene prepovedane droge v gramih	42
Preglednica 5: Odstotek tistih, ki so uporabili drogo	44

KRAJŠAVE

EK	Evropska komisija
EMCDDA	European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami
EU	Evropska unija
GPU	Generalna policijska uprava
IOM	International Organization for Migration, Mednarodna organizacija za migracije
IVZ	Inštitut za varovanje zdravja
KZRS	Kazenski zakonik RS
MDS	Medresorska delovna skupina
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
NATO	North Atlantic Treaty Organisation
PPUI	Policijska postaja za izravnalne ukrepe
ReSNV-1	Resolucija o strategiji nacionalne varnosti
RS	Republika Slovenija
SENDM	Specialna enota za nadzor državne meje
STA	Slovenska tiskovna agencija
UKC	Univerzitetni klinični center
UMAR	Urad za makroekonomske analize in razvoj
UNIOM	United Nations International Organization for Migrations, Mednarodna organizacija Združenih narodov za migracije
URS	Ustava Republike Sloveniji
ZAzil	Zakon o azilu
ZDRS	Zakon o državljanstvu RS
ZN	Združeni narodi
ZNDM	Zakon o nadzoru državne meje
ZTuj	Zakon o tujcih
ZZZat	Zakon o začasnem zatočišču

1 UVOD

Naloga govori o grožnjah ilegalnih migracij in njihovem vplivu na varnost Slovenije. Podrobneje je predstavljeno področje organiziranega kriminala, tihotapljenja drog in trgovine z ljudmi, ki so najresnejše grožnje nacionalni varnosti. Proučeno in analizirano je tujsko pravo Slovenije. Namen naloge je na podlagi literature ter usmerjenih intervjujev pripadnikov policije in pripadnikov enote za izravnalne ukrepe ugotoviti, kakšen je vpliv ilegalnih migracij na varnost v Sloveniji ter podati predloge za zmanjšanje negativnih vplivov ilegalnih migracij na nacionalno varnost.

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretična izhodišča

Marca (2010) sprejeta Resolucija o strategiji nacionalne varnosti (ReSNV-1, Ur. l. RS, št. 27/2010, 3) navaja: »Največji vpliv na nacionalno varnost Republike Slovenije (RS) ima nedokončana pokonfliktna obnova Zahodnega Balkana, ki se kaže predvsem v večji verjetnosti nastanka nevojaških virov ogrožanja, kot so organiziran kriminal, korupcija, ilegalne migracije in trgovina z ljudmi, orožjem in drogami ter terorizem. Tudi odprta etnična in verska vprašanja v regiji ostajajo potencialno tveganje za nacionalno varnost Republike Slovenije.«

Nelegalne ali ilegalne migracije uvrščamo v nadnacionalne vire ogrožanja in tveganja nacionalne varnosti ter jih povezujemo z organiziranim kriminalom, ki predstavlja kompleksno in dolgoročno grožnjo varnosti Slovenije, ki bo tudi v prihodnje pomembno opredeljevala družbenogospodarske in politično-varnostne razmere v svetu in regiji. Povečan obseg ilegalnih migracij lahko predstavlja grožnjo za varnost in zdravje prebivalcev Slovenije (ReSNV-1, Ur. l. RS, št. 27/2010, 5). V nadaljevanju navedena Resolucija govori tudi o odzivanju na nezakonite migracije ter prizadevanjih Slovenije za zmanjšanje pojava nezakonitih migracij in posledično zmanjšanje grožnje nacionalni varnosti.

Kot navaja Ullman (1983, 133), med grožnje nacionalni varnosti sodijo vse tiste aktivnosti, ki povzročajo opazno znižanje kakovosti življenja prebivalcev ter hkrati zmanjšujejo možnosti, ki jih imajo na voljo državni organi in nevladne organizacije (nasproti posameznikom, skupinam ter korporacijam) znotraj države. Ravno tako Prezelj (2001, 131) kot grožnje nacionalni varnosti navaja različne pojave, ki jih lahko označimo kot grožnje nacionalni varnosti. Mednje uvršča oborožene vojaške spopade, teroristične napade, visoko stopnjo kriminala, visoko stopnjo težko obvladljivih naravnih in antropogenih nesreč ter nalezljivih bolezni, visoko stopnjo kršenja človekovih pravic in svoboščin, zelo slabo gospodarsko razvitost in tudi prekomerno kopičenje beguncev ter imigrantov. Samo grožnjo nacionalni varnosti pa opredeli kot: »Nujen pogoj, da smo izpostavljeni nevarnosti, ne pa tudi zadosten pogoj, da se nam kaj pripeti.« (Prezelj 2001, 133)

Odgovornost za vzpostavljanje in ohranjanje nacionalne varnosti ter razreševanje nacionalnih varnostnih groženj je predvsem naloga države, ki za to poskrbi s svojimi institucijami, meni Prezelj (2005, 283) in trdi, da Slovenija v nacionalnovarnostnem okolju zaznava vedno več groženj lastni nacionalni varnosti, ki so predvsem nevojaške narave. Iz navedenega lahko sklepamo, da trenutno Slovenija ni ogrožena z oboroženo agresijo s strani drugih držav, ampak so se pojavile nove grožnje nacionalni varnosti, ki so predvsem nevojaške narave.

V sodobnem svetu je prišlo do sprememb zaznavanja groženj varnosti, kot utemeljujeta Williams in Moskos (1997 v Prezelj 2001, 135), v prehodu k nevojaškim grožnjam. Pred hladno vojno je namreč ključno vlogo igrala grožnja konvencionalnega napada, v času hladne vojne pa je to vlogo prevzel jedrski napad, po njej pa subnacionalne in nevojaške grožnje, kot so npr. trgovanje z mamili, nenadzirane migracije, socialne patologije, gospodarska stagnacija, degradacija okolja itn.

Pojem varnosti opredeljuje tudi Grizold (1999, 1): »Varnost je prvina obstoja in delovanja posameznika, družbe/države in mednarodnega sistema.« Za mednarodno varnost trdita Grizold in Ferfila (2000, 2), da: »... je vpeta v mednarodno okolje, kjer je odgovornost za zagotavljanje širše mednarodne varnosti domena ne le držav in njihovih zvez, ampak tudi celotnega mednarodnega sistema.«

Kopač (2007, 191) opredeljuje mednarodne migracije kot fizična gibanja posameznikov ali skupin čez meje suverenih držav. Združujemo jih v tri samostojne pojme: emigracije – odseljevanje oziroma odhod ljudi iz izvorne države, imigracije – preselitev, trajni prihod v gostujočo državo in remigracije – vračanje imigrantov v izvorno državo. V nalogi so preučevane zgolj imigracije kot prihod migrantov v Slovenijo ali prehod preko naših meja v ciljne države Evropske unije (EU).

Za migrante ni vseeno, kakšen status pridobijo z vstopom v neko državo ali območje, z njegovo opredelitvijo je tesno povezana njihova usoda, prihodnost. Od tega je odvisno, ali bo lahko ostal v neki državi ali pa bo kaznovan in izgnan. Medica (2007, 125) zatrjuje, da se za ilegalne migracije v zadnjem času pojavljajo nova poimenovanja, kot so nedovoljene, nezakonite, nedokumentirane migracije ter da: »...najbolj radikalne definicije opredeljujejo vse migracije kot prisilne (razen turizma), ter da je med njimi vse manj legalnih, vse več pa ilegalnih migracijskih premikov.«

V procesu približevanja EU je tudi Slovenija oblikovala zakonodajo, ki je usklajena s pravnim redom EU na področju migracij. To področje pokrivajo Zakon o tujcih RS, Zakon o azilu ter Zakon o začasnem zatočišču. V nalogi sta podrobneje predstavljena tudi Zakon o nadzoru državne meje ter Kazenski zakonik RS za področje kriminalnih dejanj. Za omenjeno zakonodajo se uporablja tudi pojem tujska zakonodaja, ki bo predstavljena v drugem poglavju.

Del množičnih migracij predstavlja nezakonito priseljevanje, ki postaja vse večji varnostni problem. Ta problem se pojavlja v ciljnih in v tranzitnih državah ter postaja vse bolj mednaroden. Med ukrepe za nadzor in preprečevanje ilegalnih migracij spadajo tudi strožji nadzor naših meja in mejnih prehodov na zunanji schengenski meji, zakonsko predpisana politika izdaje vizumov, notranja kontrola in odstranjevanje migrantov iz Slovenije, kazenska politika za delodajalce, ki nezakonito zaposlujejo tujce ter kazni za tihotapce imigrantov. Ilegalne migracije so po Prezlju (2005, 37) tesno povezane s kriminaliteto, saj meni, da so običajno povzročitelji dejavnosti organiziranega kriminala prav ilegalni migranti. Balibar (2007, 146) gre v opisovanju groženj s strani ilegalnih migracij še dlje, ko trdi, da v EU podoba zunanjega sovražnika vse bolj zamenjuje podoba notranjega sovražnika, on ga imenuje »zlohotni tujec«, ki se je vrnil med »nas«.

Po podatkih Europol (Europol 2009, 14) je na celotnem območju EU zaznano vedno večje število organiziranih kriminalnih skupin, pri kriminalnih aktivnostih pa presegajo državne meje. Organizirane kriminalne skupine se med seboj povezujejo in delujejo v več državah ter tako postajajo transnacionalne (Mandel 1999, 15). Razlog za to so velike razlike med stopnjo razvitosti držav, bliskovito hiter razvoj elektronskih in telekomunikacijskih sredstev ter razmeroma lahka prehodnost evropskih mej. Zaradi tega postaja problematika mednarodnega organiziranega kriminala kot možnega vira ogrožanja nacionalne varnosti v Sloveniji vse pomembnejša.

Za Slovenijo velja, da ni država, katere državljani bi se nezakonito priseljevali v tujino. To pomeni, da Slovenija ni izvor nezakonitih priseljencev. V veliki meri pa tudi ni ciljna država. V večini primerov smo samo tranzitna država za nezakonite priseljence. To dejansko pomeni, da migranti zaznavajo Slovenijo kot tranzitno državo na poti do privlačnejših evropskih držav. Njihov končni cilj pa je odvisen predvsem od njihovih obstoječih stikov z družino priseljske skupnosti v zahodni Evropi, navajata Prezelj in Gaber (2005, 21).

Batis (2004, 59) razdeli migrante na tiste, ki prihajajo iz držav nekdanje Jugoslavije, za te je Slovenija tudi ciljna država, ter tiste, katerim je cilj ena od evropskih držav, ki prihajajo iz vzhodne Evrope in je Slovenija zgolj tranzitna ali začasna ciljna država.

Ilegalne migracije predstavljajo tudi finančno breme za policijo, saj: »je vodenje postopkov s tujci za policijo strošek,« ugotavljata Virjent in Vukan (2001, 582, 589–590). Prav tako se kaže vpliv ilegalnih migracij na področju zdravstva, saj obstaja nevarnost okužbe z nalezljivimi boleznimi, ki jih migranti lahko prinesejo s seboj z območij, s katerih prihajajo.

Prezelj (2002, 625) uvrsti grožnjo s strani nelegalnih migracij tudi med identitetne in kulturne grožnje, katerih vzrok je etnična, verska in jezikovna raznovrstnost, če povzroča neenotnosti in spore ter izginjanje ali omejevanje temeljnih kulturnih vzorcev.

V evropski družboslovni raziskavi iz leta 2006 (Malnar 2008, 19) so anketiranci iz Slovenije opozorili, da je za slovensko gospodarstvo slabo, da k nam prihajajo živet priseljenci. V raziskavo je bilo vključeno 23 evropskih držav, Slovenija pa je na četrtem mestu po oceni, da priseljevanje ni dobro za slovensko gospodarstvo.

Za vidik kakovosti življenja državljanov Slovenije je pomemben občutek osebne varnosti naših državljanov (Kersnik 2010). Kot trdi Malnar (2008, 65), so subjektivne zaznave ogroženosti za občutek varnosti pomembnejše kot objektivno izmerjena stopnja kriminalitete. Na občutek varnosti vplivajo tudi subjektivno zaznani dejavniki življenjskih razmer, kot so občutek ogroženosti prebivalstva v neposrednem življenjskem okolju in osebne izkušnje, povezane s kriminaliteto. Po statističnih podatkih UMAR 2009 (Kersnik 2010, 69) je število kriminalnih dejanj v Sloveniji naraščalo vse do leta 2006, nato pa je v stalnem upadanju. Pričakovali bi, da se je v povezavi s tem zmanjšuje tudi občutek ogroženosti, vendar se je leta v obdobju 2002–2008 po podatkih, ki jih navaja UMAR (Kernik 2010, 69), nekoliko povečal. V letu 2008 se je 12 % prebivalcev Slovenije počutilo ogrožene in po podatkih UMAR (Kersnik 2010, 69): »... je ta občutek močan, kljub temu da pada odstotek tistih, ki imajo osebno izkušnjo s kriminaliteto /.../ V primerjavi z drugimi evropskimi državami Slovenija izkazuje zelo nizko stopnjo ogroženosti v življenjskem okolju in tudi neposredne izkušnje s kriminaliteto so pri nas nizke.«

O ustvarjanju vtisa varnosti imajo po besedah Medice (2007, 130) veliko vlogo mediji, saj z udarnimi novicami o uspešnih policijskih akcijah, prijetih in vrnjenih ilegalcih poročajo na straneh črne kronike ter tako ustvarjajo mnenje, da smo varni in dobro informirani. Nadalje trdi, da je bila za potrebe EU narejena študija o povezavah ilegalnih in legalnih migracij, ki je pokazala, da sam nadzor meje in mednarodno pomembnih prometnih poti sploh nima bistvenega vpliva na zmanjšanje števila migrantov, tako da poostren nadzor samo povečuje napetosti do ilegalnih migrantov. Vedeti moramo, da si nekateri migranti, ki jim Slovenija v začetku predstavlja samo tranzitno državo, pozneje premislijo in zaprosijo za državljanstvo. Zakon o državljanstvu iz leta 1991 je s tako imenovano Izjavo o dobrih namenih podrobno določal pogoje za pridobitev slovenskega državljanstva, navaja Polič (1997, 88).

Podrobneje zadeve o tujcih predpisuje Zakon o tujcih, ki določa načine vstopa in pogoje zapustitve in bivanja tujcev v Sloveniji. Med Drugim določa pooblastila državnih organov pri delu s tujci ter dolžnosti in pravice tujcev pri bivanju, vstopu in izstopu iz Slovenije. V postopkih s tujci ima policija pooblastilo za opravljanje mejne kontrole, za zavrnitev tujca na meji, razveljavitev vizuma, prisilno odstranitev tujca, dovolitev zadrževanja in izvajanja zakonskih ukrepov ob ugotovljenih kršitvah zakona (ZTuj-1, Url. RS, št. 64/2009). Kazenski zakonik predpisuje kazenske sankcije za kazniva dejanja glede prehajanja državne meje.

Odgovorna državna institucija za nevojaške grožnje je tako v prvi vrsti Policija, ki mora skrbeti za nacionalno varnost ter delovati preventivno v spremenjenem varnostnem okolju, ko je nacionalna varnost ogrožena z novimi oblikami groženj.

Po podatkih policije za leto 2010 je bila njena dejavnost usmerjena predvsem v odkrivanje kriminalnih združb, ki so po tako imenovani balkanski poti tihotapile orožje in eksplozivne snovi, prepovedane droge in ljudi (Policija 2010). Prav tako je bilo obravnavanih za 14,8 % več nedovoljenih vstopov v Slovenijo na notranji meji, zaradi katerih je bilo obravnavanih največ državljanov Makedonije, Srbije in Moldavije (Policija 2010).

Ob kontroli mejnih prehodov morajo slovenski policisti nadzorovati tudi zunanje meje izven mejnih prehodov in mejne prehode, ko ti niso odprti. Ta nadzor izvajajo s patroljiranjem. To pomeni, da mora biti delo na zeleni (kopenska) in modri (morska) meji (ki sta poseben izziv za preprečevanje nedovoljenih migracij) organizirano tako, da ne vzpodbuja izogibanja rednim kontrolam pri prestopu meje na mejnih prehodih (Burian 1999, 34).

Slovenski policisti so v sodelovanju s policisti iz 15 evropskih držav ter Hrvaške izvedli operacijo NEPTUNE 2010, ki jo je vodila evropska agencija Frontex, da bi odkrila in preprečevala ilegalne migracije. Frontex je Agencija za vodenje operativnega sodelovanja na zunanjih mejah držav članic Evropske unije ter usklajevanje sodelovanja držav EU pri poostrenem nadzoru na schengenskih mejah. Agencija za države članice organizira tudi usposabljanja. Frontex si prizadeva sodelovati tudi z državami, ki mejijo s članicami EU ter državami izvora migrantov (Policija 2010).

Na podlagi preteklih dogajanj in sedanjega stanja na področju migracij lahko ugotovim, da se bodo migracije vsekakor nadaljevale, tako na prostoru držav EU kot tudi na območju Slovenije. Politični nemiri, nestabilnost, ekološke razmere, slabe ekonomske razmere, kriminal, revščina in splošno pomanjkanje zaupanja ljudi v prihodnost pogojujejo potencialno večjo naklonjenost izseljevanju. Še več, kot smo že omenili, postaja Slovenija vse bolj ciljna država različnih imigrantskih skupin, z vstopom v EU pa smo morali prevzeti še nevhvaležno nalogo nadzora na svojih in hkrati zunanjih mejah EU.

Vse to pa vpliva na nacionalno varnost, kar pomeni, da se bodo negativne posledice imigracij okrepile. To bo zahtevalo večjo stopnjo sodelovanja med državami, ne samo članicami EU, temveč tudi tako imenovanimi »tretjimi državami«, ki so glavni vir imigrantov.

1.2 Namen, cilji in raziskovalno vprašanje magistrske naloge

1.2.1 Namen raziskave

Namen magistrske naloge je seznaniti se z vedno večjo grožnjo, ki jo predstavljajo ilegalne migracije in njihov vpliv na varnost Slovenije. Podrobneje je bilo preučeno področje organiziranega kriminala (kriminalitete, tihotapljenja drog in trgovine z ljudmi), ki so najresnejše grožnje nacionalne varnosti. Seznanili smo se tudi z ostalimi področji, na katerih se ravno tako odraža vpliv ilegalnih migracij. Proučeno in analizirano je tudi področje politike

priseljavanja v Republiki Sloveniji ter predstavljena zakonodaja, ki ureja področje migracij. Temeljni namen raziskave je na podlagi literature, letnih poročil policije ter usmerjenih intervjujev pripadnikov policije in pripadnikov enote za izravnalne ukrepe ugotoviti, kakšen je vpliv ilegalnih migracij na varnost v Sloveniji, ter na tej osnovi predlagati oblikovanje ukrepov zmanjševanja negativnih vplivov migracij na nacionalno varnost.

1.2.2 Cilji raziskave

Cilji naloge so:

- analizirati literaturo s področja tematike naloge, med njimi tudi pravne vire in poročila ustreznih organov,
- zbrati ustrezne podatke o ilegalnih migracijah ter njihovih posledicah,
- izvesti usmerjene intervjuje pripadnikov policije in enote za izravnalne ukrepe,
- analizirati zbrane podatke v kontekstu namena naloge ter
- na osnovi rezultatov oblikovati predloge, ki bi področje ilegalnih migracij s spremembo zakonodaje lahko izboljšale.

1.2.3 Raziskovalno vprašanje

V magistrski nalogi smo si zastavili naslednje raziskovalno vprašanje:

Katere so grožnje nacionalne varnosti Sloveniji zaradi ilegalnih migracij?

1.2.4 Uporabljene metode dela

Metode dela, ki so bile uporabljene za doseganje ciljev magistrske naloge, temeljijo na preučevanju primarnih virov s področja ilegalnih migracij, poročil policije, deskripcije strokovnih pojmov ter literature domačih in tujih avtorjev ter prispevkov s spoznanji iz obravnavanih področij.

Uporabljena je bila metoda zbiranja primarnih in sekundarnih virov, ki je pogoj za uporabo nadaljnjih metod. Z metodo analize in interpretacije primarnih virov so bili raziskani pravni akti, zakonodaja ter uradni dokumenti in izvedeni intervjuji. Z metodo analize in interpretacije sekundarnih virov so bile analizirane strokovne publikacije, članki, knjige, zborniki in druga raziskovalna dela v elektronski in tiskani obliki. Zbrani pisni in ustni viri, ki so pomembni za našo nalogo, so bili izbrani, obdelani, analizirani ter interpretirani.

Z metodo intervjuja smo prišli do podatkov operativcev s terena, s pomočjo katerih smo odgovorili na raziskovalno vprašanje. Pred izvedbo intervjuja je bilo pridobljeno soglasje Ministrstva za notranje zadeve in posameznikov, vključenih v raziskavo. V ta namen so bili izvedeni *polstrukturirani intervjuji* s pripadniki policije in pripadniki enote za izravnalne

ukrepe (PPIU), ki načrtujejo ukrepe (pripadniki policijske uprave), ter pripadniki, ki so izvrševalci nalog nadzora meje na notranjih evropskih mejah. Vzorec intervjuvancev je majhen in nenaključen, vendar takšen, da je zagotovil različne poglede in vedenje o proučevanem področju, saj so intervjuvanci zaposleni na različnih delovnih področjih. Intervjuji so bili opravljeni na Policijski upravi Murska Sobota, ločeno z zaposlenimi za nadzor meje, operativci ter njihovimi nadrejenimi, inšpektorji, ki vodijo odsek za nadzor meje in postopke z nelegalnimi prestopniki državne meje. Intervjuvanci niso zaposleni na isti ravni, imajo različna znanja in izkušnje ter poglede na obravnavano problematiko. Opravljeno je bilo devet intervjujev. Vsakemu intervjuvancu je bilo postavljenih 31 vprašanj, večinoma odprtega tipa, kar je omogočalo poglobljen vpogled v proučevano tematiko. V sklopu vprašanj je bilo zastavljenih več podvprašanj zaradi boljše interakcije in dvosmerne komunikacije. Rezultati intervjujev so bili primerjani s podatki iz poročila policije in drugimi sekundarnimi podatki.

Naloga vsebuje tudi analizo sekundarnih virov (članki in knjige). Podatki o številu migrantov, njihovi nacionalni sestavi, dejavnosti organiziranega kriminala, načinih tihotapljenja ljudi in drog in viri so bili poiskani s pomočjo interneta in v knjižnicah. Z analizo uradnega letnega poročila policije je bila naloga dopolnjena še s podatki o številu ilegalnih prehodov čez državno mejo Republike Slovenije ter državljanstvih ilegalcev, ki so bili najpogosteje obravnavani zaradi nedovoljenih prehodov državne meje. Ugotovljeni podatki so bili primerjani z občutkom ogroženosti državljanov Slovenije in podatki o zadovoljstvu prebivalcev, da k nam prihajajo tujci.

Raziskava je metodološko omejena, saj so rezultati raziskave posplošeni, ker so zajeti le iz populacije ene policijske uprave in ne veljajo za celotno Slovenijo, zato rezultati raziskave niso povsem reprezentativni. Omejitev predstavlja tudi razmeroma majhen, namensko izbran vzorec policistov, takšnih, od katerih smo po mnenju usklajevalca lahko izvedeli največ o proučevani problematiki.

Predpostavka je bila, da bomo veliko večino za raziskavo potrebnih podatkov pridobili iz literature in virov, navedenih v nalogi, ter da nam bodo na Policijski upravi Murska Sobota omogočili samo izvedbo intervjujev. Ravno tako smo predpostavljali, da bodo sogovorniki podali verodostojne podatke o svojih občutkih in bomo uspeli zbrati zadovoljivo količino podatkov o stanju na področju raziskave.

V drugem poglavju je obravnavana migracijska politika Slovenije in tujsko pravo, nato sledi v tretjem poglavju predstavitev stanja po obravnavanem področju v Sloveniji v letu 2010 ter glavne grožnje varnosti; v četrtem poglavju sledijo ugotovitve iz raziskave in nato v petem kot rezultat raziskave predlogi za spremembo zakonodaje ter sklepne besede v šestem poglavju.

2 MIGRACIJSKA POLITIKA REPUBLIKE SLOVENIJE

To poglavje je namenjeno pregledu slovenske zakonodaje in migracijske politike predvsem v luči ilegalnih migracij in njihovega vpliva na nacionalno varnost. Podrobneje so predstavljeni področje politike priseljevanja, pogoji pridobitve slovenskega državljanstva, pooblastila policije pri opravljanju mejnega nadzora ter predpisi iz Kazenskega zakonika Republike Slovenije, ki urejajo obravnavano področje.

2.1 Zakon o državljanstvu Republike Slovenije

Zakon o državljanstvu iz leta 1991 je s tako imenovano Izjavo o dobrih namenih določal, da lahko državljan druge republike nekdanje Jugoslavije, ki je imel 23. decembra 1990 prijavljeno stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in v Sloveniji tudi dejansko živi, pridobi naše državljanstvo, če do 25. decembra 1991 vloži vlogo za pridobitev državljanstva pri organu za notranje zadeve na območju občine, na območju katere ima stalno prebivališče (Polič 1997, 88).

Državljanstvo Republike Slovenije se lahko pridobi na naslednje štiri načine (ZDRS, 3. člen):

- po rodu,
- z rojstvom na območju RS,
- z naturalizacijo, to je sprejemom v državljanstvo na podlagi prošnje, ali
- po mednarodni pogodbi.

Za pridobitev državljanstva RS z naturalizacijo mora tuja oseba izpolnjevati predpisane pogoje, ki so med ostalimi naslednji (ZDRS, 3. člen):

- da je polnoletna,
- da dejansko živi v RS najmanj 10 let,
- da ima urejen status tujca,
- da ima zagotovljen trajni vir preživljanja,
- da obvlada slovenski jezik za potrebe vsakdanjega sporazumevanja,
- da ni bila obsojena na zaporno kazen ter kazen, daljšo od enega leta, in
- drugi pogoji.

Novost pri pridobitvi državljanstva je prinesel leta 2002 sprejeti Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o državljanstvu, predvsem za tiste osebe, ki so v času po osamosvojitvi imele državljanstvo ene od drugih republik Jugoslavije. Po tem zakonu lahko v roku enega leta od njegove uveljavitve za slovensko državljanstvo zaprosi polnoletna oseba, ki je imela na dan 23. 12. 1990 na območju Slovenije prijavljeno stalno prebivališče in od takrat naprej v Sloveniji tudi brez prekinitve živi ter izpolnjuje ostale posebne pogoje.

Leta 2008 je Statistični urad RS (SURS) začel uporabljati novejšo statistično definicijo prebivalstva. V skladu z njo se za prebivalca RS štejejo vse osebe, ki imajo v Sloveniji prijavljeno stalno ali začasno prebivališče, ne glede na državljanstvo, in ki v Sloveniji prebivajo ali imajo namen prebivati eno leto ali več in ki niso iz Slovenije odsotne eno leto ali več. Prejšnja opredelitev, ki je veljala od 1995. leta, je za prebivalca Slovenije upoštevala državljana Slovenije s stalnim prijavljenim bivališčem pri nas, tistih, ki so bili v tujini prijavljeni več kot tri mesece, in tujcev, ki so imeli v Sloveniji prijavljeno stalno ali začasno prebivališče, ter oseb, ki so imele pri nas priznano pravico do azila in begunca, pa ne (UMAR 2010, 13).

Tako se število prebivalcev Slovenije povečuje zaradi selitvenega prirasta, ne pa zaradi povečanega števila rojstev. Najbolj se je selitveni prirast tujcev povečeval v prvi polovici leta 2009 in dosegel vrednost več kot trinajst tujcev na tisoč prebivalcev Slovenije. Po statističnih podatkih UMAR-ja (UMAR 2010, 13) je največ migrantov prišlo iz držav naslednic nekdanje Jugoslavije, največ iz Bosne in Hercegovine, k nam prihajajo predvsem zaradi ekonomskih razlogov, povečini sezonskih zaposlitev v gradbeništvu, gostinstvu in kmetijstvu. Od skupnega števila novih priseljencev v Sloveniji je le deset odstotkov prebivalcev iz članic držav EU. Vendar pa se je po podatkih UMAR-ja (UMAR 2010, 13) trend priseljevanja zmanjšal, predvsem zaradi gospodarskih razmer ter zaostrenih pogojev pridobivanja dovoljenj za prebivanje, ki jih je Slovenija morala sprejeti s podpisom schengenskega sporazuma, saj je prihajalo do zlorab, ko so migranti s slovenskim dovoljenjem za prebivanje, s katerim se lahko do tri mesece prosto gibljejo po državah članicah EU, v teh državah tudi delali, celo zaprosili za azil ali se prijavili kot iskalci zaposlitve (UMAR 2010, 13).

2.2 Zakon o tujcih

Zakon o tujcih (Ur. l. RS, št. 64/2009) določa načine vstopa in pogoje, zapustitve in bivanja tujcev v Sloveniji. Med Drugim določa pooblastila državnih organov pri delu s tujci ter dolžnosti in pravice tujcev pri bivanju, vstopu in izstopu iz Slovenije. V postopkih s tujci ima policija pooblastilo za opravljanje mejne kontrole, za zavrnitev tujcev na meji, razveljavitev vizuma, prisilno odstranitev tujcev, dovolitev zadrževanja in izvajanja zakonskih ukrepov ob ugotovljenih kršitvah Zakona.

Iz Zakona je jasno razvidna temeljna strategija, ki je značilna za vse zakone o tujcih držav članic Evropske unije, to je doseganje predvsem učinkovitega delovanja državnih organov v boju proti nedovoljenim in ilegalnim migracijam (Rakočević 1999, 19). Zakon ne velja za tujce, ki so zaprosili za azil, ter za tiste, ki imajo v Sloveniji priznan status begunca. Prav tako se ne uporablja za osebe, ki imajo v Sloveniji začasno zatočišče. Vlada RS lahko v skladu z Resolucijo o migracijski politiki vsako leto določi število dovoljenj za prebivanje tujcev v Sloveniji, ki jih lahko izda v tekočem letu. Mednje ne spadajo dovoljenja za začasno prebivanje in dovoljenja za združevanje družine (ZTuj, 5. člen).

Natančneje je status begunca opredeljen v Konvenciji o statusu beguncev, kjer je begunec opisan kot oseba, ki je odšla iz izvorne države, kjer je prebivala, živel in je pobegnila iz strahu, da bo zaradi svojega verskega prepričanja, rase, narodnosti ali pripadnosti neki družbeni skupini ogroženo njeno življenje in je organi oblasti v izvorni državi ne morejo ali celo nočejo zaščititi. Konvencija o statusu beguncev trdi, da taka oseba potrebuje mednarodno zaščito in ji tudi pripada. Šele, ko taka oseba pridobi priznan azil ali status begunca, ji je tudi priznana pravica do stalnega bivanja v Sloveniji. Šele nato se začne proces vključevanja v slovensko družbeno okolje (Uredba o pravicah in dolžnostih beguncev 2004).

Tako se za nedovoljen vstop v državo šteje, če se tujec izogne mejni kontroli ali mu je bil na podlagi schengenskega sporazuma vstop prepovedan in vpisan v potno listino, ter če je ob vstopu in legitimiranju pri mejnih organih uporabljal ponarejene ali spremenjene potne listine ali če je navajal lažne podatke (ZTuj, 11. člen). Tako Zakon o tujcih govori o nedovoljenem vstopu oziroma tudi o nezakonitem, pri poimenovanju se namenoma izogiba pojmu ilegalen zaradi negativnega prizvoka pojma ilegalnen. V Sloveniji lahko ostane toliko časa, kot je navedeno v vizumu ali z mednarodnim sporazumom. Vizum je dovoljenje, ki ga izda pristojni organ Slovenije tujcu in na podlagi katerega lahko vstopi in biva pri nas tako dolgo, kot je določeno z vizumom, ali se mu dovoli samo tranzit čez državno ozemlje (ZTuj, 14. člen).

Pomembno je vedeti, da vizum še ni avtomatsko dovoljenje za delo, poznamo pa vizume A, B, C in D, odvisno od časa bivanja in zadrževanja v Sloveniji. Tako Zakon o tujcih (ZTuj, 14. člen) vizum A imenuje Letališki tranzitni vizum, vizum B Tranzitni, C Vizum za kratkoročno bivanje in D Vizum za dolgoročno bivanje. Ob izdaji vizuma mora imeti tujec sredstva za preživljanje, kar lahko dokaže s čeki, gotovino ali na kak drug način, ki dokazuje, da razpolaga s sredstvi, potrebnimi za preživljanje v državi (ZTuj, 19. c člen). Tujec, ki želi v Sloveniji ostati dalj časa, kot je določeno z vizumom, mora zaprositi za dovoljenje za začasno ali stalno prebivanje, za katero mora zaprositi pred vstopom v RS.

Zakon o tujcih obravnava tudi žrtve trgovine z ljudmi, katerim je dovoljeno, da ostanejo v RS tri mesece zaradi potreb pričanja na sodišču. V tem času imajo pravice do nujnega zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja (ZTuj, 38. a člen).

Zakon o tujcih predvideva tudi zapustitev države in odpoved prebivanja za tujce, ki nezakonito prebivajo v Sloveniji, ki so nezakonito vstopili ali imajo neveljaven vizum ter dovoljenje za prebivanje. Tujec je lahko tudi prisilno odstranjen iz države, če je zoper njega izrečena pravnomočna odločitev o izgonu iz Slovenije ali katerikoli druge članice EU (ZTuj, 50. člen). Če tujca ni mogoče odstraniti, se mu odredi bivanje v centru za tujce, lahko tudi pod strožjim policijskim nadzorom.

Posebno poglavje omenjenega zakona je namenjeno integraciji tujcev, s katero jim je zagotovljena pomoč pri vključevanju v kulturno, družbeno in gospodarsko življenje v Sloveniji. Za ta namen Slovenija organizira tečaje slovenskega jezika, tečaje za poklicno

izpopolnjevanje tujcev, zagotavlja informacije, ki so potrebne tujcem pri vključevanju v slovensko družbo, jih seznanja s slovensko kulturo in zgodovino ter organizira skupne prireditve s slovenskimi državljani za spodbujanje medsebojnega razumevanja in poznavanja (ZTuj, 82. člen). V obravnavanem zakonu je ravno tako predpisano delovanje državnih organov, ki s svojim delovanjem zagotavljajo zaščito pred kakršnokoli obliko diskriminacije na podlagi verskega, nacionalnega, rasnega, etičnega ali drugega razlikovanja tujcev.

V letošnjem letu je Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) s sredstvi Evropskega sklada za begunce začelo izvajati projekt za ozaveščanje širše javnosti o vlogi in pomenu vključevanja oseb z mednarodno zaščito v slovensko družbo. Poudarek je na spodbujanju medkulturnega dialoga med osebami, ki imajo status mednarodne zaščite, in populacijo družbe gostiteljice. Gre za osebe, ki se v drugo državo zatečejo iz potrebe, zato bodo posebej opozarjali na vzroke in ozadja, ki so begunce prisilili v beg. V okviru tega projekta, ki ga 75-odstotno financira Evropski sklad za begunce, 25-odstotno pa MNZ, je že odprta spletna stran <http://www.begunec.si/> in povezava na socialno omrežje facebook <http://www.facebook.com/begunec.si> (MNZ 2011).

Slovenija z zaposlovanjem tujcev odpravlja nekatere težave, kot je dostopnost do zdravstvenih storitev na tistih področjih, kjer zdravnikov najbolj primanjkuje. Tako je olajšano zaposlovanje visokokvalificirane delovne sile, kjer za določeno delo pri nas ni dovolj kvalificirane delovne sile. Po podatkih UMAR-ja (2010, 43) je delež tujih zdravnikov v Sloveniji več kot 26-odstoten, največ pa jih je z območja nekdanje Jugoslavije.

Kot je razvidno iz zgoraj navedenega, lahko vidimo, da je področje migracij zakonsko dobro urejeno, saj je iz odredb v zakonu jasno določeno, kateri so legalni, zakoniti načini bivanja oziroma prehajanja ozemlja Slovenije, in kateri nelegalni oziroma ilegalni. Predmet proučevanja naše naloge bodo samo ilegalne migracije. Zakon o tujcih je podoben zakonom iz drugih razvitih evropskih držav in usklajen z EU.

2.3 Kazenski zakonik Republike Slovenije

Kazenski zakonik Republike Slovenije predpisuje kazenske sankcije za kazniva dejanja, ki so predmet naše raziskave, kot so tihotapljenje in trgovina z ljudmi ter drogo, zato nekatere od njih navajamo v nadaljevanju. S področja prehajanja državne meje opredeljuje naslednja kazniva dejanja: prepoved prehajanja državne meje in ozemlja države ter ponarejanje listin in trgovina z ljudmi. Poleg zaporne kazni je možen izrek tudi sankcija izгона migranta iz Slovenije ter odvzetje premoženja, ki je pridobljeno s kaznivim dejanjem (KZRS 2008).

Kazenski zakonik RS na področju prepovedanega prehajanja državne meje obravnava naslednja kazniva dejanja (KZRS 2008):

- V 311. členu opredeli nasilno oziroma nezakonito prečkanje državne meje, kazen za nezakonito bivanje v Sloveniji in pomoč ali nezakonito prevažanje ali spravljanje ljudi čez mejo. Med drugim sankcionira tudi prejemanje denarja za pomoč pri nezakonitem prehajanju meje, povzročanje nevarnosti za zdravje ali in življenje ter podpiranje terorističnih dejavnosti, kazni so od treh let za nezakonit prehod meje do osmih let pri podpiranju terorističnih dejavnosti.
- V 387. členu podrobneje opredeli zaslužnjevanje kot izvajanje lastninske pravice nad osebo in vključuje tudi trgovanje z ljudmi, zlasti z ženskami in otroki, predpisane kazni so od najmanj treh let za dejanje nad mladoletno osebo do največ deset let za zaslužnjevanje.
- V 185. členu predpisuje sankcije zoper izkoriščanje z namenom prostitucije ter druge oblike spolnih zlorab, prisilno delo, suženjstvo, služabništvo ter trgovino z organi, človeškimi tkivi ali krvjo, nakup in prodajo ljudi, prevzeme, nastanitev, prevoze in posredovanje pri teh ravnanjih, predpisane kazni so od treh mesecev do petih let, za dejanje nad mladoletno osebo do deset let.
- V 109. členu sankcionira neupravičeno proizvodnjo, predelavo, prodajo in ponudbo prepovedanih drog in snovi, potrebnih pri izdelavi prepovedanih drog. Zagrožena kazen je od enega leta do desetih let, če pa je bilo dejanje storjeno v organizirani kriminalni združbi, ali če je storilec organiziral mrežo za prodajo in posredovanje prepovedanih substanc, pa najmanj pet let.
- V 387. a členu podrobneje opisuje suženjsko razmerje ter trgovino z ljudmi. KZ RS predpisuje sankcije za spravljanje oseb v suženjsko ali podobno razmerje ter prodajo ali posredovanje pri nakupu, prodaji ali izročitvi take osebe. Podrobneje je opredeljeno tudi ščuvanje k prodaji svoje svobode ali svobode osebe, ki jo oseba preživlja ali zanjo skrbi. Predpisana kazen je od najmanj eno leto pa vse do deset let, dejanje zoper mladoletne osebe se kaznuje s kaznijo najmanj treh let.

V letu 2010 so slovenski policisti (Policija 2010, 4) obravnavali 24.975 kršitev predpisov o javnem redu. Med njimi so prevladovale kršitve predpisov o tujcih, predpisov o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami ter predpisov o osebni izkaznici. Število nezakonitih prehodov preko državne meje se je zmanjšalo z 824 na 785 (Policija 2010, 17).

Iz navedenega je razvidno, da je ilegalno prehajanje državne meje, trgovina z ljudmi in tihotapljenje ljudi ter organiziranje v kriminalne združbe ustrezno opredeljeno v KZRS in so predpisane sankcije za te nezakonite dejavnosti. To torej postavlja ustrezno orodje boja organov pregona in zagotavljanja varnosti proti ilegalnim migracijam v Sloveniji – s čimer se zmanjšujejo grožnje nacionalni varnosti iz naslova ilegalnih migracij.

2.4 Zakon o azilu

V državah EU je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja iskalo zatočišče vedno več tujcev, ki so se umikali pred političnimi pregoni, državljanskimi vojnami ali pa zaradi ekonomske stiske, z željo, da si zagotovijo boljšo prihodnost. Zaradi takih pritiskov ter ukinitve mejnih kontrol na veliki večini notranjih meja med državami EU, je bilo treba sprejeti nekatere skupne ukrepe za učinkovito obvladovanje migracij in beguncev ter področje azila. Skupni azilni sistem in politika sta cilj EU, ki si želi vzpostaviti območje svobode, pravice ter varnosti, ki bo odprto za vse tiste, ki so zaradi različnih razlogov iskati zakonito zatočišče v območju EU.

Državna suverenost je pravica države, da tujcem dovoli ali prepove vstop na ozemlje svoje države, razen v primeru, če bi zavrnitev tujcev predstavljala kršitev odredb mednarodnega prava. Tako je Slovenija želela po osamosvojitvi vzpostaviti pravično in učinkovito azilno politiko, ki bi zagotavljala upravičenim prosilcem zakonito zatočišče in hkrati zavračala neupravičene prosilce za azil.

Slovenija je v 48. členu ustave zapisala pravico do azila kot ustavno pravico: »V mejah zakona je priznana pravica tujim državljanom in osebam brez državljanstva, ki so preganjane zaradi zavzemanja za človekove pravice in temeljne svoboščine.« (URS 1991, 48. člen)

Po humanitarni katastrofi leta 1999, ko so v vojni na Kosovu posredovale sile NATA, je Slovenija v skladu z Zakonom o Azilu določila število oseb, ki jim bo nudila začasno zatočišče. Začasno zatočišče je Slovenija po navajanju STA (STA 1999) ponudila 2477 osebam ter še 1600 zaradi načela združevanja družin in humanitarnih razlogov. Po prenehanju sovražnosti in vzpostavitvi miru na Kosovu je vlada RS sprejela Sklep o prenehanju začasnega zatočišča za državljane z območja Kosova in njihovi vrnitvi. Po sprejetju tega sklepa so morali pripadniki albanske nacionalnosti s Kosova do 30. 6. 2000 zapustiti Slovenijo (STA 1999).

Zakon o azilu določa pogoje, načela in postopek za pridobitev ter prenehanje azila kot tudi pravice, status in dolžnosti beguncev v Sloveniji (ZAzil 2006). Podrobneje so opredeljeni pogoji prenehanja azila, njihova pravica do začasnega prebivanja, postopki z mladoletnimi prosilci, njihove pravice in dolžnosti, obseg zdravstvenega varstva, pravica do denarne pomoči in šolanja. Republika Slovenija nudi zaščito tujcem v skladu s Konvencijo o statusu beguncev in Protokolu o statusu beguncev, tudi če ne izpolnjujejo pogojev za pridobitev statusa begunca.

Za namestitvev tujcev, ki so v postopku pridobitve azila, se je z zakonom predpisala ustanovitev azilnega doma, za katerega je dolžan skrbeti MNZ (ZAzil 2006). Problemi, vezani na tujce, ki zaprosijo za azil, pa se ne pojavljajo samo v Sloveniji, ampak imajo podobne težave tudi ostale evropske države.

Omenjeni zakon širše in podrobneje urejuje pridobitev statusa begunca, posebno varstvo nudi mladoletnikom ter osebam brez spremstva in duševno prizadetim osebam, saj njim ni možno odpovedati vstopa v Slovenijo. Ravno tako posveča posebno pozornost družinam, njihovemu združevanju ter pravni pomoči beguncem.

Zakon o azilu je za obravnavane tematike ilegalnih migracij eden ključnih, saj natančno predpisuje pogoje in postopke za pridobitev ali prenehanje azila ter hkrati pravice in dolžnosti ter status beguncev (ZAzil 2006). Iz njega je prepoznana težnja Slovenije po vzpostavitvi območja pravičnosti, ki bo nudilo zatočišče tistim, ki so potrebni pomoči – ter hkrati ustreznemu pregonu ilegalnih migracij.

2.5 Zakon o začasnem zatočišču

Zakon o začasnem zatočišču (ZZZat) določa, če Vlada RS ugotovi, da so nastale v tuji državi take razmere, kot so vojna ali njej podobne razmere, okupacija, množične kršitve človekovih pravic in podobno, bo osebam, ki prihajajo iz te države, nudila začasno zatočišče (ZZZat 1997).

Pri tem mora Slovenija upoštevati ekonomske in druge zmožnosti Slovenije, razloge nacionalne varnosti, javnega reda in miru in podobno ter nato Državni zbor na predlog Vlade Republike Slovenije določi število oseb, ki jim bo Slovenija nudila začasno zatočišče, ter pogoje, zaradi katerih je lahko določeno število preseženo (ZZZat, 2. člen).

Vendar pa začasnega zatočišča ne morejo dobiti tiste osebe, ki (ZZZat, 4. člen):

- so bile pravnomočno obsojene za kaznivo dejanje zoper človečnost in mednarodno pravo,
- so bile pravnomočno obsojene za kaznivo dejanje, za katero je v Sloveniji predpisana zaporna kazen najmanj tri leta in še ni bila izbrisana,
- imajo status begunca ali veljavno dovoljenje za bivanje v Sloveniji,
- imajo status begunca ali dovoljenje za bivanje v tretji državi in
- so imele začasno zatočišče v Sloveniji, pa jim je po svoji volji prenehalo.

Začasno zatočišče se lahko odvzame, če oseba trikrat ne prijavi naslova bivališča, če opravlja delo mimo Zavoda za zaposlovanje in če je to nujnost iz razlogov javnega reda (ZZZat, 6. člen).

Osebe, ki niso zaprosile za začasno zatočišče ali jim je bila vloga zavrnjena ali odvzeta ali se ne morejo vrniti v matično državo, se namestijo v Prehodni dom za tujce. V njem sta zagotovljeni prehrana in nastanitev. Osebam se lahko omeji gibanje v primeru nevarnosti širjenja nalezljivih bolezni, če se skušajo izogniti prisilni odstranitvi iz Slovenije ali če ogrožajo svoje ali življenje drugih ter povzročajo premoženjsko škodo.

Omejitev gibanja je omejena na prostore Prehodnega doma za tujce, lahko pa tudi s prepovedjo gibanja izven določenega območja. Omejitev gibanja lahko traja do prenehanja razlogov, vendar najdlje tri mesece. Če razlogi za omejitev gibanja po tem času še vedno obstajajo, se omejitev lahko podaljša še za naslednje tri mesece. Omejitev gibanja iz razlogov preprečevanja širjenja nalezljivih bolezni traja, dokler so za to podani razlogi. Zoper odločbo o omejitvi gibanja je dovoljena pritožba na pristojno sodišče v roku treh dni po njeni vročitvi. Sodišče mora o pritožbi odločiti v roku petih dni (ZZZat, 7. člen).

Osebe z začasnim zatočiščem (ZZZat, 8. člen), lahko zaprosijo za dovoljenje za začasno prebivanje, vendar čas, v katerem so bili v Republiki Sloveniji v začasnem zatočišču, ne šteje za bivanje, ki je potrebno za pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje tujca po Zakonu o tujcih in tudi ne za prebivanje, predpisano za pridobitev državljanstva Republike Slovenije.

Za začasno zatočišče je treba zaprositi ob prečkanju meje, kjer je organiziran prevoz prosilca s spremstvom v najbližji sprejemni center, kjer se nadaljujejo postopki ugotavljanja identitete in zbirajo podatki, potrebni za priznanje začasnega zatočišča. Ko je število oseb, ki jim v posameznem primeru Slovenija nudi začasno zatočišče, preseženo, lahko prosilci vloge za pridobitev začasnega zatočišča vložijo tudi na predstavništvih (misijah in konzulatih) Republike Slovenije v tujini (ZZZat, 10. člen).

Tujci, ki zaprosijo za začasno zatočišče, se do odločitve o njihovi vlogi namestijo v sprejemne centre, kjer zanje skrbi Urad za priseljevanje RS, ki poskrbi tudi za njihove zdravstvene preglede. Če je osebi zavrnjeno ali odvzeto začasno zatočišče, mora oseba zapustiti državo, če je ne zapusti, se odstrani iz države v skladu z Zakonom o tujcih.

Vsekakor pa ima Slovenija z osebami, ki pridobijo pravico do začasnega zatočišča kar nekaj stroškov, saj imajo te osebe pravico do bivanja in oskrbe pri nas, zdravstvenega varstva, izobraževanja ter pomoči pri uveljavljanju pravic iz Zakona o začasnem zatočišču. Obveza države je, da zagotovi osnovnošolsko izobraževanje za šoloobvezne tujce. Če njihovo število ne narašča veliko in se poskušajo vključiti v družbo, ne predstavljajo grožnje varnosti. Ko pa se zaposlujejo na črno ali nadaljujejo svojo pot kot ilegalci, kršijo predpise in s tem postanejo grožnja varnosti.

2.6 Zakon o nadzoru državne meje

Zakon o nadzoru državne meje, ki je začel veljati maja 2010 (ZNDM), določa sam način ter organizacijo izvajanja nadzora državne meje (varovanje državne meje in mejno kontrolo), izvajanje ukrepov policistov v notranjosti ter mednarodno policijsko sodelovanje. Izvedba ukrepov policistov v notranjosti države se z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o nadzoru državne meje spremeni in se v novem zakonu imenujejo izravnalni ukrepi. Za izravnalne ukrepe ZNDM uvaja nekaj novih policijskih pooblastil, kot so pregled listin in

preverjanje osebe ter kontrola prevoznega sredstva in stvari (ZNDM-2A). Policija tako lahko na mednarodnih prometnih povezavah in objektih, pomembnih za čezmejni promet v notranjosti, ugotavlja identiteto oseb ter opravi osebno kontrolo, kontrolo prevoznega sredstva in kontrolo stvari. Policija lahko zadrži osebo na območju mejnega prehoda, ki namerava ali je že prestopila mejno črto (ZNDM 2010, 32. člen).

Zaradi potencialnih varnostnih problemov, ki bi se lahko pojavili zaradi sprejetja schengenskega sporazuma in kot posledica odprave mejnega nadzora neposredno na meji so bili sprejeti tako imenovani izravnalni ukrepi zaradi usklajenega delovanja mejnih organov policije, carine ter tudi pravosodnih organov Slovenije. Cilj omenjenih ukrepov je obvladovanje nevarnosti terorizma, organizirane kriminalitete in nezakonitih migracij (Mozetič 2009, 5).

Ker izvajanje ZNDM neposredno na sami meji verjetno ni dovolj učinkovito in se nadzor širi tudi v notranjost Slovenije, obstaja v ZNDM poseben člen, ki se imenuje Ukrepi v notranjosti (ZNDM 2010, 35. člen), s katerim je policija pooblašena, da ne izvaja ukrepov samo na meji, ampak postopke mejnega nadzora razširi tudi v notranjost Slovenije. V skladu s tem členom ZNDM lahko policisti opravljajo mejni nadzor in kontrolo potnikov, prevoznih sredstev ter stvari zaradi preprečitve nedovoljenih vstopov in nezakonitega bivanja v Sloveniji ter preprečevanja in odkrivanja čezmejne kriminalitete na vseh mednarodnih prometnih povezavah in objektih, ki so pomembni za čezmejni promet, če takšne postopke upravičuje varnostna ocena. Med objekte, pomembne za mednarodni promet in mednarodne povezave, pa zaradi geografskega položaja in velikosti Slovenije sodijo avtoceste, vključno s počivališči na njih, železniške in avtobusne postaje, na katerih poteka mednarodni promet, ter podobni drugi objekti, kar vključuje skoraj celo državo. Opazimo lahko, da je opredelitev teh pojmov zelo široka, kar v praksi pomeni, da je težko predvidevati, katere so te prometne poti, da na njih ilegalni migranti lahko pričakujejo mejni nadzor v notranjosti. Tako postaja s tem zakonom mejni nadzor vse bolj decentraliziran, razpršen ter nepričakovan, kar je verjetno bil cilj omenjenega zakona, saj se skoraj dobesečno mejni nadzor lahko izvaja povsod, čeprav ga na sami meji ni.

Po besedah Mozetičeve (2009, 9) imata podobno ureditev tudi sosednja Avstrija in nemška zvezna dežela Bavarska, kjer lahko policisti izvajajo mejni nadzor po ozemlju cele države oziroma dežele. Še več, za mejno območje je določeno celotno območje Bavarske in policistom takšna ureditev daje pooblastila za učinkovito nadziranje državne meje po njenem celotnem območju. Zavedati se namreč moramo, da so pooblastila mejnih policistov v primerjavi z običajnimi policisti nekoliko večja, saj za pregled stvari in prometnih sredstev ne potrebujejo sodnih odločb in nalogov. Razlog za takšna povečana pooblastila je po navedbah Mozetičeve (2009, 9): »... v interesu države, da preprečuje ilegalen vstop v RS.« Veljajo pa ta povečana pooblastila le v primerih, ko je očitno, da so osebe ali stvari prečkale mejo, in ne pri naključnih ustavitvah kjerkoli v Sloveniji.

Samo odpravo mejnega nadzora na mejnih prehodih nadomeščajo slovenski mejni organi na tri načine. Ti trije načini, s katerimi skušajo slovenski mejni organi izslediti in preprečevati ilegalne migracije, so uvajanje poostrelega nadzora na zunanjih mejah, vpeljevanje nekaterih institutov mejnega nadzora navznoter, po vsem ozemlju države ter kot tretji s širjenjem mejnega nadzora navzven, tako da ga izvajajo mednarodni organi (Mozetič 2009, 4). Njihov namen pa je, da bi prosilci za azil, nezakoniti priseljenci in drugi neželeni priseljenci ostali »zunaj« (Broeders 2007, 72). Iz navedenega lahko sklepamo, da notranje meje postajajo lažje prehodne ali mehkejše, medtem ko hkrati zunanje meje EU postajajo vse težje prehodne ali trše. Navedeno ne velja samo za ljudi, ampak tudi za pretok kapitala in storitev. Kot trdi Grabe (2000, 505), naj bi tako nastalo veliko območje prostega pretoka, vendar z zelo ostrimi robovi, skozi katere se je težko prebiti od zunaj.

Širjenje mejnega nadzora navzven lahko opazimo s sklenjenimi mednarodnimi dogovori, ki državam dopuščajo opravljati funkcije mejnega nadzora na območju neke druge države ali za tujo državo. Na takšen način nastanejo nekakšni »externalizirani tamponi mejne cone« (Green in Grewcock 2002, 89) v sosednjih državah, ki že od zunaj odvrčajo ilegalne migrante, še preden ti vstopijo na ozemlje tranzitne ali ciljne države. Tak primer je Velika Britanija, ki opravlja takšen nadzor na Eurostarovem terminalu v Bruslju (Rumford 2006, 157).

Kljub tem ukrepom še vedno prihaja do pojavov ilegalnih migracij. Po trditvah Medice (2007, 125) danes poznamo v svetu tri najpogostejše oblike nezakonitega preseljevanja ali ilegalnega migriranja. Najpogostejši je takrat, ko je oseba šele potencialni ilegalni migrant, se pravi, da legalno vstopi v državo kot turist, sezonski delavec, študent, poslovni potnik ali prosilec za azil. Tak postane ilegalen v trenutku, ko mu poteče dovoljenje za prebivanje ali pa se nezakonito zaposli. Druga ilegalna oblika je, ko ilegalno prestopi državno mejo ali s poneverjenimi dokumenti. Tretje in po besedah Medice (2007, 125): »... najbolj nevarno je delovanje mednarodnih tihotapskih mrež.« Le-te prevažajo ilegalne migrante v nemogočih razmerah, kjer so izpostavljeni nevarnostim in največ zaslužijo z evropskim ograjevanjem in zaostritvijo mejnega nadzora.

Po ZNDM lahko policisti izvajajo mejno kontrolo, ki se izvaja samo ob nameravanem prestopu državne meje ali neposredno po njem (ZNDM 2010, 3. člen). Vsaka oseba, ki namerava prestopiti ali je že prestopila mejno črto, razen mejne črte na notranji meji po uveljavitvi konvencije o izvajanju schengenskega sporazuma, je policistu dolžna izročiti veljaven osebni dokument ter se podrediti mejnim organom. Območja mejnega prehoda ne sme zapustiti ali se mejni kontroli izmakniti, dokler ni mejna kontrola končana (ZNDM 2010, 27. člen).

Tako lahko policist, ki opravlja naloge mejne kontrole, zahteva veljavne dokumente za prestop državne meje, vnaša v te dokumente podatke in opravlja osebno kontrolo, kontrolo prevoznega sredstva in kontrolo stvari, ki jih ima oseba s seboj, ali celo zadrži osebo za nujno potreben čas (ZNDM 2010, 28. člen).

Pri mejnih postopkih moramo razlikovati med temeljno in temeljito mejno kontrolo. Prva je obvezna za vse potnike ter zajema ugotovitev identitete ter verodostojnost in veljavnost dokumentov za prestop meje. Taka kontrola je dovolj za državljane držav EU, Slovenije, Švice ter njihovih družinskih članov.

V to skupino spadajo tudi osebe z diplomatskimi ali službenimi potnimi listinami. Pri njih se opravi tudi temeljita mejna kontrola, če le-ti s seboj prevažajo prepovedane predmete, se podvomi v njihovo identiteto, če se sumi, da bi bile lahko povezane s prepovedanim prehodom državne meje drugih oseb ali ko obstajajo razlogi za sum, da predstavljajo nevarnost za javni red in mir, varnost in zdravje ljudi (Pravilnik o izvajanju ZNDM 2007, 6. člen).

Tako vidimo, da se temeljita mejna kontrola opravlja pri tistih, za katere ni dovolj temeljna mejna kontrola. Ta obsega še nadaljnje predpisane postopke, kot so osebna kontrola, kontrola osebnega vozila, stvari, temeljitejši pregled osebnih dokumentov ter ugotovitev zakonskih pogojev za vstop, kot so veljavnost in pristnost vizuma, veljavnost dovoljenja za prebivanje, preverjanje pogojev za vstop v schengenski informacijski sistem ter namen potovanja (Pravilnik o izvajanju ZNDM 2007). Ko potnik samo prečka državno mejo z namenom nadaljevati potovanje v eno od držav EU, morajo mejni organi preveriti veljavnost vizuma in po potrebi pogoje za vstop pri varnostnih organih ene od sosednjih držav.

Izvajanje mejnega nadzora, ki se ne izvaja samo na meji, ampak tudi v notranjosti, pa je mogoče izvajati samo z moderno tehnologijo, kar opredeljuje tudi ZNDM (ZNDM 29. člen). Le-ta opredeljuje uporabo ustreznih tehničnih pripomočkov pri kontroli stvari in potnikov ter prevoznih sredstev. Po navedbah Mozetičeve (2009, 10) je bila ena od zahtev pri vstopu Slovenije v schengenski prostor tudi povečanje sredstev in nabava sodobne tehnologije, ki se uporablja pri mejnem nadzoru za preprečevanje ilegalnih migracij. Eden od teh je tako imenovani schengenbus. Gre za manjši avtobus, ki je opremljen z najsodobnejšo računalniško tehnologijo, opremo za odkrivanje ponarejenih dokumentov, ponarejenega denarja, raznimi senzorji, med drugimi tudi merilcem ogljikovega dioksida in Geigerjevimi števcem za odkrivanje radioaktivnih snovi. Takšna vozila imajo v uporabi vse policijske uprave v Sloveniji, ki jih uporabljajo specializirane enote za nadzor državne meje. Ta je opremljena z navadnimi civilnimi avtomobili, s katerimi krožijo po cestnih povezavah, ki so pomembne za mednarodni promet, ter ustavljajo in potem preverjajo ustreznost dokumentov pri morebitnih sumljivih osebah. Sumljivo vozilo usmerijo na avtocestno počivališče, kjer je nameščen schengenbus, ki je opremljen z detektorji za prepovedane droge, ogljikovega dioksida, razstreliva in detektorjem za radioaktivne snovi ter kamerami, s katerimi policisti lahko pregledajo sumljiva vozila, ne da bi morali vstopiti v vozilo (Mozetič 2009, 10).

V primerih delne opustitve mejne kontrole po 34. členu Zakona o nadzoru državne meje se opravi temeljita mejna kontrola samo pri tistih, ki za vstop v Slovenijo ali za eno od držav članic EU potrebujejo vizum, ter tistih, pri katerih ni poznan namen vstopa. Lahko se opravi

temeljita mejna kontrola, tudi če se pojavijo dvomi glede verodostojnosti veljavnih osebnih dokumentov ali dokumentov za vstop.

Zakon omogoča tudi uvedbo ponovnega nadzora na notranjih mejah in jasneje opredeljuje mednarodno sodelovanje tujih policistov na ozemlju Slovenije in slovenskih policistov na tujem ozemlju.

Iz navedenega je razvidno, da zakonski predpisi dajejo pravno podlago za delo mejnih policistov in policistov za izravnalne ukrepe ter omogočajo uspešno delo v boju zoper ilegalne migrante. Kot vidimo, lahko mejni nadzor opravljajo neposredno na sami mejni črti, lahko tudi v notranjosti Slovenije na pomembnejših mednarodnih komunikacijah, lahko pa ta nadzor za njih opravlja tudi druga država. S tem so torej zakonske podlage in možnosti pregona ilegalnih migracij in posledično tudi zmanjševanje nevarnosti groženj nacionalne varnosti postavljene primerno in skladno z željo po zagotavljanju nacionalne varnosti v Sloveniji.

2.7 Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje

Pravilnik natančneje določa območje mejnega prehoda, način opravljanja mejne kontrole, namestitve zapornic, avtomatskih fotografskih in snemalnih naprav ter podrobnejše pogoje za izdajo odredbe ministra, pristojnega za notranje zadeve, o prepovedi dejavnosti ob mejni črti ter ugotavljanje in reševanje mejnih incidentov. Namenjen je izvrševanju Schengenske konvencije in določa označitev mejne črte ter označevanje vstopa in izstopa (Ur. l. RS, št. 116/2007). Natančneje določa sprejem ali zavrnitev tujcev od tujih varnostnih organov ter reševanje mejnih incidentov. Sama schengenska ureditev uvaja poostreno kontrolo zunanje meje, ali kot lahko zasledimo pri Balibarju (2007, 146) in Milohniću (2001, 15), naj bi s tem nastala neka nova železna zavesa, ki pušča nezaželene ljudi zunaj obljubljenе dežele, jih ne pusti v območje EU. V nadaljevanju omenjeni avtor Balibar (2007, 146) trdi, da so glavna skrb schengenske ureditve posamezniki, ki naj bi se nenadzorovano priseljevali, ter čezmejna kriminaliteta, ki je po njegovem mnenju pripisana nezakonitim, ilegalnim migracijam.

2.8 Posedovanje potnih listin, vizuma ali dovoljenja za prebivanje

Pravica vsake suverene države je, da nadzoruje priseljevanje na svoje ozemlje in tudi predpiše pogoje za priseljevanje. Tujec mora za bivanje, vstop in izstop iz Slovenije imeti veljavno potno listino, razen če z zakonom ali z mednarodnim sporazumom ni drugače določeno (ZTuj 2009, 7. člen). Za državljane EU in njihove družinske člane velja, da lahko vstopijo v Slovenijo z veljavno osebno izkaznico ali potnim listom ne glede na razlog oziroma namen, zaradi katerega želijo vstopiti in prebivati v Sloveniji (ZTuj 2009, 93. člen). Brez veljavne potne listine se lahko na podlagi mednarodnega sporazuma dovoli vstop tudi pri tranzitu izgnanih tujcev, ki niso državljani države, s katero je sklenjen tak sporazum (ZTuj 2009, 7. člen).

Ugotovimo lahko, da je zakonodajni okvir tujskega prava dobro nastavljen in usklajen s pravnim redom EU ter da je področje migracij dobro urejeno. Predpisani so postopki in pravice ter dolžnosti tujcev kakor tudi sami postopki državnih organov pri nadzoru državne meje in njihove dolžnosti pri postopkih z migranti. Vendar pa kljub zakonsko dobro urejenemu področju še vedno obstajajo ilegalni migranti, ki bolj ali manj uspešno obidejo pravni red ter s svojim nelegalnim početjem ogrožajo nacionalno varnost. Več o teh dejavnostih je v naslednjih poglavjih.

3 ILEGALNE MIGRACIJE

3.1 Splošno o ilegalnih migracijah

Zaradi geografske lege naše države se Slovenija sooča z varnostnimi grožnjami nacionalne varnosti pri ilegalnih migracijah, organiziranem kriminalu, trgovanju z belim blagom, orožjem, terorizmu in pranju denarja. Podrobneje bomo predstavili pregled ilegalnih migracij v letu 2010, nacionalno strukturo migrantov ter nekatere probleme v zvezi z nedovoljenim prehajanjem državne meje.

V Slovenijo je leta 2000 pribežalo nekaj manj kot 40.000 ilegalnih migrantov, povečini iz Iraka in Irana, še več pa jih je bilo leta 1991 in 1992, ko je na Balkanu divjala vojna (Times 2011). Po ocenah MNZ približno 70.000, predvsem iz Bosne in Hercegovine ter Hrvaške, podobno je bilo leta 1993, ko je bilo ilegalnih migrantov približno 35.000 (STA 2011d).

Imigranti se na pot v Zahodno Evropo podajajo po štirih glavnih vpadnicah (Cinac 2006, 24):

- prva se začne v Maroku in se nadaljuje preko Gibraltarske ožine naravnost v Španijo;
- druga smer se začne na levantinski sredoziemski obali in nato vodi preko Turčije, Grčije in Albanije v južno Italijo;
- tretja smer vodi iz Rusije in Ukrajine, ki se na Poljskem razcepi na dve poti. Ena na Nisi prečka mejo z Nemčijo, druga v široki fronti meje Madžarske, Slovenije ter predvsem Slovaške in Češke z Avstrijo ter
- četrta pot, katere glavna vrata predstavlja armensko mesto Van, iz katerega velika večina migrantov potuje v Istanbul, od tam pa bodisi po kopenski poti čez severni Balkan ali po morskimi poti v Grčijo, čez države nekdanje Jugoslavije ali neposredno v Italijo.

Dakič (2006a, 26) deli najpomembnejše smeri nezakonitih migracij po morju v države EU na vzhodno, južno in zahodno. Vzhodna naj bi potekala od južnih obal Turčije, delno tudi iz Sirije in Libanona do Grčije in jugovzhodne Italije. Pot je razmeroma kratka, običajno jo migranti opravijo z manjšimi plovili. Na tej smeri najpogosteje potujejo ilegalni migranti iz Afganistana, Iraka, Irana, Somalije, Sudana, Šrilanke in Kurdi iz Turčije.

Južna smer se deli na dve podsmeri, in sicer na Otrantsko ožino, kjer poteka promet v smeri iz Albanije v Italijo in velja za eno najbolj krutih in nevarnih, saj so, kot pravi Dakič (2006a, 27), tihotapci, da bi se izognili varnostnim silam, pripravljene preprosto odvreči ilegalnega migranta s čolna v morje in so tam utopitve pogoste. Na tej smeri so se po trditvah Dakiča (2006a, 27) tihotapci pripravljene tudi spopasti z varnostnimi silami, če prevažajo droge ali orožje. Druga podsmer južne smeri je sicilski preliv, med Tunizijo in Sicilijo, ki je trenutno najaktualnejša zaradi krize v Tuniziji.

Zahodna smer naj bi potekala iz Alžirije in Maroka preko Gibraltarske ožine proti Španiji ali pa iz zahodnih obal afriške celine, Mavretanije, Senegala in Zelenortskih otokov na španske Kanarske otoke (Dakič 2006a, 27).

Migranti ali organizatorji najraje uporabljajo morske poti, saj lahko na pot pošljejo cele skupine, njihov vložek v stroške potovanja pa je zelo majhen. Ilegalne migrante ponavadi ujamejo v najetih, odsluženih ribiških čolnih, kjer so brez vode in hrane (Dakič 2006a, 27). Kopenske poti so alternativa morskim putem, ki jih varnostni organi težje nadzorujejo, posebej v primeru, ko gre za težje prehodno in z gozdom poraslo zemljišče. Prav tako kopenske poti omogočajo organizacijo manjših skupin ilegalcev, počitek ali celo nekajdnevni premor med ilegalnim preходом ter uspešno prikrivanje pred varnostnimi silami, ki nadzorujejo kopensko mejo. Imajo pa kopenske poti tudi svoje pomanjkljivosti, saj so neprimerno daljše od morskih in pot traja dalj časa ter je zato daljša izpostavljenost nevarnosti in posledično večjim stroškom, kar zagotovo ni v interesu prevoznikov, organizatorjev prevozov.

Migracije vsekakor so in bodo pomemben dejavnik varnosti v svetu, zlasti če pogledamo nekatere vzroke zanje, kot jih navaja Bade (2005, 9–11):

- razlike v razvitosti med severom in jugom; na južni polobli prihaja do hitre rasti prebivalstva in upadanja ponudbe dela, zato je migracijski pritisk z juga na sever (Bade 2005, 491);
- politični, ekološki in demografski pritiski; po navedbah Badeja (Bade 2005, 492) bo do leta 2050 prebivalstvo v Evropi naraslo za 10,5 %, na območju severne Afrike in Turčije za kar 457 %; zaradi podnebnih sprememb se je število beguncev v svetu z 19 milijonov v letu 2009 povzpelo na 42 milijonov v letu 2010 (SIOL 2011);
- naraščajoči politični in etnični konflikti v regijah, kot je sedaj aktualno stanje v severni in vzhodni Afriki; ter
- ustanavljanje svobodnih trgovinskih območij, saj z naraščanjem ekonomske globalizacije prihaja do izvoza presežne delovne sile, hkrati pa se večajo potrebe po delovni sili od drugod (Kovač 2003, 57).

Na tem mestu moramo omeniti še zanimivo teorijo o vzrokih za migracije, ki jo je dal Mezzadra (2004, 269–270), ki trdi, da so migracijska gibanja prava družbena gibanja. V nadaljevanju pravi, da migracije sploh obstajajo, mora posameznik najprej sprejeti individualno odločitev, da zapusti določeno območje, ali kot mu pravi Mezzadra »polje eksploatacije«. Ko si tako potencialni migrant vzame pravico do pobega, po trditvah Mezzadre (2004, 267–270): »izrazi kritiko mednarodne delitve dela«. Po njegovem mnenju so migracije znak razrednega boja proti imperializmu.

Naj omenim še teorijo o ceni, ki jo je prav za ilegalne migracije sestavil Anton Travner, vodja sektorja za državno mejo in tujce na GPU (Travner 2002, 35): »Verjetnost, da se bo

posameznik odločil za ilegalno imigriranje, je pod pogojem, da ni neposredno ogroženo njegovo življenje ali življenje njegovih bližnjih, ob upoštevanju njegovih psihosocialnih razmer, sorazmerna z njegovimi predstavami o njegovem življenju v ciljni državi in hkrati obratnosorazmerna s ceno, ki jo bo moral za pot plačati oz. težavami, ki jih na poti ali v ciljni državi pričakuje.« Iz te teorije lahko sklepamo, da je najmočnejši dejavnik, ki vpliva na odločitev posameznika za emigracijo, kvaliteta življenja v državi, kamor hoče priti, v primerjavi s tisto državo, v kateri živi, in kakšne stroške ali ceno bo moral za to plačati. Iz navedenega je razvidno, da ni samo razlika v razvitosti med državami tisti vzrok, ki vpliva na odločitev migranta za emigriranje, zelo pomembna je tudi cena, ki jo bo moral za to pot tudi plačati.

Zagotovo je, da bodo mednarodne migracije vplivale na vse države, ne glede na to, ali so imigrantske, emigrantske ali oboje (Castles in Miller 1998, 4). To pomeni, da imajo migracije velik vpliv na države, iz katerih odhajajo migranti, in ti vplivi niso samo negativni, saj migranti del sredstev zaslužka vračajo v matično državo, ki v njihovih izvornih državah zagotavlja vsaj minimalno ekonomsko stabilnost, prav tako ti vplivi niso samo negativni za državo, kamor migranti prihajajo, kjer običajno spremenijo demografsko sliko države. Vedeti je treba tudi, da migranti ne opravljajo samo tistih del, ki jih domače prebivalstvo noče, ker so umazana, nevarna in slabo plačana, ampak tudi dela, za katera v državi, ki sprejema migrante, nima dovolj usposobljenih kadrov in država s tako imenovanimi kvotami za priseljence določi število tujcev, ki bodo dobili delovna dovoljenja ali državljanstvo (Castles in Miller 2009, 114). Iz tega lahko sklepamo, da ima največ težav z migranti država, ki je za migrante samo tranzitna, kjer se pojavlja tihotapstvo ljudi in drog ter povečuje število kriminalnih dejanj, država pa ima samo stroške z bojem proti takim aktivnostim.

Schengenski sporazum, ki so ga podpisale države članice EU, v veliki meri odpravlja nadzor na notranjih mejah držav evropske unije ter uveljavlja prosto gibanje ljudi in kapitala ter storitev. Zaradi tega države podpisnice schengenskega sporazuma nadzirajo ter omejujejo oz. prepovedujejo nekontrolirano priseljevanje, saj povzroča varnostne probleme ter destabilizira družbo in sproža krize. Schengenski sporazum za članice evropske unije in njihove državljane dejansko pomeni uveljavljanje načela svobode gibanja ljudi, s katerim je odpravljena mejna kontrola med državami podpisnicami, ohranjen je samo poostren nadzor na zunanjih mejah EU. Vendar pa so ena od prvih neželenih posledic odprave nadzora na notranjih mejah držav članic EU ravno ilegalne migracije (Guiraudon in Lahav 2008, 178).

Sassen (2007, 107) trdi, da samo nadzor na zunanji fizični meji ni optimalno učinkovit pri zmanjševanju in preprečevanju ilegalnih migracij. Intenzivnejše izvajanje mejnega nadzora, da bi se zmanjšala prepustnost meje za nezakonito prečkanje, nima zelenega učinka. Sassen meni, da se povečajo samo stroški, pa še ti radikalno, obseg ilegalnega prehajanja meje pa se sploh ne zmanjša. Ker se poveča tveganje prijettja pri ilegalnem prehodu, se zaradi tega spremenijo načini nelegalnega prečkanja meje. To postaja vse bolj organizirano, v končni fazi

vedno dražje za ilegalne migrante. Od večjega nadzora na meji ima tako največje koristi organizirana kriminaliteta, kar je v kriminologiji poznano kot pojav povečane kriminalitete zaradi restriktivnih ukrepov, katerih namen je v našem primeru zmanjševanje ilegalnih migracij (Cornelius in Salehyan 2007).

Posamezniki, ki vse teže pridobivajo dovoljenja za vstop in bivanje v EU, začnejo s povpraševati po storitvah, ki jih takrat ponudijo organizirane kriminalne skupine. Hkrati se začnejo obnašati, ali bolje rečeno so prisiljeni v to, v skladu s podobo »zločinskega migranta« (Sassen 2007), ki so jo ustvarile zahodne države.

Z vstopom v EU je leta 2004 Sloveniji pripadlo 15 % evropske meje, kasneje ob vstopu Bolgarije in Romunije pa se je odstotek zmanjšal na 10, kar je še vedno zelo veliko. Kot članica EU pa je Slovenija vedno zanimivejša kot ciljna država, ne več samo kot tranzitna država (Dnevnik 2007).

Migracije, najsi bodo iz ekonomskih ali kakšnih drugih razlogov (npr. azilnih), spreminjajo strukturo družb v sociokulturnem, ekonomskem ali političnem smislu, kar med drugim ustvarja nove pogoje za nastanek drugačnih odnosov med državljani določene države in priseljenci (Jazbec 2003, 39).

Po dogodkih v ZDA 11. septembra leta 2001 (EK 2004, 14), ko so arabski priseljenci kot študentje izvedli teroristični napad ter pozneje prav tako v Španiji leta 2004, postaja vpliv ilegalnih migracij na nacionalno varnost vedno večji.

Pri reševanju problematike ilegalnih migrantov se pojavljajo interesi različnih držav. Za države izvora, ki so v veliki večini ekonomsko nerazvite, pomeni zanjo odhod begunca lajšanje ekonomskih razmer v državi, recimo nezaposlenosti. Za tranzitne, kot je Slovenija (Prezelj 2002, 622), in ciljne pa ilegalni migranti predstavljajo poceni delovno silo, po kateri je v Evropski uniji veliko povpraševanje (Alvarez-Plata 2003, 44–46). Ravno to povpraševanje po poceni delovni sili, ki ga države ne morejo zadovoljiti v zadostnem številu, pa izrabljajo kriminalne organizacije, nekatere samo s prevozi ilegalnih migrantov, spet druge pa tudi z modernim zaslužjevanjem, ko morajo ilegalni migranti za svoje lastnike opravljati umazana dela, kot so prostitucija, kraje, suženjsko delo in delo na črno (Cesarini in Fulbrook 1996, 121). Zato ker države izvora ilegalnih migrantov pridobijo nekaj trdne valute, ki jo migrant pošilja svojim domačim in s tem blaži slabe gospodarske razmere, se te države niti pretirano ne trudijo zaustaviti nezakonite migrante v svojih namerah. Za nameček pa po trditvah Dakiča (2006a, 27) tudi varnostni organi v teh državah ne delujejo najbolj zakonito, saj je veliko korupcije med nižjimi državnimi uradniki in pripadniki različnih služb za nadzor meja, kar nezakonitim migrantom ter kriminalnim organizacijam še olajšuje nezakonito delo. Še več, v nekaterih državah je povezava med nižjimi uradniki in pripadniki kriminalnih skupin že dobro uveljavljena praksa. Status takšne države, ki rada zamaži, si je pridobila

Turčija zaradi kurdskih nezakonitih migrantov, saj njihov odhod odgovarja Turčiji zaradi notranje ureditve političnih razmer.

Tranzitne države, preko katerih potekajo tokovi nezakonitih migracij, so v podobnem položaju kot države, iz katerih migranti izhajajo. Le-te lahko poskušajo zapreti in kar najboljše nadzirati svoje meje, kar je predvsem zelo drago in zapleteno, lahko pa migrante sprejmejo in spustijo naprej v ciljne države.

Tako reševanje problema ilegalnih migracij se je z leti predvsem v državah kandidatkah za vstop v Evropsko unijo spremenilo, saj morajo sodelovati z Evropsko unijo in problem ilegalnih migrantov kar najboljše reševati same ali v sodelovanju z Evropsko unijo.

Zaradi trenutno zelo burnega dogajanja v severni Afriki, v katerem državljani zahtevajo demokratične spremembe in kjer se oblast krčevito oklepa sedanje ureditve, ter kot posledica uvedbe izrednega stanja ali vojnih razmer v državah severne Afrike je prišlo do zelo velikega števila ilegalnih migrantov na Malti in italijanskem otoku Lampedusa, ki leži najbliže Afriki. Evropska komisija (STA 2011c) je zato začela pripravljati spremembe schengenskega sporazuma, v katerem naj bi bilo natančneje določeno, kdaj smejo države podpisnice sporazuma znova uvesti notranji nadzor na svojih mejah. Po sedanjih pravilih schengenskega sporazuma je mogoče ponoven nadzor na notranjih mejah uvesti v primeru resne grožnje varnosti države ali javnemu redu, kaj pa to dejansko pomeni, pa je odvisno od vsake države članice. Do sprememb sporazuma mora priti zaradi dovoljenj, ki jih je Italija začela izdajati migrantom iz Tunizije, s katerimi se lahko prosto gibljejo po prostoru EU. Italija jim izdaja dovoljenja za začasno prebivanje brez resnejšega vpogleda v to, od kod so, zakaj bežijo in kam so namenjeni. Ker pa so Tunizijci zgodovinsko povezani s Francijo, se jih je večina odpravila v Francijo, kjer ima tudi sorodnike. Francoski obmejni organi so nato začeli izvajati poostren nadzor v 20-kilometrnem pasu od meje in vračati begunce, ki nimajo dovolj sredstev za preživljanje, nazaj v Italijo (STA 2011c). Iz navedenega lahko sklepamo, da Italija ne spoštuje in ne izvaja dosledno schengenskega sporazuma in sprejema enostranske odločitve ter s tem ogroža varnost v EU. Ponovna uvedba nadzora na notranjih mejah EU bi moral biti zadnji ukrep v krizi, saj je prost pretok ljudi, blaga in kapitala bistvo EU.

Največji problem predstavljajo ilegalne migracije za države, ki so tranzitne in članice EU, kot je Slovenija, in seveda ciljne države, kamor so ilegalni migranti namenjeni. Zaradi pritiskov in problemov, ki jih posledično prinašajo ilegalne migracije so seveda slednje najbolj zainteresirane za učinkovito reševanje problemov z ilegalnimi migracijami. Skupna evropska migracijska politika ne zagotavlja učinkovitega reševanja problema in kot zatrjuje Dakič (2006a, 28), je povečanje finančnih sredstev članicam unije za učinkovitejši nadzor meja ter usklajeno delovanje le najbolj razširjen način reševanja problemov nezakonitega priseljevanja v Evropsko unijo, ne pa tudi najuspešnejši in ne zagotavlja dolgoročnih rešitev. Države članice EU, ki so najbolj na udaru, so enotne, kot navaja Dakič (2006a, 28), da je treba za učinkovito reševanje problema usklajeno delovanje z združenimi zmogljivostmi na podlagi

enotne strategije. Največji prispevek k temu dajo različne evropske ustanove, kot so Agencija za upravljanje in operativno sodelovanje na zunanjih mejah članic Evropske unije (FRONTEX), Evropska policijska akademija (CEPOL), Evropski policijski urad (EUROPOL) in Urad za evropsko pravosodno sodelovanje (EUROJUST). Vendar pa je težko verjeti, da v prihodnje lahko usklajeno delovanje in ostali ukrepi povsem preprečijo nezakonite migracije, jih pa lahko vsaj poskušamo omejiti.

Hkrati pa se zaradi zmanjševanja in preprečevanja ilegalnih migracij mejni nadzor seli tako v notranjost držav članic EU kakor tudi zunaj meja EU. Cilj mejnega nadzora v notranjosti schengenskega prostora so tisti ilegalni migranti, ki jim je uspelo vstopiti v EU, ali kot jih imenuje (Mozetič 2007, 5), »... tisti nezakoniti migranti, ki jim je uspelo priti preko zidov evropske trdnjave.«

Istočasno pa se uvajajo in izumljajo novejša in dodatne oblike mejnih nadzorov. Mednje sodi preganjanje in kaznovanje delodajalcev, ki zaposlujejo ilegalne migrante, mehanizmi, ki onemogočajo dostop do javnih storitev ilegalnim migrantom, kaznovanje prevoznikov, ki nezadostno preverijo potnike pri prevozi in tudi poostren policijski nadzor (Broeders 2007, 72). Opazimo lahko, da se del mejnega nadzora in nadzora nad ilegalnimi migranti prenaša na zasebni sektor, kot so zasebni delodajalci in prevozniki, kar je vsekakor popolnoma nova razsežnost nadzora nad ilegalnimi migracijami. Tako preprečevanje in preganjanje ilegalnih migracij je po besedah Broedersa (2007, 75) legitimirano s podobo tujca, ki se ga upodablja kot nevarnega in deviantnega »drugega«, ki državljanom prevzema delovna mesta, ki jih je tako ali tako premalo ter se okorišča kot parazit na socialni državi. To pa v popolnosti ne drži, saj ilegalni migranti predstavljajo poceni delovno silo, ki opravlja tista dela, ki veljajo za umazana in manjvredna ter ponižujoča in nevarna. Države se nemalokrat zavedajo, da je v nekaterih gospodarskih panogah zaposlena takšna delovna sila in v to privolijo (Martin in Schumann 1997, 15).

Broeders in Engbersen (2007, 1595) menita, da objekt takšnega poostrenega in razpršenega nadzora niso domači državljani, ampak tujci. Trdita, da namen mejnega nadzora in mejnih mehanizmov ni discipliniranje in prevzgoja posameznika, da bi ravnal v skladu s sprejetimi družbenimi standardi, ampak odkritje in izsleditev ter izločitev in odstranitev oziroma izgon tujcev.

Lahko opazimo, da s sprejemom Slovenije v schengensko območje mejnega nadzora na slovenskih zunanjih mejah vsekakor ni manj, je pa drugačen, kot v preteklosti, na več mestih, nekako globlji, na mestih, kjer prihaja do prehajanja ljudi in stvari.

Balibar (2007, 7) zatrjuje, da pri novonastalih politično ekonomskih združenjih, novonastalih entitetah, v katerih se poskuša ohraniti suverenost nacionalnih držav članic, meje niso več na zunanjih robovih ozemelj. Meje so po njegovem prepričanju razpršene povsod, kjer prihaja do pretakanja ljudi, stvari in tudi podatkov. Trdi, da tako meje niso več na obrobju, ampak v

samem središču. Pri razlagi nadzorovanja teh novonastalih mej nacionalnih držav in novonastalih političnoekonomskih entitet gresta še dlje Negri in Hardt (2003, 178), ki trdita, da je oblast za omejevanje migracij, posebej ekonomskih, se pravi delovne sile, vedno: » ... uporabljala najskrajnejše nasilje«. Po njunih besedah naj bi migracije, predvsem delovne sile, izražale upor proti grozljivim razmeram izkoriščanja ter iskale predvsem svobodo in nove razmere za boljše življenje.

Podobnega mnenja sta glede nadzorovanja migrantov Green in Grewcock (2002, 89–99), ki menita, da mednarodne entitete in suverene države obračunavajo z ilegalnimi migranti skrajno nasilno. Pri svojih trditvah menita: »... da gre pri nadzorovanju, preprečevanju in preganjanju nezakonitih migracij za sistemsko nasilje. Vojna zoper tujce, ki so nezakonito vstopili ali nezakonito bivajo v EU, je osrednjega pomena za ustvarjanje ideologije, koherentne EU.«

Vendar pa Negri (2008, 4) meni, da je krepitev nadzora na meji znak krize nacionalne države. Trdi, da sicer nacionalne države še ne bo konec, vendar izgublja nekatere svoje osnovne značilnosti, kot je suverenost, saj nacionalna država ne more več vzdrževati nadzora nad celovitostjo svojega ozemlja, in nato nadaljuje, da država s potenciranjem mejnega nadzora na neki način ustvarja vtis, da še obstaja. Tudi Walters (2006, 189) je mnenja, da je trend v izvajanju mejnega nadzora znak prehajanja iz družbe discipliniranja v družbo nadzora. Trdi, da se vedno bolj uveljavlja uvajanje razpršenega mejnega nadzora poleg fiksnega mejnega nadzora, ki se izvaja samo na mejnih prehodih in posebej označenih točkah. Takšno nepredvidljivo nadziranje potnikov in izvajanje notranjega mejnega nadzora, ki ga slovenski policisti izvajajo z izravnalnimi ukrepi po sprejetju v schengensko območje, je po njegovem mnenju znak prehoda v družbo nadzora.

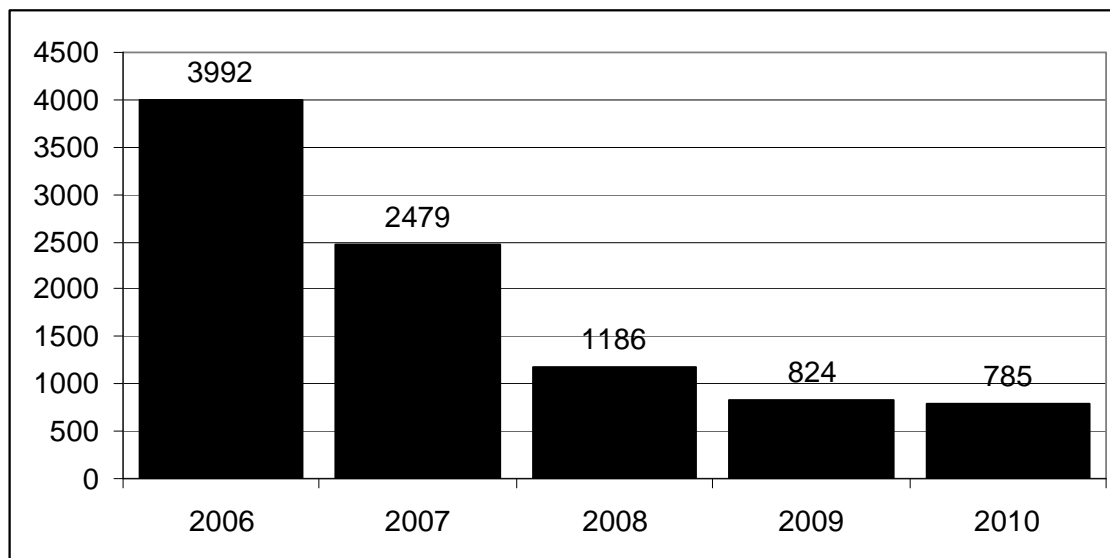
Iz povedanega lahko sklepamo, da kljub temu da nekatere meje izgubljajo svojo pomembnost in veljavo, kot so meje Slovenije z drugimi članicami schengenskega območja, druge meje pridobivajo svojo veljavo in pomembnost, ne samo za Slovenijo, ampak za celotno EU. Pri tem so glavni vzrok ilegalne migracije in njihovo preprečevanje ter zatiranje. Organi za nadzor meje opravljajo nadzor na meji in so opremljeni s sodobnimi tehnološkimi napravami, kljub temu so ilegalni migranti dovolj vztrajni in spretni, da pridejo preko zidov evropske trdnjave. Zaradi tega, ker očitno samo zunanji nadzor ni dovolj učinkovit, so članice schengenskega območja prisiljene izvajati mejni nadzor tudi v notranjosti območja sporazuma in odkrivati tudi tiste ilegalne migrante, ki jim je uspelo prečkati schengensko mejo.

3.2 Migracije v Sloveniji v letu 2010

Poročilo policije za leto 2010 (Policija 2011a, 2) navaja, da so policisti v letu veliko energije vložili v učinkovito delo na področjih varovanja državne meje. Nadaljevali so preventivne akcije in projekte, pripravili so projekt »Prijazen mejni policist«, katerega glavni namen je bil izboljšati odnos potnikov preko mejnih prehodov in oseb, ki se gibljejo in zadržujejo ob

državni meji, do mejnih policistov in mejnih organov. Med glavne dosežke v letu 2010 štejejo učinkovit nadzor državne meje in zelo dobro sodelovanje s FRONTEX-om (Evropska agencija za vodenje operativnega sodelovanja na zunanjih mejah držav članic Evropske unije) (Policija 2010, 9).

Policisti so v letu obravnavali za osem odstotkov manj kršitev Zakona o varstvu javnega reda in miru, med njimi so prevladovale kršitve Zakona o tujcih, Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami ter Zakona o osebni izkaznici (Policija 2010, 4).

Slika 1: Nedovoljeni prehodi čez državno mejo

Vir: Policija 2010, 51.

Iz poročila lahko razberemo, da se je število nedovoljenih prehodov čez državno mejo v letu 2010 zmanjšalo v primerjavi z letom 2009 za 4,7 %, in sicer z 824 na 785. Vidno je tudi vsakoletno upadanje števila nedovoljenih prehodov čez državno mejo, v zadnjih petih letih s skoraj 4000 na nekaj čez 700. Stanje je najverjetneje posledica umirjanja varnostnih razmer na Balkanu ter dobrega sodelovanja slovenskih policistov s policisti sosednjih držav. So pa policisti obravnavali 2955 (2297 v letu 2009) ali za 28,6 % več oseb zaradi nedovoljenega prebivanja v Sloveniji. Ocenjujejo, da je več ugotovljenih kršitev posledica ciljno usmerjenega dela policije v preprečevanje zlorab dovoljenj za prebivanje. V objektih centra za tujce v Velikem Otoku pri Postojni je bilo na novo nastanjenih 313, (408 v letu 2009) ali za 23,3 % manj tujcev, večinoma zaradi neizpolnjevanja pogojev za bivanje v Sloveniji (Policija 2010, 4). Število ilegalnih migrantov v primerjavi s preteklim letom upada, je pa odkritih več primerov nedovoljenega prebivanja v Sloveniji, kar je verjetno res posledica ciljno usmerjenega dela policije, ki je zaznala več kršitev Zakona o tujcih in primerno ukrepala.

Preglednica 1: Državljanstvo oseb, obravnavanih zaradi zlorabe listin na mejnih prehodih

Državljanstvo	Število oseb 2008	Število oseb 2009	Število oseb 2010
Slovenija		13	158
Bosna in Hercegovina	47	55	117
Srbija	144	78	94
Hrvaška	145	63	77
Bolgarija	58	65	74
Makedonija	55	39	63
Kosovo	48	41	35
Turčija	56	27	35
Romunija	31	47	33
Albanija		22	23
Druge države	125	185	150

Vir: Policija 2010, 51 in Policija 2009, 41.

Po področju nadzora državne meje in izvajanja predpisov o tujcih se je po ugotovitvah policije v letu 2010 zmanjševalo tudi število nedovoljenih prehodov zunanje meje. Nacionalna struktura ilegalnih migrantov je ostala podobna kot v prejšnjih letih, saj med ilegalnimi migranti še vedno prevladujejo državljani držav iz nekdanje Jugoslavije, je pa povečano število ilegalnih migrantov s področja držav Bližnjega vzhoda, Azije, indijske podceline in severne Afrike, kar policija ocenjuje kot posledico povečanega pritiska ilegalnih migrantov na turško-grški meji, kjer so razmere zelo kritične (Policija 2010, 8).

Na mejnih prehodih je policija v lanskem letu zavrnila zaradi neizpolnjevanja pogojev za vstop v Slovenijo 8110 oseb, kar je za 0,5 % manj zavrnenih tujcev kot v letu 2009. Največ je bilo zavrnenih državljanov Hrvaške, sledijo jim državljani Srbije, Makedonije ter Bosne in Hercegovine. Pri prehodih čez slovensko mejo je bilo odkritih za 34,7 % več ponarejenih in spremenjenih dokumentov, od teh je bilo največ ponarejenih žigov mejne kontrole, vozniških dovoljenj, potnih listin in osebnih izkaznic. Povečanje števila odkritih ponarejenih ali spremenjenih dokumentov naj bi bilo po mnenju policije posledica učinkovite kontrole na mejnih prehodih ter strokovnega dela in usposobljenosti policistov. Najpogosteje so bili pri ponarejanju in spreminjanju uporabljeni slovenski, madžarski in bolgarski dokumenti, največkrat pa pri državljanih Slovenije, sledijo državljani Bosne in Hercegovine, Srbije ter Hrvaške. Pri številu izdanih vstopnih vizumov je povečanje več kot 100-odstotno, vzrok je povečanje prometa v luki Koper in nov vizumski zakonik EU, v skladu s katerim se od aprila 2010 ne izdajajo več tranzitni vizumi, temveč samo še vstopni (Policija 2010, 16).

Natančno število ilegalnih migrantov je zelo težko oceniti. Po ocenah Mozetičeve (2009, 4) je letni pritok ilegalnih migrantov v države EU med 400.000 in 500.000, v EU pa naj bi živelo

okoli tri milijone ilegalnih migrantov. V Sloveniji se zadnje desetletje število ilegalnih migrantov zmanjšuje, po besedah Poštraka (Poštrak 2010) v zadnjem letu za 14 %.

Od aprila 2010 pri nas velja spremenjena določba ZNDM, ki podrobneje opredeljuje postopke in aktivnosti policije pri izravnalnih ukrepih. Policija je aktivno sodelovala pri njeni pripravi ter pri dopolnitvah zakonov o mednarodni zaščiti in o zaposlovanju tujcev ter novem Zakonu o tujcih. V pripravi so nove usmeritve o postopkih in načinih izvedbe pridržanja po Zakonu o policiji, Zakonu o prekrških in Zakonu o kazenskem postopku, ki se bodo smiselno uporabljale tudi za izvajanje zadržanja po Zakonu o nadzoru državne meje (Policija 2010, 8).

Javnomnenjska raziskava o ocenah in stališčih državljanov Republike Slovenije o delu policije, ki je bila opravljena februarja 2011, je pokazala, da državljanje Slovenije še vedno zaupajo policiji in so zadovoljni z njenim delom. Najbolje je bila ocenjena strokovnost policistov, najslabše pa njihova učinkovitost. Kot najuspešnejše področje dela so ocenili delo policistov pri mejni kontroli. Zanimiv je podatek, da je po mnenju anketiranih prebivalcev slovenska policija uspešnejša v primerjavi s policijo drugih evropskih držav (Policija 2011b, 9).

Slovenska policija je v letu 2010 sodelovala v delovnih telesih EU pri pripravi zakonodajnih in drugih aktov EU. Na področju notranjih zadev se je najbolj izboljšalo sodelovanje z agencijami EU, kot sta EUROPOL in FRONTEX. Med drugim so bili slovenski policisti zelo aktivni pri delu mednarodnih ustanov Organizacije združenih narodov (OZN), mednarodne policije (Interpol) in so sodelovali s tujimi varnostnimi organi, še zlasti s policijami držav jugovzhodne regije. Kot rezultat tega sodelovanja je bilo odkritih več mednarodno organiziranih kriminalnih združb in zagotovljena višja stopnja varnosti zunanje meje EU (Policija 2010, 9–10).

Tudi na področju organizirane kriminalitete je bilo obravnavanih 352 ali za 14,8 % manj kaznivih dejanj, ovadenih pa je bilo 257 ali za 43,6 % več oseb. Največje povečanje je na področju organiziranih oblik kaznivih dejanj ropov in izsiljevanj, zmanjšanje pa na področju organiziranih oblik nedovoljene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami in sestavinami, potrebnimi za izdelavo prepovedanih drog, zlorabe prostitucije ter prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države. Pozornost policije je bila usmerjena v odkrivanje kriminalnih združb, ki so po tako imenovani »balkanski poti« tihotapile ljudi, prepovedane droge, orožje in razstrelivo ter drugo blago. Po podatkih policije je preiskava mednarodnih organiziranih kriminalnih združb zelo zahtevna in dolgotrajna (Policija 2010, 13). Še več, kot navajajo v letnem poročilu (Policija 2010, 13), je: » ... dokazni standard vse višji, tudi za pridobivanje odredb za uporabo prikritih preiskovalnih ukrepov.«

Preglednica 2: Organizirana kriminaliteta v letih 2009 in 2010

Vrsta kaznivega dejanja	Število kaznivih dejanj	
	2009	2010
Prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države	55	45
Zloraba prostitucije	8	-
Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami	271	184

Vir: Policija 2011a, 36.

Dejanje prepovedanega prehajanja državne meje ali ozemlja države uvrščajo na policiji med posebne oblike kriminalitete, kjer v letu 2010 beležijo povečanje kaznivih dejanj, in sicer s 113 na 361 ali za 219,5 %. Povečano je tudi število ovadenih oseb, ki je večje kar za 86,7 %, z 293 na 547. Pri slovenski policiji so mnenja, da je povečanje posledica več uspešnih preiskav zlorab, največ pri pridobivanju delovnih in dovoljenj za prebivanje v Sloveniji. S takimi dejavnostmi so manjše organizirane kriminalne skupine in nekateri posamezniki tujcem omogočali nezakonito priseljevanje v Slovenijo (Policija 2010, 13).

Pri zlorabah prepovedanih drog beleži policija v letu 2010 zmanjšanje kaznivih dejanj za 15,5 %, kar je po njihovem mnenju rezultat dolgotrajnih mednarodnih operacij policije proti organiziranim kriminalnim združbam. Pri teh dejavnostih je bilo vključenih veliko policistov (Policija 2010, 13).

Na področju kaznivih dejanj s področja trgovine z ljudmi in prostitucije se je število kaznivih dejanj zmanjšalo z 28 na 14. Policija meni, da je zmanjšanje rezultat še neizoblikovane sodne prakse, kar je pozitivno vplivalo na pridobitev odredb za izvajanje prikritih preiskovalnih ukrepov ter na izvajanje preiskav. Je pa policija dočakala v lanskem letu prve obsodbe, izrečene zaradi trgovine z ljudmi (Policija 2010, 13).

Policija je v letu 2010 obravnavala tudi kaznivo dejanje terorizma in eno dejanje ščunjanja in javnega poveličevanja terorizma (Policija 2010, 14).

Kršitev predpisov o javnem redu je bilo za 0,8 % manj kot v letu 2009, vendar pa so med njimi prednjačile predvsem kršitve Zakona o tujcih, Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami ter Zakona o osebni izkaznici (Policija 2010, 14).

Slovenski policisti so v letu 2010 obravnavali za 10,4 % manj kršitev Zakona o tujcih, največje je bilo zmanjšanje števila kršitev zakonodaje zaradi vstopa v Slovenijo brez ustreznih listin za prečkanje državne meje na notranji meji. Obravnavali pa so za 26,1 % več kršitev Zakona o nadzoru državne meje. Domnevajo, da je to rezultat več kršitev v obmejnem območju živečih slovenskih in hrvaških državljanov, ki skušajo nekontrolirano prestopiti državno mejo.

V lanskem letu je bilo zaradi kršitev Zakona o tujcih začasno zadržanih za 23,9 % več oseb kot v letu 2009. Večji odstotek začasno zadržanih je posledica več zavrženih tujcev v Sloveniji, predvsem na letališču Jožeta Pučnika v Ljubljani, ter takojšnje napotitve tujcev iz Slovenije. Letalski prevozniki, ki so za te napotitve odgovorni v skladu s schengenskim pravnim redom, namreč včasih tujca ne morejo takoj napotiti nazaj, iz tega razloga je med tem časom, ko čaka na prevoz v državo izvora, zadržan na mejnem prehodu (Policija 2010, 17).

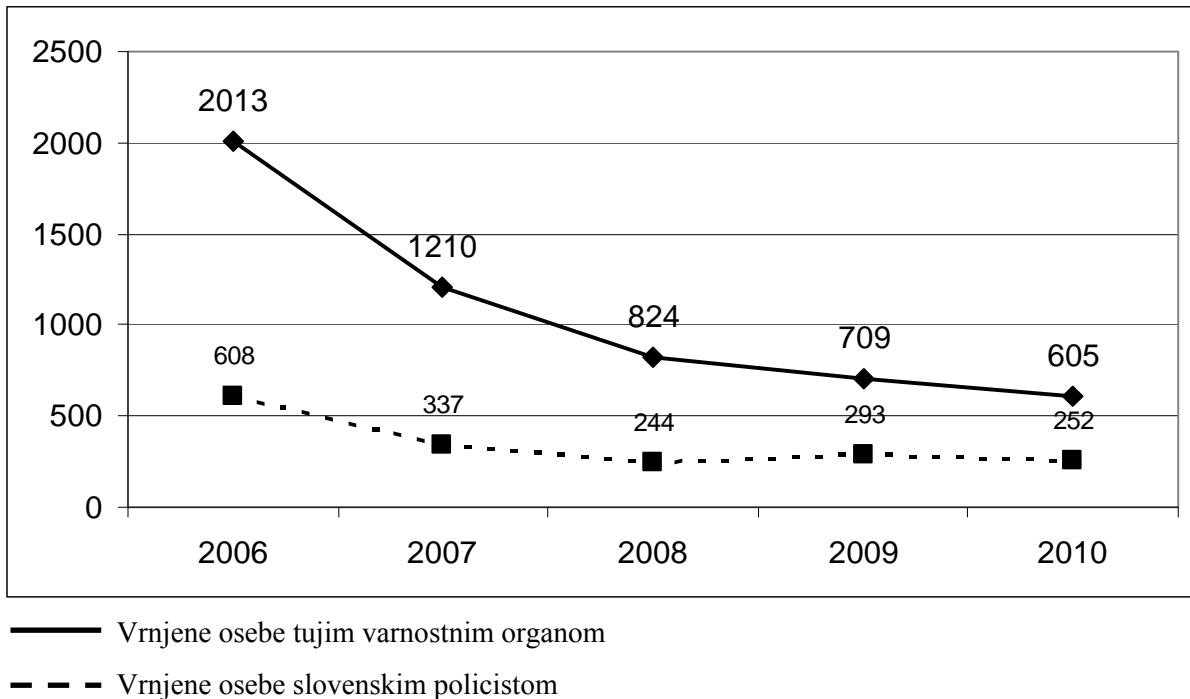
Preglednica 3: Državljanstvo oseb, obravnavanih zaradi nedovoljenega prehoda čez državno mejo

Državljanstvo	Število oseb 2008	Število oseb 2009	Število oseb 2010
Bosna in Hercegovina	127	206	162
Hrvaška	160	109	94
Albanija	63	46	85
Slovenija	50	60	56
Srbija	216	86	54
Afganistan	6	13	54
Turčija	155	36	51
Kosovo	150	93	33
Italija		6	20
Zasedeno palestinsko območje		-	20
Druge države	186	169	158

Vir: Policija 2010, 52 in Policija 2009, 42.

V letu 2010 je bilo po navedbah policije odkritih za 4,7 % manj nedovoljenih prehodov čez državno mejo, med njimi pa je največ državljanov nekdanje Jugoslavije. Prav tako je bilo odkritih za 21,4 % manj nedovoljenih vstopov v Slovenijo na notranji meji, med katerimi so spet najštevilnejši državljani nekdanje Jugoslavije. Večina teh, ki so nedovoljeno vstopili v Slovenijo, je bila namenjena v sosednjo Italijo (Policija 2010, 17). Število obravnavanih oseb zaradi nedovoljenega prehoda državne meje upada, še vedno je največ državljanov z območja nekdanje Jugoslavije, na drugi strani pa je opazen porast števila iz bolj oddaljenih držav, kot sta Afganistan in Turčija. Razlog je verjetno v poostrenem delu varnostnih organov sosednjih držav in nestabilnih ekonomskih razmerah v arabskih državah.

S področja preprečevanja zlorab dovoljenj za prebivanje v Sloveniji so policisti v letu 2010 obravnavali za 28,6 % več oseb zaradi nedovoljenega prebivanja v Sloveniji. Med temi je bilo največ, skoraj polovica, državljanov Republike Hrvaške (Policija 2010, 17).

Slika 2: Vrnjene oziroma sprejete osebe na podlagi mednarodnih sporazumov

Vir: Policija 2011a.

Na podlagi mednarodnih sporazumov je slovenska policija tujim varnostnim organom vrnila za 14,7 % manj oseb, med njimi največ hrvaškim varnostnim organom, varnostni organi tujih držav pa so v Slovenijo vrnila za 14 % manj oseb, od teh skoraj polovico na letališču Jožeta Pučnika v Ljubljani. V Velikem Otoku pri Postojni je bilo v objektih centra za tujce v letu 2010 sprejetih za 23,3 % manj tujih državljanov, pretežno zaradi neizpolnjevanja pogojev za bivanje v Sloveniji. Največ jih je bilo iz Bosne in Hercegovine, Kosova, Srbije ter tudi nekaj iz Afganistana in Brazilije. Za 141 tujcev je omenjeni center zagotovil oskrbo in namestitev do uradnega postopka izročitve tujim varnostnim organom, sosednjim pa je bilo vrnjenih 11 tujcev. Center za tujce je samovoljno zapustilo 18 tujcev, pet jih je pobegnilo, 13 pa se jih ni vrnilo z dovoljenega izhoda. V času bivanja v centru za tujce je 24 tujcev zaprosilo za mednarodno zaščito (Policija 2010, 17).

Pri preprečevanju trgovine z ljudmi, nestrpnosti, ksenofobije in zlorabe prepovedanih drog je policija sodelovala tudi z nevladnimi organizacijami ter organizirala več posvetov. Tako je intenzivno sodelovala z Društvom Ključ, ki podpira boj proti trgovini z ljudmi, ter varnimi hišami (Policija 2010, 19).

3.3 Vplivi migracij na nacionalno varnost

3.3.1 *Kriminaliteta*

Ilegalne migracije so problem, ki je tesno povezan z različnimi oblikami kriminala, kot so tihotapljenje prepovedanih drog, ponarejanje listin za potovanje, tihotapljenje orožja, ljudi, korupcijo in podobno. Težko trdimo, da so za nastanek tega pojava odgovorne migracije oziroma migranti, vsekakor pa pri organiziranem kriminalu igrajo dvojno vlogo, saj so tako storilci kot žrtve (Batis 1999).

Kriminaliteto, ki spremlja migracije, predvsem ilegalne, lahko razdelimo na (Cinac 2003, 43):

- primarno kriminaliteto, h kateri štejemo kazniva dejanja, ki jih neposredno storijo ilegalci; ta so med drugim tudi: zloraba potnih listin, ilegalni prehodi državne meje, ropi, tatvine, napadi, vlomi, poškodovanje tuje stvari, posilstva, promet z mamili, ponarejanje listin, goljufije in drugi;
- sekundarno kriminaliteto, ki obsega področje organiziranega kriminala. Sem spadajo: tihotapljenje ljudi, trgovina z belim blagom, prostitucija, trgovina s človeškimi organi in krvjo, trgovina z mamili, razna ponarejanja, trgovina z otroki, gospodarski kriminal in drugi.

Za Slovenijo velja, da ni država, katere državljani bi se nezakonito priseljevali v tujino. To za nas pomeni, da Slovenija ni izvor nezakonitih priseljencev in v veliki tudi ne ciljna država. V večini primerov smo tranzitna država za nezakonite priseljence. To dejansko pomeni, da migranti zaznavajo Slovenijo kot tranzitno državo na poti do zanimivejših evropskih držav. Njihov končni cilj pa je odvisen predvsem od njihovih obstoječih stikov z družino priseljske skupnosti v zahodni Evropi (Prezelj in Gaber 2005). Po podatkih MMC (MMC 2007) število migrantov upada, Slovenija pa se vse bolj pojavlja tudi kot ciljna država.

Dobiček je pri tihotapljenju ljudi večji kot pri trgovini z mamili (Prezelj in Gaber 2005, 36). Cena na osebo znaša od 500 ameriških dolarjev za triurno pot iz Turčije v Grčijo do 25.000 ameriških dolarjev za kompletni aranžma iz notranjosti Kitajske do Velike Britanije (Prezelj in Gaber 2005, 33). Nezakonite migracije po razsežnostih in dobičkih poleg trgovine z drogami in orožjem danes sodijo med najhitreje rastoče dejavnosti mednarodnega organiziranega kriminala v različnih delih sveta. Kot navaja Dakič (2006a, 27), gre za kompleksen in večplasten problem, pri njegovem proučevanju pa ne spoznamo vzrokov za stiske in usode nezakonitih migrantov. Velika večina si želi le boljše življenje in socialno varnost zase in za svoje najbližje. Podatki so naravnost strašljivi in skrb zbujujoči. Za leto 2010 so v Mednarodni organizaciji za migracije Združenih narodov (UNIOM – United Nations International Organization for Migrations) ocenili (povzeto po Dakič 2006a, 26), da že nekaj let vsako leto v države EU pride vsaj 100 ladij in manjših plovil z več kot 30.000 ilegalnimi migranti, ki so predvsem iz Afrike, k temu podatku bi morali prišteti še neznano

število tistih migrantov, ki to pot opravijo po kopnem. UNIOM (Dakič 2006b, 24) navaja, da na globalni (svetovni) ravni nezakonite migracije s spremljajočimi dejavnostmi, kot so trgovina z ljudmi in orožjem, ponarejanje uradnih listin, trgovina z drogami in podobne dejavnosti organizatorjem na letni ravni prinašajo od šest do devet milijard ameriških dolarjev čistega dobička na leto. Interpol oziroma njegova veja za preprečevanje trgovine z ljudmi je leta 2002 ocenjeval (povzeto po Dakič 2006a, 26), da se je letni dobiček organizatorjev nezakonitih migracij povečal na vsaj 30 milijard ameriških dolarjev, danes pa so te številke verjetno še precej višje.

Grožnjo nacionalni varnosti predstavljajo ilegalni tokovi migrantov, drog, nevarnih materialov, nalezljivih boleznih in orožja. Prezelj (2001, 137) ugotavlja: »Najslabše je, če te tokove nadzira nevladna organizirana kriminalna ali teroristična skupina, ki dejansko ni podvržena ali zavezana nobenim normativnim omejitvam. Denimo, infekcijske bolezni ali transferji nevarnih snovi predstavljajo veliko hujše nevarnosti, če v ozadju širjenja stojijo kriminalne in teroristične skupine.«

Po besedah Dobovška (1997, 186) pa je kljub naraščanju hujših in organiziranih oblik kriminalitete raven varnosti pri nas še vedno precej visoka, saj je Slovenija s kriminaliteto manj ogrožena kot druge države v tem delu Evrope. Po navedbah iz Europolovega poročila (STA 2011b) naj bi imel organizirani kriminal v Evropi pet večjih centrov. Tako naj bi bili Belgija in Nizozemska središče za razpečevanje pretihotapljene droge za vso Evropo, Pribaltske države in rusko mesto Kaliningrad središče za pretihotapljene stvari ter pribežališče za mednarodne združbe, ki so pod mednarodnim vplivom, in Italija za ponarejanje denarja ter trgovino z ljudmi. Portugalska in Španija sta še vedno glavni tihotapski poti za kokain in marihuano ter pomembna pot za trgovino z ljudmi. Države na skrajnem koncu Balkanskega polotoka, Grčija, Bolgarija in Romunija pa beležijo največji porast organiziranega kriminala, največ zaradi tihotapske poti, ki poteka preko Črnega morja, ter občutnega povečanja ilegalnih migrantov v teh državah (STA 2011b). V poročilu je izražena tudi bojazen, da bi lahko organizirane kriminalne združbe izkoristile odpravo viznega režima na Balkanu in vstop Romunije in Bolgarije v schengensko območje (STA 2011b).

Vendar pa niso ravno vseh kriminalnih dejanj zakrivili ilegalni migranti (STA 2009). Tako po poročanju agencije Ethnoland (STA 2009) v sosednji Italiji so priseljenci prispevali kar desetino BDP-ja, pa tudi največ spolnih zločinov storijo Italijani, ne priseljenci. Tako Pajnikova (Čander Čepin 2010) trdi, da tudi v Sloveniji ne bi bilo gradbeništva brez migrantov. Vendar je delež migrantov v Sloveniji razmeroma majhen (3,5 %), medtem ko je v Nemčiji in Italiji migrantov približno 30 %.

Po poročanju Europol (STA 2011b) se organizirani kriminal vse bolj spreminja in je vedno bolj raznovrsten pri uporabi in odkrivanju novih metod, svoji organiziranosti ter vplivanju na družbo. Europol v tem poročilu ocenjuje grožnje organiziranega kriminala za zadnji dve leti in ocenjuje, da je internet postal glavni pripomoček organiziranega kriminala. Tako je

organizirani kriminal postal visoko tehnološko usposobljen, preko njega prihaja do zlorabe kreditnih kartic, širi se otroška pornografija ter piratstvo avdiovizualnih sredstev. Ravno tako pomaga pri nezakoniti izdelavi in razpečevanju mamil. Organizirane kriminalne združbe uporabljajo internet tudi pri iskanju žrtev trgovine z ljudmi, ilegalnem preseljevanju, tihotapljenju stvari ter trgovanju z ogroženimi živalskimi in rastlinskimi vrstami. Pogosto ga uporabljajo tudi kot najvarnejši kanal za pranje denarja. V poročilu je poudarjeno, da organizirani kriminal dosti bolj kot kadarkoli prej prečka nacionalne, etične in poslovne meje ter s tem ponuja več možnosti kriminalnim skupinam, da za svoje nezakonito početje pridobijo sodelavce.

S stališča varnosti pa je za nas pomembno sodelovanje med združbami organiziranega kriminala in terorističnimi skupinami ter vpliv ilegalnih migracij na pojav organiziranega kriminala. Tako sodelovanje je lahko možno, ni pa nujno, da te organizacije med seboj sodelujejo. Če ta povezava obstaja, je lahko zelo nevarna, saj se organizirane kriminalne skupine in sodobne teroristične skupine hitro prilagajajo in odzivajo na ukrepe varnostnih organov. Kot trdi Dakič (2006a, 28), organizirane kriminalne organizacije in teroristične organizacije delujejo na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni. Članstvo v organizacijah se lahko združuje in uporablja primerljive represivne ukrepe. Vendar pa to ne velja za predstavo v javnosti, ki jo hočejo te organizacije ustvarjati v javnosti. Medtem ko teroristične organizacije s svojimi terorističnimi aktivnostmi hočejo pritegniti čim večjo pozornost javnosti, je zadeva pri kriminalnih organizacijah ravno nasprotna, saj se trudijo delovati v ozadju in se ne izpostavljati. Vsekakor pa je možno, da so med migranti tudi ljudje, ki imajo kriminalne namene, vendar zaradi tega ne moremo trditi, da so za vse krivi tujci.

3.3.2 Trgovina z ljudmi

Izraz trgovina z ljudmi je opredeljen pri Europolu in tudi v Sporazumu med Vlado RS in Evropskim policijskim uradom (Oberstar 2003, 6): »Trgovina z ljudmi predstavlja podvrženje oseb dejanskemu in nezakonitemu vplivu drugih oseb z uporabo nasilja ali groženj ali z zlorabo položaja ali goljufijo, še posebej z namenom izkoriščanja prostitucije, drugih oblik spolnega izrabljanja in napadov na mladoletne ali z namenom trgovine z zapuščenimi otroki. Te oblike izrabljanja vključujejo tudi proizvodnjo, prodajo ali razširjanje otroškega pornografskega materiala.«

V obravnavani literaturi lahko zasledimo več pojavnih oblik izkoriščanja pri trgovini z ljudmi. Tako lahko zasledimo pojme, kot so zloraba z namenom prostitucije, druge oblike spolnih zlorab, prisilno delo in storitve, suženjsko zlorabo, služabništvo pod prisilo ter tudi odstranjevanje človeških organov, prisilno beračenje in nezakonite posvojitve.

Oberstar (2003, 8) opozarja, da gre pri trgovini z ljudmi za zelo široko problematiko. Ukrepi v zvezi s trgovino z ljudmi so zaradi razvejanosti in kompleksnosti problematike tako široki, da

pogosto posegajo na področje pranja denarja, korupcije in seveda ilegalnih migracij. Po njegovem mnenju (Oberstar 2003, 8) gre za migracijsko vprašanje ter sodelovanje državnih uradnikov pri zlorabah, vezanih na delovno silo, ali izkoriščanje za namene prostitucije. V te procese so lahko vključeni zdravniki, socialni delavci, pravosodni delavci, policisti, cariniki, inšpektorji s področja dela ter uradniki, ki izdajajo različne dokumente.

Bouquet (2011, 38) trdi, da nezakonita trgovina z ljudmi po svetu prinaša 44 milijard dolarjev na leto. Kriminalni posel je tako obsežen, da je v svetovnem merilu na tretjem mestu, takoj za trgovino z orožjem in mamili. Zatrjuje, da je v Evropi trgovanje z ljudmi doseglo razsežnosti epidemije, ki jo je vzpodbudil propad komunizma, širjenje EU ter sprejem schengenskega sporazuma, ki je sprostil mejni nadzor na mejah med državami članicami EU in zaostрил pogoje za vstop v schengenski prostor.

Trgovina z ljudmi omogoča kriminalnim udeležencem hitre in velike zaslužke, saj je veliko ljudi pripravljenih prodati vse svoje premoženje in si z denarjem plačati pot v želeno državo. Tako naj bi bil letni dobiček trgovine z ljudmi vsaj 30 milijard dolarjev (Dakič 2006a, 26). Veliko otrok in žensk je ugrabljenih, ogoljufanih, trpinčenih ali prodanih v suženjsko ali podobno razmerje. Ko so odkriti, imigranti pogostokrat sploh ne vedo, v kateri državi so (Pajnik 2010, 41).

O tem, kaj vzdržuje trgovino z ljudmi, trdi Peršakova (2003, 58), da ni vedno vzrok ekonomske narave, ampak da za nekatere mlade ženske predstavlja predvsem obljubo osebne svobode. Tako naj bi po njenih trditvah spolna neenakost v nekaterih državah spodbujala trgovino z ljudmi, saj nekatera dekleta komaj čakajo, da zbežijo proč od družine in patriarhalnih razmer doma, ki so pogosto povezane z družinskim in spolnim nasiljem. Ponekod naj bi takšno obnašanje postalo družbeno sprejemljivo in se pogosto pojavlja kar v razpisih za delovna mesta, kjer je natančno določeno, kaj se pričakuje od bodočih delavk.

Vidimo, da osebne stiske v domačih državah prav silijo mlade ženske, da sprejmejo mamljive oglase za delo in gredo na delo v tujino. Pogosto naivno nasedejo in spregledajo, da je zadeva preveč idealna, da bi bila resnična. Po prihodu v tujino jim odvzamejo osebne dokumente, ker so verjetno na nezakonit način prešle mejo in postanejo žrtve trgovine z ljudmi.

V nasprotju s tihotapljenjem ljudi, kjer posameznik plača prevozniku, da ga le-ta pretihotapi v določeno državo, gre pri trgovini z ljudmi za njihovo izkoriščanje. Prisiljene so v delo v neznosnih razmerah, pri tem pa jim je odvzeta ali omejena svoboda. Včasih ljudem trgovci z ljudmi odvzamejo potne liste ali pa jih vežejo nase z zelo visokimi dolgovi, medtem ko za svoje delo dobivajo zelo majhno plačilo ali pa sploh nič (Zavratnik Zimic in Pajnik 2004, 27-29). Takšne oblike izkoriščanja se najpogosteje pojavljajo v seksualni industriji, pri delu v gospodinjstvih in pri komercialnih porokah, vendar se lahko zasledijo tudi pri bolj urejenih gospodarskih sektorjih, kot sta gradbeništvo in kmetijstvo (Bouquet 2011, 39).

V evropski uniji obstaja nevladna mreža La Strada International, ki se bori proti trgovini z ljudmi, v Sloveniji pa že deset let obstaja nevladna organizacija, Društvo Ključ, ki se ukvarja z bojem proti trgovini z ljudmi. La Strada deluje tudi v deželah, ki so države izvora za kriminalne združbe preprodajalcev, kot so države nekdanje Sovjetske zveze in nekdanje Jugoslavije, ravno tako pa v ciljnih državah zahodne Evrope (Bouquet 2011, 39).

Bouquet (2011, 39) ocenjuje, da se letno v mreže trgovcev z ljudmi v EU ulovi več kot 250.000 ljudi, od tega naj bilo 10 % otrok, ter trdi, da: »... ljudi kupujejo in prodajajo čez mejo kot konjski mešetarji.« Ravno tako Evropska komisija v svojem poročilu (EK 2011, 7) navaja, da je v EU v letu 2009 nezakonito prebivalo 570.000 ilegalnih migrantov, v države izvora pa jih je bilo vrnjenih samo 250.000.

Po trditvah Oberstarja (2003, 8) je trgovina z ljudmi na globalni ravni v rokah organiziranega kriminala in se le poredko zgodi, da trgovino z ljudmi vodijo »prosti strelci«. Verjetno trgovanje z ljudmi ne bi bilo tako zelo razširjeno in nizkotno, če v ciljnih državah ne bi bilo lahkega zaslužka željnih delodajalcev, lastnikov nočnih lokalov, gradbenikov in ostalih, ki »zaposlijo« pretihotapljene, prodane ljudi in jih zelo malo ali celo nič ne plačujejo, obenem pa so ti zlorabljeni, izkoriščani ljudje brez vsakega zdravstvenega in socialnega zavarovanja. Moramo vedeti, da so vsi ti, ki sodelujejo v verigi, trgovci z ljudmi.

V tovornih vozilih s posebej prirejenimi ali prikritimi prostori za ilegalne migrante organizatorji tihotapijo večje skupine ljudi. V Slovenijo poskušajo nedovoljeno vstopiti s pomočjo slovenskih, hrvaških, albanskih in drugih organizatorjev, ki so z vodiči dobro povezani in zelo dobro poznajo teren, preko katerega vodijo tihotapske poti. Pri tem uporabljajo najmodernejša sredstva za nočno opazovanje ter različna sredstva za komuniciranje in si tako izmenjujejo informacije, se dogovarjajo za organizacijo poslov, prisluškujejo tudi policiji ter tako ugotavljajo razporeditve policijskih enot in zased. Pri tem uporabljajo razne zvijače za preusmeritev pozornosti policije: od uprizarjanja prometnih nesreč do javljanja o prometnih nesrečah na OKC ter »žrtvovanja« manjšega števila ilegalcev (Cinac 2003, 48).

Po odkritih primerih v Sloveniji si predstavljamo žrtve, tihotapljene osebe kot razcapane, umazane, revne ljudi, ki so dneve in dneve zaprti v kontejnerjih in tovornjakih. Vendar Peršakova (2003, 57) pravi, da je marsikoga presenetil podatek, da so mlade, lepe, inteligentne in izobražene ženske tudi žrtve trgovine z ljudmi. Po njenih navedbah je del žensk z območja Balkana ugrabljen in prisilno pretihotapljen, velika večina, kar 75 % pa jih je nasedlo obljubam organizatorjev trgovine z ljudmi in so prostovoljno sodelovale v trgovini, vse do prihoda v ciljno državo, kjer so bile nato najpogosteje spolno izkoriščane. Vidimo, da je kar tri četrtine žrtev vpletenih v trgovino prostovoljno zaradi naivnosti ob obljubah dobrih delovnih mest v razvitem svetu in le četrtina žrtev je vpletena v trgovino z ugrabitvami in celo prodajo. Kot navaja Peršakova (2003, 57), so ciljne države predvsem Italija ter nove države,

ki so nastale po vojnah na Balkanu, kamor se je po vojni vlagalo veliko finančnih sredstev in so zato te države sedaj države v razvoju.

Po besedah Popova (2002, 20) naj bi bila Slovenija država izvora približno 100 prostitutk, predvsem na zahodnoevropskih trgih, prehodna država za 1500 do 2000 deklet, predvsem iz Jugovzhodne Evrope in balkanskih držav, ter ciljna država za približno 1500 deklet predvsem iz Jugovzhodne Evrope in Balkana, v manjšem številu pa tudi za dekleta iz Jugovzhodne Azije. V Sloveniji je namreč več kot 70 nočnih lokalov, v katerih delajo predvsem dekleta iz Ukrajine, Moldavije, Romunije, Bolgarije, v manjšem številu pa tudi iz Rusije, Češke, Slovaške, Madžarske in Tajske. V mnogih lokalih dekleta poleg striptiza ponujajo tudi spolne storitve. Nekatere med njimi so tudi tako imenovane »mobitel prostitutke«, med katerimi je med tujkami največ deklet iz Hrvaške in Srbije. Trgovina z ljudmi in prostitucija sta neločljivo povezani s problematiko nedovoljenih drog in raznimi boleznimi, predvsem aidsom, ki ga lahko prenašajo prostitutke.

Katjuša Popovič iz Društva Ključ trdi (Popovič 2009), da je v Sloveniji prisilnih prostitutk okoli 3000, v zahodni Evropi pa naj bi bilo okrog 100 mladih Slovenk v suženjskem razmerju. V suženjsko razmerje so jih trgovci z ljudmi spravili z zakonitim ali ilegalnim prestopom naših meja, večinoma pa gre za dekleta, ki niso vedela, v kaj bodo prisiljena. Med žrtvami naj bi bilo tudi veliko mladih moških, poseben problem je po njenem mnenju trgovina z dečki. Popovičeva trdi (Popovič 2009), da so statistični podatki ZN ponavadi le vrh ledene gore in da je število dejanskih primerov precej višje od tistega, ki ga imajo policisti in organi pregona. Trdi tudi, da so trgovci z ljudmi zelo inovativni in kreativni pri izumljanju novih oblik izkoriščanja ter novačenja in da se z vsakim primerom izve kaj novega. Po podatkih v Društvu Ključ naj bi se v Sloveniji še vedno prodajale hčerke za poroko, pa ne samo v romski populaciji, namensko naj bi imeli več otrok, ki se nato prodajo za prostitucijo ali trgovino z organi.

Opazimo lahko, da so žrtve v trgovini z ljudmi iz zelo različnih slojev, spolov, starostnih skupin in da ni nihče imun proti trgovini z ljudmi, zato imamo lahko trgovino z ljudmi za največjo grožnjo varnosti državljanov Slovenije. Tako je bilo po podatkih Društva Ključ (Popovič 2009) v letu 2008 obravnavanih 18 kaznivih dejanj, povezanih s trgovino z ljudmi, zlorabo prostitucije ali spravljanja v suženjsko razmerje. V Sloveniji je po podatkih Društva Ključ ravno prostitucija najbolj razširjena oblika trgovine z ljudmi, posebna skupina žrtev so mladi med 14. in 18. letom (Popovič 2009).

Poseben problem je po trditvah Bouqueta (2011, 43) v državah, kot je Nizozemska, kjer je prostitucija legalna, tako da je zelo težko razlikovati med takimi, ki delajo prostovoljno in takimi, ki so v to prisiljeni. Žrtvam trgovine odvzamejo potne liste in te jim morajo potem plačevati tudi do 1000 evrov dnevno. Če ne zaslužijo dovolj denarja, so žrtve trgovine z ljudmi posiljene, grobo pretepeane, včasih tudi ožigosane, da se ve, kdo je njihov lastnik, podplutbe imajo ohlajene v kadi, napolnjeni z ledom, in so potem nagnane nazaj na delo.

Bouquet (2011, 44) poudarja, da je bilo v letu 2009 po svetu preko 4000 uspešnih procesov proti trgovcem z ljudmi, vendar se jih je samo 335 nanašalo na prisilno delo. Zatrjuje, da je polovica vseh žrtev prisiljena opravljati suženjsko delo v normalnih gospodarskih panogah, kot sta kmetijstvo in gradbeništvo, in ne v javnih hišah. V letu 2007 je bilo v EU 80 obsodb za prekupčevanje z delavci, v naslednjem letu pa samo še 16, kar kaže na to, da so primeri zelo zahtevni in da jih je zelo težko odkriti.

Kot pozitiven primer boja proti trgovini z ljudmi Bouquet (2011, 45) izpostavlja skandinavske države, predvsem Švedsko, ki je drastično zmanjšala število primerov trgovanja z ljudmi in prostitucijo, odkar je leta 1999 sprejela Zakon o prepovedi kupovanja spolnih uslug. Stališče Švedske je, da je trgovino z ljudmi najučinkoviteje mogoče zatreti, če se usmeriš na stranke, ne pa na žrtve. Za samo kupovanje spolnih uslug so priredili tudi kazensko politiko, saj je velikost kazni odvisna od osebnega dohodka, zagrožena je celo zaporna kazen. Švedska je v boju zoper trgovino z ljudmi celo tako uspešna, da trgovci z ljudmi za Švedsko govorijo, da je zelo slab trg. Podobne poizkuse boja proti trgovini z ljudmi izvajajo v sosednjih skandinavskih državah, na Norveškem in Finskem.

Po podatkih Ethnolanda (24ur.com 2009) v sosednji Italiji največ spolnih zločinov storijo domačini, Italijani in ne tuji priseljenci, kot je objavljeno v medijih. Romunski priseljenci, ki se jih drži sloves kriminalcev, so pogosto tarča nestrpnosti in nasilja, so v letu 2008 v sosednji Italiji zagrešili 8 % posilstev. Ravno za toliko se je v primerjavi z letom 2007 zmanjšalo število posilstev. Žrtve pri zahodnih sosedih so večinoma ženske, in ko je konec leta 2009 mlad romunski izseljenec posilil prebivalko Rima, se je italijanska vlada odločila, da bo sprejela strožje ukrepe proti ilegalnim migrantom.

V Sloveniji je v letu 2009 po navedbah iz Poročila o delu medresorske delovne skupine (MDS) za boj proti trgovini z ljudmi (MDS 2010, 3) policija obravnavala 28 kaznivih dejanj, izdala štiri kazenske ovadbe zoper trinajst osumljenih dejanj kriminalnih dejanj trgovine z ljudmi. Na pravosodnih organih, državnih tožilstvih, so obravnavali šest kazenskih ovadb proti devetim osumljenim, v vseh primerih je šlo za sum prostitucije. Štiri osebe so bile pravnomočno obsojene, od tega le dve za kazniva dejanja trgovine z ljudmi. Po podatkih iz navedenega poročila (MDS 2010, 3) je Slovenija zelo aktivna na področju osveščanja in informiranja ter seznanjanja širše javnosti s problemom trgovanja z ljudmi, posebno preko nacionalne televizije, radia, interneta in raznih zgibank ter brošur. Ravno tako je bilo izvedeno skupno usposabljanje odgovornih na policiji v Gotenici skupaj z Društvom Ključ na temo Tihotapstvo in trgovina z ljudmi. Ravno tako poteka usposabljanje in seznanjanje srednješolske mladine, učiteljev ter študentov kot ciljne skupine v trgovini z ljudmi. Iz poročila je razvidno, da je izredno težko nekomu dokazati kaznivo dejanje, saj se žrtve pogosto ne prepoznajo kot izkoriščane, ampak mislijo, da so tako ekonomsko odvisne od prodajalcev ali nočejo zaznati in svojo vlogo nekako sprejmejo (MDS 2010, 5–7).

Tudi Slovenija je v letu 2009 sprejela Uredbo o omejitvah in prepovedih zaposlovanja in dela tujcev (Ur. l. RS, št. 44/2009), s katero je omejeno zaposlovanje barskih plesalk ter omejene možnosti zaposlovanja iz artističnega in zabavnega programa v nočnih lokalih. Tudi na področju tožilstva so z letnim načrtom določeni državni tožilci, ki so pristojni za obravnavanje kaznivih dejanj s področja boja proti trgovini z ljudmi. Njihovo delo spremlja in usklajuje vrhovni državni tožilec.

Bouquet (2011, 46) opozarja še na eno področje trgovine z ljudmi, ki vzbuja vse več skrbi. To je področje hišnega suženjstva. Trdi, da bi bilo treba uskladiti prizadevanja med državami članicami EU in sprejeti strožjo zakonodajo, saj so obsodbe trgovcev z ljudmi zelo redke in velika večina storilcev kaznivih dejanj zapušča sodišča oproščena krivde.

Problemi trgovine z ljudmi so tako intenzivni, da so organi pregona bolj ali manj nemočni, saj opažajo, da po razbitju ene združbe nastane več novih. Organizirane kriminalne združbe ravnajo z žrtvami zelo kruto, tako da tisti, ki jim poskuša pomagati, tvega zelo kruto maščevanje prodajalcev in preprodajalcev, ne samo nad tistim, ki nudi pomoč, ampak tudi nad žrtvijo. V pogovoru člani Društva Ključ s prebivalci v azilnem domu opažajo, da so pogosto žrtve trgovine z organi mladi albanski dečki, saj v pogovorih zatrjujejo, da so morali pred odhodom na pot dati kri, pregled pa je plačal organizator. Če ob tem še vemo, da nimajo denarja za cigarete, alkohol in mamila, se pravi, da so njihovi organi zdravi, lahko sklepamo, da gre za trgovino s človeškimi organi (Tepina 2007, 9–11).

Poznani pa so tudi primeri, ko tihotapci skušajo pomagati ljudem v stiski, pa tega ne počnejo iz ekonomskih razlogov, ampak iz humanitarnih. Tak primer so novinarji, ki poskušajo pomagati ljudem v stiski na ogroženih območjih. Tako jim pomagajo prečkati mejo, ko se vračajo v svoje domovine in pri tem početju tvegajo, da bodo prijete in kaznovani kot trgovci z ljudmi. Vidimo, kako močan je lahko njihov čut za odgovornost, saj veliko tvegajo.

3.3.3 Tihotapljenje drog

V trgovini z drogami lahko opazimo, da se Slovenija pojavlja v dveh različnih vlogah. Pojavi se lahko kot končni cilj (verjetno samo kot del večje pošiljke prepovedane droge) ter kot tranzitna država na poti v eno od večjih držav zahodne Evrope. Droge se tihotapijo v dve smeri. Večja količina drog prihaja iz Turčije, Albanije, Makedonije ter Bosne in Hercegovine. Hrvaška je poznana kot država, kjer droge skladiščijo in prepakirajo v manjše količine. Manjša količina drog pa prihaja iz nasprotna smeri. V tej smeri prehajajo v Slovenijo predvsem kokain, ekstazi in heroin (Prezelj in Gaber 2005, 39).

Sam nakup prepovedane droge za osebno uporabo v Sloveniji ni dejanje, ki bi bilo označeno za kaznivo dejanje, prepovedano in kaznivo dejanje je prodaja in posedovanje večjih količin, od količine droge je odvisna tudi zagrožena kazen.

Preglednica 4: Zasežene prepovedane droge v gramih

Vrsta droge	Zaseg 2009	Zaseg 2010	Odkup
Amfetamin	793.161,1	2.831,7	69,6
Benzodiazepini	50,8	29,2	-
Ekstazi	3,6	3,5	-
Heroin	41.596,4	36.203,4	-
Kokain	2.239,8	2.012,4	349,4
Konoplja	1,4	0,2	-
Marihuana	240.598,8	179.270,8	-
Hašiš	689,6	224,0	-
Metadon	59,1	0,0	-
Metamfetamin	2,6	-	-

Vir: Policija 2010, 39.

Po statističnih podatkih policije se količina pretihotapljene oziroma zasežene droge v Sloveniji na splošno znižuje (Policija 2010, 39). Tukaj moramo poudariti, da se zmanjšuje samo količina zaseženih drog, kakšno je dejansko stanje, pa lahko le ugibamo. Po načinu tihotapljenja se tihotapljenje drog bistveno ne razlikuje od ostalih, razen po tem, da je v »igri« zelo veliko denarja, ravno tako so kazni za tihotapce prepovedanih substanc neprimerno višje v primerjavi s kaznimi za tihotapstvo ljudi. Iz tega razloga so se najverjetneje nekatere kriminalne organizacije preusmerile na manj nevarni, a zato nič manj dobičkonosni področji, trgovino z ljudmi in tihotapljenje ljudi.

Ameriški State Department (OSAC 2011) Slovenijo označuje kot pomembno državo, od koder se prepovedana droge tihotapi v evropske države. Le majhna količina drog se pri nas proizvede, zato kot proizvajalci nismo tako pomembni kot tranzitno. Heroin naj bi v Slovenijo prišel iz Afganistana preko Turčije, po tako imenovani »Balkanski poti« naprej v države zahodne Evrope. V svojem poročilu je posebej omenjena Luka Koper, ki je potencialna točka za drogo iz Južne Amerike, predvsem kokain, ter marihuano iz severne Afrike, končni cilj tihotapljenja pa je spet zahodna Evropa (24ur.com 2010). Po njihovih trditvah se velika količina heroina prepelje v tovornjakih z oznako TIR, ki opravljajo mednarodni promet blaga, pri tem pa v odhodni državi tovornjak zapečatijo delavci carine (OSAC 2011).

Po podatkih, ki jih navaja Urad za droge in kriminal pri Združenih narodih (Costa 2002, 8), se denar, ki se zasluži pri trgovini s prepovedanimi drogami, uporabi za financiranje regionalnih spopadov, podaljševanje humanitarnih kriz ter tudi za financiranje terorističnih akcij. Običajno kar v državah, kjer gojijo ali predelujejo prepovedane droge ali substance. Sam način tihotapljenja velikih količin drog ali prepovedanih substanc pa je enak načinom prevažanja vsega ostalega blaga, s katerim se normalno v svetu trguje, v zabojnikih. Urad nadalje navaja, da vsako leto prečka oceane preko 200 milijonov kontejnerjev, od katerih se jih pregleda le dva odstotka. Število zabojnikov pa naj bi se v naslednjih desetih letih najmanj

podvojilo. Razlog za tako malo število pregledanih zabožnikov po poročanju Urada je v tem, da mora velika večina blaga priti do kupca ravno ob pravem času (Costa 2002, 8). Čeprav lahko predvidevamo, da bi lahko s povečanjem števila pregledanih zabožnikov zmanjšali obseg trgovine s prepovedanimi drogami, vendar bi tako zelo povečali stroške skladiščenja in ohromili svetovno trgovanje.

Kot navajata Prezelj in Gaber (2005, 41), lahko primerjamo denarna sredstva, ki jih imajo na razpolago take organizacije, s proračunom nekaterih manjših držav. Tihotapske mreže so ravno tako zelo dobro organizirane, organizacija je podobna pajkovi mreži, kjer običajno vsak posamezen član pozna le do dva člana združbe, tistega nad seboj in tistega pod seboj po hierarhični organizaciji, tako da z odkritjem ali razbitjem dela kriminalne združbe ni ogrožena celotna organizacija. Celoten proces od proizvodnje pa vse do uličnih prodajalcev je do najmanjših potankosti razdelan, vsak pozna svoje naloge do podrobnosti. V Sloveniji je ponavadi združba organizirana od vodje organizacije, ki je ponavadi tudi lastnik transportnega podjetja, in voznikov (Prezelj in Gaber 2005, 41). Vodja organizacije skrbi za kontakte z organizatorji iz drugih držav, medtem ko so vozniki ponavadi poklicni vozniki ali nezaposleni posamezniki, ki tvegajo največ, dosti več kot vodje (Močnik, Mravlje in Pistotnik 2002, 186-187). Za sporazumevanje uporabljajo mobilne telefone na predplačniško kartico, slovenske in tuje, ali celo več telefonov z namenom zakritja svoje identitete. Med seboj se pogovarjajo v šifrah, uporabljajo kode in vzdevke (Prezelj in Gaber 2005, 41).

Osebi, ki prenaša drogo, pravimo tudi »mula«. Drogo prenašajo na ali v svojem telesu. Najpogostejša mesta za prenos drog so (Prezelj in Gaber 2005, 42–43):

- pritrnitev na telo (pod pazduho, prsi ali noge, med noge),
- pod kožico,
- analna in vaginalna odprtina,
- lažni trebuh (za moškega ali »noseča« ženska),
- notranjost šivov v spodnjem perilu, srajcah, plaščih, hlačah,
- usta (pod jezikom),
- zobnoproteni deli, umetno uho ali umetni udi,
- grlo (pritrjeno za zob),
- lasje (zlasti pri dolgih laseh),
- ušesa,
- nakit,
- bergle in druge sprehajalne palice,
- slušni aparati,
- čevlji (ortopedski vložek, peta),
- pasovi,
- ure (v uri ali pod uro),
- stezniki in modrčki,

- navidez originalna zdravila,
- steklenice (npr. ustekleničen utekočinjen kokain),
- notranjost knjige,
- prebavni trakt (požiranje kondoma, napolnjenega s kokainom).

Vsekakor se za tihotapljenje droge uporabljajo deli vozil, prtljaga, poseben primer je nikogaršnja prtljaga na avtobusih, saj v primeru, da prtljaga nima lastnika, ni krivca za kaznivo dejanje (Prezelj in Gaber 2005).

Skratka, opazimo lahko, da domišljija tihotapev pri tihotapljenju prepovedanih drog ne pozna meja. Poznani so tudi primeri, ko se droga skriva na tuje prevozno sredstvo, tako da voznik ali lastnik o vsem ne veša ničesar. Vozilo se nato spremlja preko meje, kjer se droga samo v zavetju noči pobere z vozila in prevoz je končan.

Po podatkih, ki jih je Eurostat navedel v svojem poročilu (EMCDDA 2011), je v Sloveniji opaziti povečanje izkušenj s prepovedanimi drogami, največ pri marihuani in hašišu, kar za 3 %. Trgovino s prepovedanimi drogami pa obvladujejo organizirane kriminalne skupine, zlasti s konopljo iz Albanije in kokainom iz Sredozemlja, ki pa sta oba namenjena končni prodaji v srednji Evropi. Na prvem mestu po zasegu prepovedanih drog je konoplja, sledi ji heroin, na zadnjem mestu pa je kokain. Po podatkih iz poročila je razvidno, da količina zaseženih sintetičnih drog v Sloveniji upada, najbolj razširjena sintetična droga v Sloveniji pa je ekstazi.

Preglednica 5: Delež tistih, ki so uporabili drogo

Leto	Katerakoli droga	Marihuana/hašiš	Marihuana lani	Marihuana pred mesecem
1995	13,4 %	13,2 %	10,4 %	5,7 %
1999	25,6 %	24,9 %	21,2 %	12,8 %
2003	28,8 %	28,4 %	22,9 %	13,8 %

Vir: KIMDPŠ 2007.

3.3.4 Zdravstvena problematika

Kljub temu da število migrantov v Sloveniji v zadnjih letih vztrajno upada, je zdravstvena problematika migracij vedno pomembnejša, kar je posledica različnih dejstev. Predvsem narašča različnost migrantov, saj prihajajo v Slovenijo in preko Slovenije iz za nas vedno bolj eksotičnih držav. Posledica tega je, da se bolezenske grožnje iz teh držav in njihovo življenjsko okolje v primerjavi z našim zelo razlikujejo. Razširjenost nalezljivih bolezni, usluge in kakovost zdravstvene oskrbe, revščina in pogoji, v katerih potujejo ti ilegalni migranti ali pozneje celo živijo, stopnja izobrazbe, prehranske navade in kulturni običaji, ki zelo pomembno vplivajo na zdravstveno stanje ljudi, so po svetu zelo različni (IOM 2011).

Zdravstvene službe držav, ki so ciljne ali tranzitne za ilegalne migrante, so se prisiljene prilagajati boleznim, ki jih »prinašajo« ilegalni migranti iz drugih držav sveta in s katerimi še niso bile soočene, kar vsekakor predstavlja veliko obremenitev našemu zdravstvenemu sistemu.

Pomembno za zdravstvo je stanje ilegalnih migrantov kakor tudi zdravstveno stanje domačega prebivalstva, posebej tistih, ki prihajajo v stik z njimi. To pa so policisti in pravosodni organi, delavci vladnih in nevladnih organizacij, cariniki, socialne službe, zavodi za zaposlovanje in še mnogi drugi. Zaradi omejenega ali onemogočenega dostopa do učinkovitega zdravstvenega sistema, stanja ilegalnosti in nezakovitosti so ilegalni migranti še posebej ranljiva skupina, zato je delu na tem področju treba posvetiti veliko pozornosti.

Kot smo v enem prejšnjih poglavij zapisali, je ilegalnim migrantom v Sloveniji zagotovljena samo nujna medicinska pomoč. Lahko si samo zamislimo, kako je z dostopom do zdravstvenih storitev tistim, ki so žrtve trgovine z ljudmi, ki jim je omejeno gibanje in so jim odvzeti osebni dokumenti in običajno ne morejo sami odločati o obiskih zdravstvenih ustanov. Poleg tega pa vemo, da ilegalni migranti opravljajo dela, ki jih domačini nočejo ali ne želijo opravljati, med takimi so nekatera tudi nevarna (Kralj 2006, 23). Ravno zaradi teh dejstev pomeni schengensko območje večjo ogroženost za ilegalne migrante, saj so prisiljeni vstopiti v EU skozi stranska vrata, ilegalno, s tem pa se zelo poveča njihova ogroženost in varnost, posredno je ogrožena tudi varnost državljanov Slovenije.

Nevarnost za zdravje ljudi predstavljajo migranti predvsem v primeru epidemioloških groženj, česar pa v Sloveniji do sedaj še nismo zaznali. S prihajanjem migrantov iz različnih delov sveta predstavljajo le-ti za nas potencialno nevarnost prenosa nalezljivih bolezni, ki so v njihovih domovinah ali so se jih našli na poti.

Poseben problem je tudi prostitucija in trgovina z ljudmi zaradi okuženosti z aidsom, ki je med to populacijo zelo visoka. Slovenija kot vsaka druga država stremi k temu, da bi zmanjšala grožnjo pred pojavom bolezni iz nerazvitih držav. Nekaterе države opravijo zdravstvena testiranja migrantov na nekaterе bolezni. Po navedbah Gushulaka in Keana (2001) je Mednarodna organizacija za migracije opravila testiranje migrantov v nekaterih azijskih državah na virus HIV in rezultati testov so bili vsi negativni.

Po trditvah Lohrmanna (2000, 12) so masovne migracije v ciljnih državah: »... breme za zdravstveni sistem.« Vendar pa natančnih podatkov za Slovenijo ni. Dosegljivi so le podatki o številu migrantov, ki jim je Slovenija priznala status begunca. Po podatkih iz Poročila direktorata za migracije in integracijo za leto 2010 je Slovenija v letu 2010 krila stroške za zdravstveno varstvo tistim osebam, ki niso imele svojih sredstev za preživljanje. Stroške zavarovanja za 34 oseb je kril MNZ (Direktorat za migracije in internacijo 2011).

Nalezljive bolezni iz držav, iz katerih tujci večinoma prihajajo v Slovenijo, so bolezni, ki jih prenašajo insekti (dengua, japonski encefalitis, malarija, kuga, rumena mrzlica), bolezni, ki se prenašajo s hrano ali vodo (kolera, diareja, hepatitis), ter bolezni, ki se prenašajo s telesnim stikom: hepatitis B in HIV (Cinac 2003, 52). Ilegalnim migrantom je zagotovljena zdravstvena oskrba v nujnih primerih ter v primeru, ko je treba preprečiti širitev infekcije, ki bi lahko povzročila nadaljnje širjenje bolezni med populacijo.

Podatkov o nalezljivih boleznih, povezanih z uporabo prepovedanih drog, v poročilu Eurostata (EMCDDA 2011) ni. V poročilu je navedeno le, da je bilo opravljeno več študij o razširjenosti virusa HIV, ki so pokazale, da je stopnja razširjenosti virusa HIV pod en odstotkom med anonimno in prostovoljno testiranimi uporabniki drog. Obstaja pa zelo velika verjetnost, še navajajo v poročilu, da je veliko neevidentiranih primerov okuženih zasvojenecv s prepovedanimi drogami. Smrti, povezanih z uporabo prepovedanih drog, je bilo 36, manj kot v letih pred izdelavo navedenega poročila.

Po podatkih Inštituta za varovanje zdravja (IVZ 2010) je v Sloveniji okužena manj kot ena oseba na tisoč prebivalcev, vendar število okuženih narašča. V letu 2009 je bilo zaznanih novih 48 primerov okužbe, kar je 35 več kot pred desetimi leti. Vedeti je treba, da je treba vsak odkriti primer HIV zdraviti do smrti in s tem prevzeti stroške zdravljenja, ki po navedbah IVZ niso majhni. Po podatkih Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana (UKC 2011) znašajo stroški ambulantne obravnave bolnikov, okuženih s HIV, 850.000 evrov letno, podatek pa ne zajema stroškov zdravil. Sredstva dobi UKC od Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Natančnih podatkov o razširjenosti HIV med ilegalnimi migranti ni, prav tako ne podatkov o tem, koliko neposredno ilegalni migranti prispevajo k okuženosti in prenosu bolezni v Sloveniji, moramo se pa zavedati, da ilegalni migranti nimajo enakih možnosti dostopa do zdravstvenih storitev, saj so v državi nezakonito. Zato ne smemo zanemariti tega problema, ampak za zmanjšanje grožnje olajšati ilegalnim migrantom dostop do testiranj in možnosti zdravljenja.

4 VPLIV ILEGALNIH MIGRACIJ NA NACIONALNO VARNOST

4.1 Raziskava o problematiki migracij

V raziskavi smo se odločili za kvalitativno tehniko in postopke zbiranja podatkov, pri kateri je v ospredju intenzivna komunikacija med vodjo raziskave in posamezniki, vključenimi v raziskavo področja (Sagadin 2001, 15). S kvalitativno raziskavo je možno spoznati, kako občutijo ali gledajo na obravnavano področje vključeni v raziskavo, in predvsem priti do podatkov, ki jih je nemogoče neposredno izmeriti. V kvalitativnem delu gre predvsem za podatke o občutkih, mnenjih in izkušnjah oseb oziroma za njegov pogled na obravnavano področje (Aaker, Day in Kumar 1999, 196).

Takšne kvalitativne raziskave so zaradi malega števila sodelujočih samo delni pokazatelj stanja in niso popolnoma reprezentativne, vendar pa kljub temu pridemo do podatkov, ki jih z drugimi metodami ne bi mogli pridobiti. Vsekakor so bolj intenzivne kot strukturirani intervjuji in manj strukturirane, saj gre pri tej raziskovalni metodi za interakcijo in pristnejši odnos s sodelujočim, zaradi česar so podatki vsebinsko bogatejši (Aaker, Day in Kumar 1999, 100).

Intervju velja za najboljšo metodo zbiranja podatkov in informacij, vendar ne smemo zanemariti njegove stopnje zahtevnosti, porabe časa in kompleksnosti intervjuja. Pozitivističen pristop k intervjuju, ki sledi seznamu vprašanj, dopušča, da spoznamo stališča intervjuvanca, in daje dodatno stopnjo zaupanja v odgovore, ki jih ne moramo dobiti z anketnimi vprašalniki. Polstrukturirani intervju je predvsem priložnost za raziskovalca, da pride globlje do vseobsežnih spoznanj, ki so natančna in zasnovana na osebnih izkušnjah. Večina se jih odvija neposredno, v stiku med spraševalcem in intervjuvancem. Poleg tega so polstrukturirani intervjuji zelo primerne raziskovalne metode, kadar je vsebina zelo zaupna in kadar obstajajo vprašanja, o katerih spraševani iz različnih vzrokov ni pripravljen biti iskren, razen na štiri oči (Easterby-Smith, Thorpe in Lowe 2007, 112–114).

Namen raziskave smo najlaže dosegli s polstrukturiranim intervjujem, saj samo z analizo literature in dokumentov, predstavljeno v predhodnem poglavju, nismo mogli priti do podatkov o občutkih ogroženosti in vrstah groženj, ki jih zaznavajo mejni organi. Polstrukturirani intervjuji so potekali zelo sproščeno in neformalno. Sodelujočim, ki so nekatera področja obravnavane tematike poznali bolj kot drugi, so bila postavljena dodatna vprašanja, na katera nekateri vprašani ne bi znali odgovoriti, ali pa so bila nekatera vprašanja pri nekom izpuščena, ker ne dela na nekem področju in njegovo mnenje za raziskavo ni bistvenega pomena.

Raziskavo o problematiki migracij smo izvedli med zaposlenimi na Policijski upravi Murska Sobota, med pripadniki Policijske postaje za izravnalne ukrepe in pripadniki Postaje mejne

policije. V ta namen je bil z mentorjem in Generalno policijsko upravo (GPU) usklajen vprašalnik, ki je bil razdeljen na štiri področja, področje organiziranega kriminala, področje trgovine z ljudmi, tihotapljenja prepovedanih drog in na splošni del. V vsakem od obravnavanih področij je bilo intervjuvancem zastavljeno od šest do osem vprašanj z namenom ugotoviti, kako zaznavajo varnostne probleme v povezavi z ilegalnimi migracijami in kakšni so njihovi občutki ter občutki njihovih domačih ter okolice o ogroženosti ob opravljanju svojega dela. Z raziskavo smo hoteli pridobiti podatke o osebnih mnenjih in občutkih o obravnavanem področju. Sodelujoči so zaposleni na različnih področjih, različno dolgo časa delajo na teh področjih, prihajajo pa tudi iz različnih okolij, eni iz mejnih, spet drugi ne živijo neposredno na mejnih območjih. Posameznike za sodelovanje je pomagal izbrati koordinator, ki je bil določen s strani Generalne policijske uprave, predstavili smo mu samo, kaj bi radi ugotovili v raziskavi. Zaradi malega vzorca in izbora takšnih sodelujočih v raziskavi, ki lahko o obravnavani tematiki največ povedo, ne moremo rezultatov raziskave posploševati in ne veljajo za vso Slovenijo.

4.2 Intervjuji

S polstrukturiranim intervjujem smo lahko sogovornike usmerjali v področja, ki smo jih hoteli podrobneje spoznati ter ugotoviti njihove občutke. Tako smo jih lahko sproti usmerjali na naša ciljna področja in ugotavljali njihova osebna mnenja, občutke in izkušnje. Odvisno od potrebe smo se pri kakšnem vprašanju zadržali dalj časa, ko je bilo ocenjeno, da ima sogovornik nekaj več znanja o določenem vprašanju in smo lahko ugotovili kaj pomembnega za raziskavo. V nekaj primerih so bili sodelujoči vprašani za mnenje, kateri sogovorniki se njim zdijo primerni za opravljanje raziskave in v dogovoru s koordinatorjem je bilo mogoče opraviti raziskavo tudi z njimi. Ko smo s sogovornikom prišli do zanimivejših podatkov za raziskavo, smo z dodatnimi vprašanji poskušali usmerjati sogovornika globlje v problem in izvedeti kaj več, kot je zapisano samo v vprašanju. Če smo se s sodelujočim preveč oddaljili od obravnavane tematike, je bilo poseženo vmes s podvprašanji in usmerjeno nazaj na osnovno tematiko raziskave.

Vsi sodelujoči so odgovarjali na enak vprašalnik, vendar z različnih zornih kotov. Med samimi vprašanji je bilo za lastno razumevanje in za ohranjanje kontinuitete včasih ponovljeno, kar je bilo ugotovljeno, ter tako razjasnjeno, ali je bilo vse prav razumljeno. Pri samem postopku intervjuja smo poskušali biti dobri poslušalci, poskušali smo pridobiti zaupanje sogovornikov in čimmanj podajati svoja mnenja o obravnavani tematiki, da bi pridobili čimbolj realna stališča in občutke, na katere nismo smeli ali hoteli vplivati.

Pred samimi intervjuji smo se poskušali kar najbolje seznaniti z obravnavno tematiko, da ne bi ustvarjali vtisa, da o problematiki ilegalnih migracij ne vemo nič ali celo premalo. Tako je bil lažje vzpostavljen neposreden stik in zmanjšana možnost netočnih ali zavajajočih odgovorov, ki pri raziskavi ne bi imeli nobene teže. Posebej težko je bilo ustvariti zaupljiv

odnos s sodelujočimi v raziskavi, ki so na višjih položajih, ki jih je bilo težje motivirati za aktivno sodelovanje. Ko pa so videli, da smo seznanjeni s problematiko in ob obljubi, da bodo dobili rezultate raziskave na vpogled, je bil vzpostavljen pristnejši odnos in ustrezni so bili potem tudi odgovori. Med vodenjem intervjuja je bila sogovornikom podana kakšna potrebna opredelitev ali informacija iz proučevane literature, ko je bilo to zaradi usmerjanja v raziskavo potrebno. Vsem sodelujočim je bilo v uvodu pojasnjeno, da v raziskavi sodelujejo popolnoma prostovoljno in da jim je zagotovljena anonimnost.

4.3 Zbiranje podatkov

Sama raziskava je bila izvedena v tednu dni, saj je bilo treba kar dolgo čakati na dovoljenje Generalne policijske uprave. Raziskava je bila izvedena na štirih različnih lokacijah, in to tako, da ni bil moten ustaljen delovni proces, kar je bil eden od pogojev, ki jih je postavila GPU. Kljub tehtno načrtovanemu času za izvedbo raziskave ter zaradi obsežnosti intervjuja se je posamezni postopek včasih zavlekel na več kot uro in pol. V raziskavo je bilo vključenih pet operativcev, delavcev policije, ki se dnevno neposredno srečujejo z obravnavano tematiko in jih bomo v raziskavi imenovali *operativci*, ter štirje pripadniki policije, ki vodijo in organizirajo dela in aktivnosti na obravnavanih področjih in jih bomo v raziskavi imenovali *vodje*. Vse operativcev na PPIU skoraj 40, vendar so bili za vzorec bili izbrani le tisti, ki so po mnenju koordinatorja dovolj dobro seznanjeni s proučevano tematiko. Od skupno več kot dvajset vodij so bili po nasvetu koordinatorja iz Policijske uprave izbrani tisti, ki imajo največ izkušenj z obravnavano problematiko ali pa so posebej usposobljeni za katero od navedenih področij. Vsakemu sodelujočemu je bil v uvodu predstavljen namen raziskave ter dostavljen izvod vprašalnika, da si ga je lahko predhodno prebral in se na intervju pripravil. Pojasnjeno jim je bilo, kako dolgo naj bi trajal intervju ter sam način izvedbe. Predstavljeni so jim bili tudi namen in cilji, ki smo jih želeli z nalogo doseči. Intervju se je nadaljeval s postavljanjem vprašanj iz vprašalnika. Podatki so bili sproti zapisovani in na koncu vsakega odgovora predstavljeni sodelujočim z vprašanjem o mnenju, in če se strinjajo z zapisanim.

4.4 Rezultati in interpretacija

Vprašalnik je bil razdeljen na štiri področja, in sicer področje o *kriminaliteti*, področje *tihotapljenja ljudi in trgovine z belim blagom*, področje *trgovine s prepovedanimi drogami* ter *splošni del*. Za vsako vprašanje v nadaljevanju so predstavljene skupne točke odgovorov na vprašanja za vsako skupino, na koncu sklopa pa podane skupne ugotovitve iz raziskave, vezane na ta sklop.

4.4.1 Sklop vprašanj o kriminaliteti

Ali menite, da delo na področju nadzora državne meje, kjer se srečujete s pojavom ilegalnih migracij, predstavlja grožnjo vaši osebni varnosti bolj kot delo navadnega policista, oziroma se zaradi vašega področja dela počutite bolj ogroženi kot vaši kolegi? Lahko utemeljite, kako vpliva vaše delo na vaš občutek ogroženosti?

Štirje iz skupine operativcev menijo, da delo na področju nadzora državne meje predstavlja večjo grožnjo osebni varnosti kot delo običajnega policista, eden od vprašanih se pri svojem delu ne počuti bolj ogroženega. Trdijo, da izvajajo postopke mejne in notranje kontrole meje s popolnimi tujci, za katere ni podatkov v podatkovnih bazah, ki na svoji poti v schengenski prostor včasih tvegajo celo svoja življenja, saj potujejo v nemogočih razmerah, v tovornjakih, skriti med tovorom, večkrat dalj časa brez hrane in vode, tako da včasih niti ne vedo, kje so. Zavedajo se dejstev, da čezmejni kriminal obvladujejo organizirane kriminalne skupine ter da so kriminalna dejanja le redko stvar posameznikov.

Vsi štirje iz skupine vodij se pri svojem delu ne počutijo bolj ogrožene od svojih kolegov, dva navajata, da »ne več kot včasih«. Tu sta mislila na čas pred uvedbo schengenske meje in na leti 2000 in 2001, oziroma kot sta to obdobje imenovala »čas begunske krize«.

Ali smatrate kriminaliteto, povezano z ilegalnimi migracijami v Sloveniji, kot zaskrbljujoč pojav? Lahko pojasnite podrobneje, kako vpliva kriminaliteta na varnostne razmere v Sloveniji in na katera področja?

Štirje operativci menijo, da je kriminaliteta v povezavi z ilegalnimi migracijami v Sloveniji zaskrbljujoča. Po njihovem mnenju se najbolj odraža na področju kraje vozil, pri prostituciji v povezavi s trgovino z ljudmi ter kaznivimi dejanji, kot so vlomi v bankomate in stanovanja. Le eden trdi, da »ne več« in da kriminaliteta v povezavi z ilegalnimi migranti v Sloveniji ni zaskrbljujoča.

Dva od vodij menita, da je kriminaliteta v povezavi z ilegalnimi migracijami zaskrbljujoč pojav in da so storilci kaznivih dejanj predvsem ilegalni migranti. Kot področja, na katerih se najbolj odraža vpliv, sta navedla zaposlovanje na črno, kraje ter ponarejanje osebnih dokumentov. Druga dva menita, da v zadnjih letih ni povečanih kriminalnih dejanj ilegalnih migrantov, vendar je problematika zanj vsekakor pomembna.

Kriminalitetnih primerov v povezavi z ilegalnimi migracijami pri nas ni bistveno več kot v prejšnjih letih. Se strinjate s to trditvijo? Kakšno je gibanje – trend po vašem mnenju in katere so grožnje, povezane z ilegalnimi migracijami?

Operativci menijo, da je kriminalnih dejanj v povezavi z ilegalnimi migranti najmanj toliko kot prej in da se bo število kriminalnih dejanj »kvečjemu povečevalo«. Kot grožnjo navajajo povečano število vlomov in tatvin, saj kot pravi eden od njih »so brez denarja in nimajo kaj izgubiti«.

Tudi vodje menijo, da je z ukinitvijo mejne kontrole na mejni črti (Republika Madžarska) prestop te meje enostavnejši. Trdijo, da se povečuje število migrantov, ki se jim status legalnega s pretekom turistične vize ali delovnega dovoljenja spremeni v ilegalnega, potem pa kar izginejo nekje v EU ali Sloveniji.

Ste bili v preteklosti že udeleženi pri kakšnem kriminalnem primeru, povezanem z ilegalnimi migracijami? Kakšen vpliv ima vaše delo v službi na vaš odnos do ilegalnih migrantov in ali se počutite ogrožene, če imate stik z njimi, in zakaj?

Trije operativci so se pri svojem delu že srečali problematiko ilegalnih migrantov, dva od njih ne. Zatrjujejo, da je njihov odnos povsem profesionalen, da pa jim ni vseeno, iz katere države prihaja ilegalni migrant, saj nikoli ne vedo, česa vse so sposobni, kakšna je njihova preteklost, kaj vse so že prestali, ali imajo kakšno bolezen in podobno.

Vsi vodje so že obravnavali varnostne probleme v povezavi z ilegalnimi migranti. Pri svojem delu z njimi se obnašajo strokovno in profesionalno, zaradi zelo dobrega poznavanja razmer se ne počutijo ogrožene, je pa res, da imajo opravka s popolnimi neznanci in jim ni čisto vseeno.

Ali ste bili za potrebe svojega dela na dodatnem usposabljanju znanj iz obveščevalnih ved, kriminalistike in podobnega? Lahko navedete, za potrebe katerih groženj in ali se zaradi usposobljenosti počutite manj ogroženega?

Trije od petih operativcev so bili na dodatnih usposabljanjih, dva s področja kriminalistike in eden s področja odkrivanja ponarejenih dokumentov. Ostala dva še nista bila na dodatnih usposabljanjih. Zaradi dodatnih usposabljanj so operativci menili, da so pridobili koristna znanja, zato so pri svojem delu bolj samozavestni, občutek ogroženosti pa je zato manjši.

Vsi vodje so bili na dodatnih usposabljanjih za postopke pri delu z ilegalnimi migranti. Ta usposabljanja so bila za potrebe dela z ilegalnimi migranti, predaja in prevzem ilegalnih migrantov, asistenca pri predajah in prevzemu, vodenje postopkov z ilegalnimi migranti, zbiranje informacij, ugotavljanje poteka poti, ugotavljanje okoliščin, postopki pri trgovini z ljudmi, ponarejanje potnih listin ter tihotapstvo ukradenih vozil. Zaradi strokovne usposobljenosti in novih znanj se pri svojem delu ne počutijo ogrožene.

Ali se strinjate s trditvijo, da so kriminalne združbe tehnološko zelo napredne in postajajo vse bolj profesionalne? Ima to na vaše delo kaj vpliva, kako bi se dalo zmanjšati vpliv tehnološke naprednosti kriminalnih združb in zmanjšati ogroženost Slovenije?

Vsi operativci se strinjajo s trditvijo, da so kriminalne združbe vse bolj profesionalne, saj ob zaslužkih, ki jih imajo, zanje to ne predstavlja posebnega problema. Na njihovem delu se to dejstvo ne odraža neposredno, ogroženost Slovenije bi se dalo zmanjšati z nabavo najnovejših sredstev, sledenjem tehnološkemu razvoju in z učenjem iz izkušenj, saj kot trdijo, največ časa porabijo, da ugotovijo, kako kriminalna združba deluje, kakšne tehnike uporablja, po odkritju njihove tehnike pa so do razvoja nove spremenjene tehnike kriminalne združbe v koraku z njimi.

Enako kot operativci vodje menijo, da trditev drži. Še več, dva od njih menita, da so najmanj korak pred njimi, tako po opreми kakor po organiziranosti, ki je, kot je povedal eden od njiju »hierarhično zelo podobna vojaški, vendar s strožjo disciplino«. Zaradi teh dejstev se morajo stalno usposablјati in izobraževati, izmenjevati izkušnje tudi s sosednjimi mejnimi organi ter pri skupnih aktivnostih s sosednjimi državami ali drugimi državnimi organi več pozornosti nameniti dobremu usklajevanju.

Zaključki po sklopu kriminalitete

Za področje kriminalitete v povezavi z ilegalnimi migracijami lahko na podlagi izjav udeležencev raziskave ugotovimo, da obravnavano področje pomembno vpliva na občutek ogroženosti policistov, vendar se zaradi poznavanja stanja in svoje strokovne usposobljenosti ter profesionalnosti ne počutijo bistveno bolj ogrožene kot njihovi kolegi. Kot grožnjo, ki jo zaznavajo pri svojem delu, navajajo, da imajo opravka s popolnimi neznanci, ki povrh vsega nimajo kaj izgubiti, policisti ne vedo, kakšna je njihova preteklost, ali so okuženi s kakšno boleznijo in kaj vse so že prestali. Postopki zaustavljanja na komunikacijah so drugačni kot postopki prometnih policistov, saj opravljajo notranji nadzor na mejah v civilnih avtomobilih, kjer morajo v postopku zaustavitve vozilo pustiti za seboj in izstopiti pred vozilom, ki ima običajno zatemnjena stekla, v podatkovnih bazah pa na osnovi registrskih tablic ne morejo preveriti, s kom imajo opravka. Vidimo, da so kriminalne združbe organizirane, da se z obravnavanimi kriminalnimi aktivnostmi le poredko ukvarjajo posamezniki, kar zahteva od policistov več usposabljanj, dobro informiranost in v nekaterih primerih usklajevanje med obmejnimi organi sosednjih držav. Ugotovimo tudi lahko, da je potreben stalen razvoj in nabava nove opreme, testerjev, senzorjev, ker so kriminalne združbe zelo inovativne tako pri tehnikah kakor pri opreми in iznajdljivosti.

Obravnavano področje zahteva usklajeno delovanje policije z drugimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, velikokrat tudi z organi drugih držav. Posebno zahtevno je odkrivanje zaradi mednarodnih kriminalnih združb, ki so povrh vsega zelo inovativne in hitro prilagodljive.

Treba je doseči zaupanje pri sosednjih varnostnih organih, hitra izmenjava izkušenj in prenos pomembnih informacij o tehnikah in spremembah v načinih delovanja kriminalnih združb. Treba je vložiti več truda vladnih in nevladnih organizacij, državljanov ter seveda policije v ustvarjanje takšnih razmer, ki bodo državljanom Slovenije in tudi policistom povečevale občutek varnosti in jim omogočale učinkovitejše delo v boju zoper organizirano kriminaliteto.

4.4.2 Sklop vprašanj s področja tihotapljenja ljudi in trgovine z belim blagom

Trgovina z ljudmi ne predstavlja grožnje nacionalni varnosti. Se strinjate s to trditvijo? Kakšno mnenje imajo o tej grožnji sodelavci? Lahko pojasnite podrobneje, kako se odraža grožnja, oziroma na kaj vpliva trgovina z ljudmi in kako je zaradi tega ogrožena nacionalna varnost Slovenije?

Operativci so se vsi strinjali s to trditvijo, da trgovina z ljudmi ne predstavlja resne grožnje in menijo, da mislijo njihovi sodelavci enako. Trije od njih menijo, da grožnja vpliva na padanje cene delovne sile naših delavcev, dva menita, da omenjena grožnja pomeni nevarnost za zdravje zaradi prenosa predvsem spolnih bolezni. Eden meni, da se zaradi omenjene grožnje pojavlja več dela na črno ter da bi bilo treba povečati nadzor na delovnih mestih, predvsem v lokalih in gradbiščih, kjer po njegovem mnenju konča največ ilegalnih migrantov.

Tudi vodje menijo, da omenjena grožnja ne predstavlja resne grožnje nacionalni varnosti in mislijo, da imajo sodelavci isto mnenje. Grožnja se odraža po njihovem mnenju kvečjemu v povečani stopnji kriminalnih pojavov, ki pa so po njihovem mnenju v upadanju. Dva od njih menita, da predstavlja omenjena grožnja varnostno tveganje za zdravje ljudi zaradi spolno prenosljivih bolezni, dva pa, da slabo vpliva na trg dela, saj delajo ilegalci za drobiž ali v suženjskih razmerjih, brez osnovnih socialnih in zdravstvenih pravic. Eden med njimi je opozoril, da Slovenija ni ciljna država, ali pa je samo delno ciljna, dokler si ilegalni migrant ne uredi vse potrebno za pot v ciljno državo. Kot najbolj zaželeni državi je omenil Italijo ter Nemčijo.

Poznate razliko med pojmom »tihotapljenje ljudi« in »trgovino z ljudmi«? Ste obravnavali že katerega o navedenih? Kako v vašem domačem okolju gledajo na to in ali se zaradi tega počutijo ogrožene?

Vsi operativci ločijo omenjena pojma in vsi so že obravnavali primere tihotapljenja. Noben od njih še ni obravnaval primera trgovine z ljudmi, dva trdita, da je takšno aktivnost zelo težko dokazati, žrtve ne sodelujejo, saj se bojijo maščevanja, ko bi se morale vrniti domov. Eden od njih trdi, da ljudje na zeleni meji občutijo strah, predvsem ponoči, ko srečajo tujce. Vsi trdijo, da v domačem okolju ljudje in svojci trenutno ne zaznavajo te grožnje, so jo pa pred leti, pred

vstopom Slovenije v schengenski prostor, ko je bilo občutno več ilegalnih migrantov. Z domačimi se ne pogovarjajo radi o tej temi in problemov »ne nosijo domov«.

Tudi vsi vodje poznajo razliko med obema pojmom. Trije so že sodelovali pri obravnavanju primerov tihotapljenja ljudi, eden pa pri sumu trgovine z ljudmi, vendar pozneje v postopku priča ni bila pripravljena sodelovati in je spremenila svojo izjavo. Domneva, da zaradi strahu. Okolica po njihovem mnenju varnostnega problema ne zaznava, nima stikov s tujci in se ne počuti ogroženo. Eden od njih, ki prihaja bolj z mejnega območja, je mnenja, da se v njegovem domačem okolju počutijo ogrožene ob srečanjih s tujci, predvsem v nočnem času.

Ste vedeli, da so tudi pri tihotapljenju ljudi migranti pogosto izkoriščani, prihaja do poškodb, poznani so celo smrtni primeri? Kako to vpliva na vaš občutek ogroženosti in kako gledajo sodelavci na to?

Vsi operativci poznajo razmere pri tihotapljenju ljudi, dva se zaradi tega ne počutita ogrožena, trije pa menijo, da jim ni čisto vseeno, ko imajo opravka z žrtvami, še manj pa v postopkih z organizatorji, ki migrante silijo v take razmere.

Tudi vsi vodje so seznanjeni z razmerami pri tihotapljenju ljudi, vendar se zaradi izkušenj ne počutijo ogrožene. Sodelavci po njihovem mnenju verjetno mislijo enako, kot je dejal eden od njih, pač svoje delo »opravljajo profesionalno«.

Ali menite, da se z zbiranjem migrantov, transportiranjem, ponarejanjem dokumentov zanje, nastanitvijo in iskanjem zaposlitve ukvarjajo organizirane družbe? Kako to vpliva na ogroženost in ali lahko pojasnite, kaj bi se dalo narediti na tem področju?

Vsi operativci menijo, da se s tovrstnimi dejanji ne ukvarjajo »prosti strelci«, ampak je početje zelo dobro organizirano, kjer ima vsak kaj od tega. Dva menita, da so »prevozniki pravi profesionalci«. Na ogroženost po njihovem mnenju vpliva tako, da je potrebnega več truda, več sodelovanja med državnimi organi, tu navajajo inšpektorje za delo, tržne inšpektorje, carinske delavce, zavod za zaposlovanje, tudi zdravnike in vse, ki prihajajo v stik z ilegalnimi migranti. Eden od intervjuvancev opozarja, da je na primer pri velikih tovornjakih, vlačilcih, že v državi, kjer začne tovor pot, tisti, ki zapečati vsebino tovornjaka, del te trgovine. Trdi, da bi se ureditvijo razmer v državah izvora migrantov lahko zmanjšala grožnja. Zatrjujejo, da dejstvo, da se s kriminalnimi dejavnostmi ukvarjajo pretežno kriminalne združbe, ne vpliva na njihov občutek ogroženosti, je pa potrebnega več truda, da se odkrije primer, saj so ponaredki vse bolj kakovostni, predvsem osebnih izkaznic.

Vodje se strinjajo s trditvijo, da je tihotapljenje in trgovina z ljudmi v rokah organiziranih kriminalnih združb. Dobro ponarejeni dokumenti pomenijo manjše tveganje za tihotapce. Zavedajo se, da je potrebno nenehno izobraževanje, okrepljeno sodelovanje vseh vpletenih,

tudi mednarodno sodelovanje. Eden od njih je stanje opisal z besedami: »Včasih smo iskali enega, ki je tihotapil 17 migrantov, danes pa iščemo enega med sedemnajstimi.« Zaradi tega dejstva se ne počutijo ogrožene, saj so na take stvari pripravljeni in se za te primere usposabljaajo in posvetujejo s sosednjimi varnostnimi organi.

Ali ste bili deležni posebnega usposabljanja za potrebe za nadzornike državne meje, so bili na njem prisotni tudi drugi pripadniki iz držav članic EU? Ali skupno usposabljanje po vašem mnenju zmanjšuje ogroženost Slovenije, kaj mislijo o tem vaši sodelavci?

Štirje od petih operativcev so bili na posebnih usposabljanjih, večinoma pred sprejemom schengenskega sporazuma. Sodelovali so s sosednjo Avstrijo, njeni mejni organi so jim predstavili svoj način dela. Vsi so mnenja, da tovrstna usposabljanja, izmenjave izkušenj, podatkov, tehnik in taktik pri delu zmanjšujejo ogroženost. Menijo, da so sodelavci istega mnenja.

Vsi vodje so bili na dodatnih usposabljanjih in menijo, da taka usposabljanja pomenijo samo nove izkušnje, hitrejše reagiranje ob spremembah kriminalnih dejavnosti, lažji pretok informacij, izboljšano meddržavno sodelovanje mejnih organov. Menijo, da tudi sodelavci mislijo enako.

Ali menite, da so odkriti primeri trgovine z ljudmi vrh ledene gore tega varnostnega problema? Mogoče veste, kaj menijo o tem vaši nadrejeni, kolegi, drugi policisti in kako ta problem vpliva na nacionalno varnost?

Vsi operativci so mnenja, da je primerov trgovine z ljudmi veliko več, kot jih odkrijejo, in mislijo, da so podobnega mnenja tudi njihovi sodelavci. Štirje od njih so mnenja, da je največji vpliv na ekonomske razmere na trgu dela. Eden je mnenja, da omenjena trgovina ne vpliva na nacionalno varnost, saj Slovenija po njegovem mnenju ni ciljna država za ilegalne migrante, ker drugje lahko zaslužijo več.

Tudi vodje so mnenja, da je trgovine z ljudmi več, kot se je odkrije, menijo, da so enakega mnenja njihovi sodelavci. Po njihovem mnenju se dejavnost najbolj odraža na trgu delovne sile, zaposlitvah na črno, kjer ni poskrbljeno za socialno in zdravstveno varnost ilegalcev. V zadnjem času so tudi policisti zaznali to kot varnostni problem in usmerjajo aktivnosti ter postopke v odkrivanje trgovine z ljudmi.

Ali se zaradi ilegalnih migracij število zaposlenih policistov zaradi trgovine z ljudmi povečuje, oziroma imate policisti večje stroške zaradi zmanjševanja navedene grožnje? Lahko pojasnite, kako po vašem mnenju vpliva trgovina z ljudmi na nacionalno varnost Slovenije?

Operativci trdijo, da se zaradi trgovine z ljudmi število zaposlenih ne povečuje. Stroški tudi ne, imajo pa kar nekaj stroškov z odstranitvami tujcev, prevozi, nastanitvijo in hrano zanje ter najemom prevajalcev. Po njihovem mnenju ima trgovina največji vpliv na razmere na trgu dela, kjer zaradi zaposlitev na črno pada cena dela našim delavcem.

Vodje so mnenja, da se število zaposlenih ne povečuje, največ stroškov imajo z odstranitvijo tujcev, prevozi, včasih tudi letalskimi, nastanitvijo, prehrano in prevajalci. Menijo, da veliko več tujcev vrnemo mejnim organom sosednjih držav, kot pa jih oni vrnejo našim. Trgovina z ljudmi najbolj vpliva na zaposlovanje na črno, dva od njih menita, da predstavlja tudi zdravstveno grožnjo za prebivalstvo, predvsem v primerih spolno prenosljivih bolezni ter tudi drugih bolezni, ki jih pri nas zaenkrat ne poznamo.

Zaključki po področju tihotapljenja ljudi in trgovine z belim blagom

Iz odgovorov sodelujočih lahko ugotovimo, da se zavedajo varnostnega problema tihotapljenja ljudi in trgovine z ljudmi in menijo, da je slednja večja grožnja in zelo težko dokazljiva. Kot vzroke navajajo omahljivost prič, ki jo povezujejo s strahom pred maščevanjem bodisi pri nas bodisi v državi izvora žrtve. Opažajo spremenjene razmere pri tihotapljenju, saj je neprimerno težje odkriti enega med izmed več v primerjavi s stanjem pred nekaj leti, ko so bili ilegalni migranti v večjih skupinah, tudi do 50 ljudi. Število zaposlenih se ne povečuje, stroški pa so povezani predvsem z nastanitvijo ilegalnih migrantov in stroški Centra za tujce ter z vračanja v matične države migrantov. Slovenijo imajo za tranzitno državo, ki pa je po njihovem mnenju pri zmanjševanju števila ilegalnih migrantov uspešna. Okolje po njihovem ne pozna obravnavane problematike, posebej ne ljudje, ki ne živijo ob meji. Tisti so se po njihovem mnenju v času begunske krize počutili ogrožene. Omenjajo tudi zdravstvene grožnje, vendar po večini le spolno prenosljive bolezni.

Področje tihotapljenja ljudi in trgovine z belim blagom je v upadanju (kot smo videli v tretjem poglavju), vendar so postopki odkrivanja in dokazovanja izredno zahtevni, običajno zaradi strahu prič, ki se bojijo maščevanja organizatorjev trgovine z ljudmi. Treba bi bilo več narediti na področju zaščite prič in področju odkrivanja omenjenih dejavnosti, saj se mnogokrat niti ne zavedamo, da je nekdo žrtev. V odkrivanje je treba vključiti tudi zdravnike, inšpektorje za delo in tržne inšpektorje, osebje v centrih za tujce in azilnih domovih, skratka vse, ki so kakorkoli prisotni na področjih, kjer je zaznana trgovina z ljudmi. S tem bi lahko učinkoviteje zagotavljali varnost na tem področju.

4.4.3 Področje trgovine z drogo

Ali poznate izraz »balkanska tura«? Mislite, da je še aktualen? Lahko utemeljite, kakšno grožnjo vam predstavlja in kako bi se jo dalo odpraviti ali zmanjšati ter kako po vašem mnenju trgovina z drogami vpliva na nacionalno varnost Slovenije?

Vsi operativci poznajo omenjeni izraz, menijo, da je še aktualen, eden je celo mnenja, da vedno bo. Po njihovem mnenju se odraža v številu kaznivih dejanj, ki jih storijo odvisniki, da kupijo drogo. Država ima po njihovem mnenju z zdravljenjem odvisnikov, zdravljenjem bolezni, ki se prenašajo z iglami, kar nekaj stroškov. Menijo, da je večina drog na poti dalje v Evropo in da le del ostane pri nas. Dva menita, da se usluge našim tihotapcem z drogami plačujejo tudi z delom droge. Eden meni, da včasih prevozniki niti ne vedo, kaj prevažajo. Drogo mu enostavno skrijejo na vozilo, po prečkanju kar nekaj mej mu jo »snamejo«, on pa sploh ne ve, da je bil vpleten v trgovino z drogami.

Vodje menijo, da je pot droge še vedno aktualna, eden je celo mnenja, da vedno bolj, ter da droga potuje tudi v nasprotni smeri, kot pravi, predvsem kokain iz zahodne Evrope na jug celine. S preprodajo se po njihovem mnenju ukvarjajo organizirane skupine, zaslužki pri preprodaji so veliki. Po njihovem mnenju se del trgovine z drogami opravlja po severni balkanski poti. Dva sta mnenja, da je trgovino z drogami težko odkriti, še težje pa dokazati. Potrebne so posebne metode, od prisluškovanj do »infiltriranja v kriminalno združbo«. Dva sta mnenja, da po pravilu ujamejo manj pomembne člane združb, kurirje, po razbitju ene kriminalne združbe pa se namesto ene pojavita najmanj dve novi in hitro zapolnita njeno mesto.

Ali si s pripadniki SENDM (specialne enote za nadzor državne meje) izmenjujete izkušnje, seznanjate z novostmi in novimi tehnikami tihotapljenja drog in ali imate podobno opremo kot SENDM tudi v Murski Soboti (termovizijske kamere, testerje CO₂, laserske merilce, detektorje za narkotike in eksploziv ...)? Menite, da je dobro tako in ali ste zadovoljni s sodelovanjem z Mobilno enoto Carine?

Operativci trdijo, da je sodelovanje s SENDM nekaj povsem normalnega, dobro utečenega. Tudi sami med seboj in z ostalimi enotami ter preko nadrejenih tudi z drugimi državami si izmenjujejo podatke ter izkušnje. Njihova oprema je ista kot oprema SENDM. Vsi so mnenja, da zelo dobro sodelujejo z Mobilno enoto Carine.

Tudi vodje opozarjajo, da je sodelovanje s SENDM zelo dobro, utečeno, njihova oprema pa skoraj ista. Skupaj načrtujejo projekte, akcije poostrelega nadzora, kjer včasih sodelujejo tudi organi Carine in razni inšpektorji. Sodelovanje z Mobilno enoto carine ocenjujejo kot zelo dobro. Vsi so mnenja, da je dobro tako in da je to pravi način za doseganje boljših rezultatov dela pri preprečevanju kriminalnih dejanj.

Ali tako imenovan »Schengenbus« načrtuje svoje aktivnosti samostojno ali ga načrtujete tudi v Policijski upravi v M. Soboti, recimo, nekajkrat na mesec? Kaj menite o tem, je to dovolj, da je schengenska meja samo občasno nadzorovana na ta način?

PPUI ima na voljo svoje vozilo, ki je v uporabi 24 ur na dan. Vsaj nekajkrat na mesec načrtujejo posebne akcije, vozilo je po mnenju dveh celo preobremenjeno. Trije so mnenja, da je to dovolj, dva pa, da je premalo in da je meja, predvsem zaradi avtoceste proti Madžarski, premalo nadzorovana, saj samo v nekaj urah z malo sreče prideš iz Italije v Ukrajino.

Vodje pravijo, da je vozilo izkoriščeno stoodstotno, vendar sta dva mnenja, da bo počasi zastarelo in dotrajano. Poudarjata tudi, da je treba posodobiti testerje predvsem za sintetične droge, ker se zelo hitro pojavljajo nove. Dva sta mnenja, da je dovolj, če je notranja meja nadzorovana na ta način, dva pa, da ne in da je »porozna«.

Ali si izmenjujete izkušnje s policisti iz sosednjih držav, Avstrije, mogoče tudi Nemčije? Kakšno imajo oni mnenje o problematiki ilegalnih migracij? Ali se počutijo ogrožene?

Operativci si izmenjujejo izkušnje z organi za nadzor meje, največ avstrijskimi in madžarskimi. Trije so mnenja, da se Avstrijci počutijo bolj ogrožene kot Madžari, predvidevajo, da zato, ker so bolj ciljna država kot Madžarska. Naš organi vrnejo več tujcev slednjim, kar je tudi podatek o kakovosti nadzora državne meje.

Tudi vodje si izmenjujejo izkušnje s sosednjimi organi, z Madžarsko, posebej z enoto za izravnalne ukrepe, vendar dva menita, da v zadnjem času manj kot pred leti. Trije menijo, da se avstrijski organi počutijo bolj ogrožene od madžarskih. Verjetno iz razloga, ker je Madžarska zaenkrat samo tranzitna država.

Glede na poročilo policije za prvo polletje 2010 se je zmanjšal obseg trgovine z drogami za 24 %. Menite, da je dejansko manj trgovine ali pa so tihotapci tihotapili po severni balkanski poti? Kako zaznavate grožnjo trgovine z drogami v domačem okolju in kako bi se lahko obseg trgovine zmanjšal?

Operativci menijo, da se obseg trgovine z drogami nikakor ni zmanjšal, dva sta mnenja, da je trgovine celo dosti več. Eden je mnenja, da se je trgovina delno preusmerila na severno balkansko pot, ki poteka čez Madžarsko. Zaradi zmanjšanja grožnje se je treba stalno usposablјati in slediti novim tehnikam tihotapcev. Trije trdijo, da je nemogoče pregledati vse tovornjake, ki prečkajo Slovenijo, vendar na osnovi izkušenj, obnašanja voznikov in načrta poti v veliki meri uspevajo v boju proti trgovini z drogami. Dva pravita, da včasih tihotapci žrtvujejo manjšo količino droge na račun veliko večje. Trije pravijo, da je treba za zmanjšanje grožnje delovati predvsem preventivno, na šolah in v krogu družine, ali kot je dejal eden izmed njih: »Dobro bi bilo, če bi mladi čim pozneje prvič poizkusili drogo.«

Vodje menijo, da trgovine z drogami vsekakor ni manj, so se pa spremenile tehnike tihotapcev, dva omenjata, da se je prenesla na severno balkansko pot. Trdita tudi, da je Pomurje razmeroma varno pred trgovino z drogami in ni tako ogroženo kot večja mestna središča v Sloveniji. Trije so prepričani, da bi se grožnja s trgovino z drogami lahko zmanjšala s preventivnim delovanjem, predvsem osnovnošolske in srednješolske mladine. Eden izmed njih celo meni, da bi z legalizacijo mehkih drog lahko zmanjšali pomen grožnje, saj kot trdi: »... v sosednji Avstriji gojijo konopljo za industrijske namene, pa zato ni trgovina z drogami nič večji problem kot pri nas.« Vsi vodje menijo, da kdor hoče, lahko na razmeroma lahek način pride do nje. Po trditvah dveh vodij je treba mladostnike že zelo zgodaj seznanjati z drogami, ne da jo poskusijo, ampak da se zavedajo grožnje. Pravita, da so mladostniki sicer danes informirani preko interneta bolj kot pred leti, ampak niso vse informacije točne, slika o drogah pri njih ni čisto realna. Dva od njih menita, da je v regiji socialno stanje zelo slabo, mladostniki nimajo perspektive in da je to lahko samo še eden od dejavnikov, ki vodijo mlade v droge.

Ali iz primerov, ki jih odkrijete/obravnavate, naredite neke zaključke in spoznanja delite z drugimi policisti v Sloveniji, policisti sosednjih držav, cariniki? Menite, da je sodelovanje dovolj dobro usklajeno ali bi lahko bilo boljše?

Operativci o svojem delu pišejo poročila, ki so preko Policijske uprave posredovana drugim policijskim upravam, včasih tudi Carini, v nekaterih primerih, ko gre za mednarodne primere, tudi v tujino. Vsi ocenjujejo sodelovanje kot zelo dobro, dva sta mnenja, da bi bilo potrebno več sodelovanja z upravnimi organi občin in raznimi inšpektorji.

Tudi vodje iz poročil o delu izdelujejo zaključke, kot je dejal eden od njih »študije primerov«, s katerimi potem seznanjajo sodelavce in policiste iz drugih enot po Sloveniji. Dva od sodelujočih sta bila *multiplikatorja*, kar v policijskem žargonu pomeni posebej dobro usposobljenega strokovnjaka za neko posebno področje. Trije ocenjujejo sodelovanje zelo dobro, le eden je mnenja, da bi bilo lahko še boljše. Sodelovanje in pošiljanje povratnih informacij, neke vrste poročil je celo zakonsko urejeno z državnim tožilstvom, ki določa, da so organi državnega tožilstva dolžni posredovati povratne informacije o posameznih primerih policiji.

Znano je, da se v trgovini z drogo »obrača« ogromno denarja, zato je tudi oprema tihotapcev moderna. Ali je vaša oprema dovolj dobra, da ste pri svojem delu uspešni in ali se stalno modernizirate, tako v tehniki kot tehnikah pri delu?

Dva operativca sta mnenja, da je oprema zadovoljiva, trije pa, da ne, posebej ni primerna za terensko delo. Vsi pa so mnenja, da bi jo bilo treba hitreje posodabljanje, slediti spremembam pri trgovcih z drogami, nabavljati nove testerje in indikatorje drog. Vsi so mnenja, da v tehnikah sledijo tihotapcem, vendar z manjšim časovnim zamikom.

Vsi vodje so mnenja, da obstaja razkorak med sledenjem spremembam, vendar vsi menijo, da je njihova oprema dovolj dobra, le dva sta mnenja, da mogoče pri ugotavljanju sintetičnih drog obstaja malo večji razkorak, saj so na tem področju tihotapci zelo inovativni. Trije so mnenja, da se postopki modernizacije pri opremi včasih vlečejo nerazumno dolgo.

Zaključki za področje trgovine z drogo

Iz odgovorov lahko zaključimo, da sodelujoči ne zaznavajo trgovine z drogo kot preveliko grožnjo, ker menijo, da samo manjši del drog konča pri nas. Vidimo, da trgovine s prepovedanimi drogami vsekakor ni manj, spremenile so se poti in smeri potovanja droge. Veliko bi lahko naredili pri zmanjševanju uporabe drog pri mladostnikih, s pravimi informacijami, s seznanjanjem o njenih škodljivih učinkih na zdravje, boleznih, ki jih spremljajo. Pri tem se ne smemo zanašati samo na policijo, problem drog je problem celotne družbe, ni kriva samo šola ali pa celo samo družina. Zavedati se moramo, da so tihotapci zelo inovativni, zaslužijo največ, pri tem pa tvegajo zelo malo ali skoraj nič. Postopki ugotavljanja in dokazovanja trgovine z drogami so zelo težki in zahtevni, mesta kriminalcev pa so hitro zapolnjena, saj trgovino z drogo poganjajo povpraševanje in hitri zaslužki. Ocenimo lahko, da so pri svojem delu uspešni, zaznavajo grožnjo in poskušajo s spremljanjem slediti inovativnosti v tehnikah tihotapcev, ki se zelo prilagodljivi, na razpolago pa imajo veliko finančnih sredstev.

Obravnavano področje zahteva, tako kot v drugih obravnavanih sklopih, skupno sodelovanje vse družbe v boju proti trgovini z drogo. Največ bi se dalo doseči z informiranjem mladih že v osnovnih šolah, kjer pa morajo aktivno sodelovati tudi starši. Poskušati je treba dvigniti starost, ko se mladi prvič srečajo z drogo in prepoznati, ko imajo mladi probleme, ki jih poskušajo rešiti z drogo. Sama policija brez sodelovanja vseh vpletenih je dokaj nemočna. Kljub temu da se količina zaseženih drog zmanjšuje, ne moremo biti povsem prepričani, da je tudi dejansko pretihotapljene droge manj.

4.4.4 Splošni del

Ali je zakonskih podlag, ki jih morate poznati pri svojem delu, preveč ali premalo? Ali veste, kaj menijo drugi policisti, vas to ovira pri kakovostnem delu? Lahko utemeljite ali poveste, kaj bi se dalo spremeniti na bolje?

Vsi operativci menijo, da je predpisov dosti preveč, njihove hitre in prepogoste spremembe, kar jim vsekakor ne olajšuje ali poenostavlja dela. Vsi so prepričani, da delijo mnenje sodelavcev. Zakonske podlage in predpisani postopki bi morali biti enostavnejši, pri njihovem nastajanju bi morali aktivneje sodelovati tisti, ki te predpise uporabljajo v praksi. Dva sta tudi

mnenja, da bi bilo treba razbremeniti mejne policiste nekaterih nalog in za te naloge pooblastiti druge državne organe, zlasti inšpektorje za delo in tržne inšpektorje.

Vsi vodje menijo, da je zakonskih podlag krepko preveč. Dva od njih sta mnenja, da bi moralo biti manj administracije, kjer se le da. Navajata primer avstrijskih kolegov, kjer je po njunem najmanj pol manj »pisarije in zapisnikov«. Eden je mnenja, da jih količina predpisov ne bi tako obremenjevala pri delu, če bi le-ti nastajali bolj kontinuirano, tako pa so spremembe prepogoste. Eden je mnenja, da bi morali imeti več pooblastil.

Ali je pri vašem delu znanje jezikov problem, glede na to, odkod vse prihajajo migranti? Imate kakšne negativne izkušnje, saj morate najemati tudi prevajalce in imate zaradi njih več stroškov?

Vsi operativci zatrjujejo, da je znanje jezikov težava pri delu z ilegalnimi migranti. Vsi so mnenja, da imajo kar nekaj stroškov s pogodbenimi prevajalci (ne neposredno njihove policijske postaje), težava pa je v tem, ker ne zaupajo najbolj nekaterim pogodbenim prevajalcem, ki dobijo za svoje prevajanje solidno plačilo, pa včasih kar poskušajo zastopati svoje interese (več časa, več denarja) ali celo razlagati ilegalcem, kaj naj povejo.

Za dva od vodij znanje jezikov ne predstavlja problema, za dva pa je to problem. Ta dva tudi trdita, da so nekateri prevajalci nezanesljivi in radi zamujajo. Vsekakor stroški prevajanja niso majhni, ne bremenijo pa njihovih postaj neposredno.

Ali menite, da ste pri svojem delu bolj ogroženi kot ostali policisti, ki opravljajo klasične policijske naloge? Lahko pojasnite, zakaj se počutite bolj ogrožene in kaj menijo o tem vaši domači?

Štirje od operativcev se pri svojem delu počutijo bolj ogrožene od svojih kolegov, eden ne. Trdijo, da imajo pri svojem delu opravka s popolnimi neznanci, kjer gre za veliko več kot prometni prekršek, pri osebnih pregledih se lahko okužijo z kako nalezljivo boleznijo. Eden celo navaja, da je pred nekaj leti sodeloval v primeru, ko je bil vodnik ilegalnih migrantov oborožen. Vsi trdijo, da domači niso seznanjeni s problematiko in se zaradi narave njihovega dela ne počutijo kaj bolj ogrožene.

Dva od vodij menita, da sta bolj ogrožena, dvema pa se zdi, da nista. Vsi pa so mnenja, da profesionalnost pri delu, upoštevanje predpisov in predvsem izkušnje zmanjšujejo njihov občutek ogroženosti. Če ga primerjajo z začetkom dela na teh nalogah, je vsekakor manjši. Vsi trdijo, da domači niso seznanjeni s podrobnostmi njihovega dela, oziroma se ne počutijo ogrožene s strani ilegalnih migrantov.

Menite, da je možna grožnja pojava teroristov med ilegalnimi migranti, ki nezakonito prečkajo našo mejo? Mogoče veste, kako gledajo na to ljudje ob meji, jih je mogoče kaj strah zaradi tega?

Štirje operativci menijo, da je možen pojav teroristov med ilegalnimi migranti, eden meni, da ne. Vsi pa so prepričani, da ljudje ob meji ne zaznavajo tega kot grožnjo, pravijo, da ne poznajo razmer, oziroma se počutijo varne.

Vsi vodje menijo, da je možen pojav teroristov med ilegalnimi migranti, trije pa, da širša okolica ni seznanjena s problematiko ilegalcev in se ne počuti ogroženo. Le eden opozarja, da se ljudje ob meji počutijo ogrožene zaradi pojava teroristov med ilegalnimi migranti.

Ali ste že sodelovali z agencijo »FRONTEX«? Če ste odgovorili z da, potem povejte, kako in ali ste bili zadovoljni? Ali po vašem mnenju mednarodno sodelovanje policistov zmanjšuje ogroženost naše meje?

Štirje operativci še niso sodelovali z agencijo, eden je že in trdi, da je učinek odvisen predvsem od motiviranosti in zavzetosti sodelujočih in organizatorja usposabljanja. Vsi pa menijo, da mednarodno sodelovanje, izmenjava izkušenj in informacij, skupne akcije predvsem s sosedi, vsekakor zmanjšujejo ogroženost naše meje in otežujejo delo kriminalnim združbam.

Vsi vodje so že sodelovali z agencijo in so zelo zadovoljni z naučenim ali prikazanim. Vsi se strinjajo, da mednarodno sodelovanje, predvsem z agencijo FRONTEX, ter dvostransko in tristransko sodelovanje zmanjšujejo ogroženost naše meje.

Tehnike, iznajdljivost in oprema organizatorjev tihotapstva se vse bolj izpopolnjujejo, ali menite, da jim naši organi za nadzor državne meje »sledijo«? Znano je, da so organizatorji trgovine z ljudmi posebej brutalni, vsaj do migrantov, se počutite varne pri opravljanju svojih nalog? Mogoče veste, kaj menijo o tem vaši sodelavci?

Trije od operativcev menijo, da jim ne sledimo, predvsem v opremi. Pri samih postopkih pa jim, vendar z zamikom. Dva menita, da jim samo poskušamo slediti, vendar ne najuspešneje. Pri opravljanju svojih nalog se počutijo varne, prav tako tudi sodelavci, se pa zavedajo brutalnosti in brezobzirnosti trgovcev z ljudmi.

Dva od vodij menita, da zaostajajo samo pri opremi, vendar kot trdi eden od njiju, oprema ni tako bistvena, kot je pomembna njihova iznajdljivost in prilagodljivost, kjer je zelo pomembno, kako hitro je njihova tehnika odkrita. Samo eden od vodij se počuti pri svojem delu ogroženega, ostali se ne počutijo ogrožene in menijo enako za svoje sodelavce.

Ali ste zaradi potencialnih stikov z migranti morali opraviti kakšno cepljenje proti boleznim, ki je pri nas v Sloveniji ni? Kako vaši domači gledajo na to, mogoče kot grožnjo?

Štirje operativci so bili cepljeni proti hepatitisu, vendar prostovoljno, eden ne, vendar je to bolezen, ki jo pri nas poznamo in ni tako redka. Čeprav poznajo nevarnost okužbe z manj znanimi boleznimi, ki so potencialno prisotne pri ilegalnih migrantih, se zaradi tega ne počutijo ogrožene, pravijo, da je to del poklicnega tveganja. Vsi menijo, da domači ne poznajo razmer in problematike, zato se njihova domača okolica ne počuti ogroženo.

Vsi štirje operativci so bili cepljeni proti hepatitisu, ravno tako prostovoljno. Trije se zaradi te grožnje zdravju ne počutijo ogrožene in njihovi domači tega ne zaznavajo kot grožnjo. Eden od njih se počuti zaradi tega ogrožen, pravi, da jo najbolj zaznava pri osebnih pregledih ilegalnih migrantov. Trdi, da tudi njegovim domačim ni vseeno in se počutijo ogroženi.

Menite, da je za 10 % meje EU dovolj dobro poskrbljeno in Slovenija ni ogrožena s strani ilegalnih migrantov? Lahko podrobneje pojasnite, zakaj tako mislite?

Štirje operativci menijo, da je za nadzor meje dovolj dobro poskrbljeno in Slovenija ni ogrožena s strani ilegalnih migracij, le eden meni, da ne, misli pa predvsem na notranjo schengensko mejo, mejo z Madžarsko, ki je po njegovem mnenju prelahko prehodna. Trdi, da je velik del zelene meje premalo pokrit, pa tudi avtocestna povezava je preveč odprta. Pravi, da vzhodne madžarske meje niso dovolj dobro nadzorovane, ko pa so ilegalci enkrat na Madžarskem, potrebujejo čez Slovenijo le dve do tri ure do ciljnih držav.

Vsi vodje pa menijo, da je za nadzor meje dovolj dobro poskrbljeno in da nismo ogroženi s strani ilegalnih migrantov. Dva tudi menita, da se razmere izboljšujejo, posebej s kandidaturo sosednje Hrvaške za članstvo v EU, tudi razmere v regiji so stabilne. Trije pojasnjujejo, da jih je dovolj, da so dobro usposobljeni in tudi motivirani za delo. Vsi menijo, da Slovenije ne ogrožajo ilegalne migracije.

Kakšno je vaše mnenje, na katera področja najbolj vpliva obravnavana tematika in kako? Lahko pojasnite podrobneje?

Dva operativca menita, da obravnavana tematika najbolj vpliva na področje varnosti premoženja, izpostavljata predvsem kraje in vlome, predvsem v bankomate. Dva pa menita, da tematika vpliva na trg dela ter na promet in trgovino z drogami v Sloveniji. Eden izpostavlja kot grožnjo varnosti prenos vedenjskih vzorcev iz držav izvora ilegalnih migrantov.

Trije vodje pravijo, da ilegalne migracije negativno vplivajo na splošne varnostne razmere v Sloveniji, omenjajo predvsem kraje, vlome in trgovino z drogami. Eden meni, da

predstavljajo ilegalne migracije zdravstveno grožnjo, na splošno pa je problematično zanj to, da vso obravnavano tematiko obvladujejo organizirane kriminalne skupine, po njegovem mnenju predvsem mednarodne.

Menite, da katero od obravnavanih področij vpliva na varnostne razmere v Sloveniji bolj kot druga, lahko pojasnite, katero in kako vpliva?

Štirje operativci menijo, da bi težko izpostavili samo eno področje, saj so med seboj tesno povezana. Trgovina z ljudmi in drogami je po njihovem mnenju v rokah organiziranih kriminalnih združb, zato so postopki odkrivanja in dokazovanja zelo zahtevni, kazni pa predvsem v trgovini z ljudmi premajhne, zaslužki pa ne dosti manjši kot pri drogah. Eden meni, da je največja grožnja v trgovini z drogo, saj je do droge pri nas prelahko priti, predvsem med mladimi. Vsi pa menijo, da obravnavana tematika v zadnjem času ne predstavlja preveč resne grožnje za varnostne razmere v Sloveniji, stanje je vsak dan boljše. Vsi poudarjajo, da so bile razmere včasih kar resne, v času begunske krize, zdaj pa stanje obvladujejo in se ne počutijo posebej ogrožene.

Dva od vodij menita, da je tematika tesno prepletena in ne izpostavljata nobenega od področij. Eden izpostavlja organizirani kriminal, ki po njegovem mnenju vse skupaj nadzoruje, saj so tovrstna kriminalna dejanja le redko stvar posameznikov, eden pa trgovino z drogami, ki ogroža predvsem mladino in je preveč lahko dostopna med mladimi. Vsi pa menijo, da so trenutne razmere v regiji dobre in ni posebne ogroženosti s strani ilegalnih migracij.

Želite kaj dodati?

Trije operativci opozarjajo, da so obravnavani problemi tesno povezani med seboj, vendar trenutno ne predstavljajo resnih groženj varnostnim razmeram v Sloveniji. Dva sta izpostavila področje dela na črno, kjer bi se morali v reševanje problema vključiti tudi drugi organi. Trdita, da so ilegalci izkoriščani, nimajo nobenih pravic, posamezniki z njihovim delom zaslužijo, izgubo ima samo država, ker nihče ne plačuje davkov. Dva menita, da bi se dalo več narediti pri trgovini z ljudmi, posebej v programih za zaščito prič in pri nadzorih ter izdajah dovoljenj za prebivanje. Poudarjata, da bi se v reševanje teh problemov morala aktivno vključevati vsa družba oziroma vsi, ki kakorkoli prihajajo v stik z ilegalnimi migranti.

Dva od vodij menita, da je največji varnostni problem trgovina z ljudmi, ki je zaradi izpostavljenosti prič težko dokazljiva, zaključeni primeri pa zelo redki. Priče se bojijo organizatorjev, kazni zanje pa so premajhne. Vsi menijo, da je problematika ilegalnih migracij varnostna grožnja, ki jo trenutno obvladujejo. Vodje menijo, da so organizirane kriminalne skupine hitro prilagodljive njihovim novim postopkom, vedo, s kakšno opremo razpolagajo, poznajo zakonodajo in spretno izkoriščajo luknje v zakonih. Kot trdi eden od njih, ilegalni migranti pri odkritju točno vedo, kaj morajo povedati policistom, včasih imajo pri sebi kar

listek z napisanim navodilom. Zadeve bi še olajšali biometrični osebni dokumenti, ki jih je težje ponarediti. Trdijo, da je sodelovanje z drugimi državami in državnimi organi dobro in da pozitivno prispeva k urejanju problematike. Vsi pa so prepričani, da se mora v reševanje problematike vključevati vsa družba.

Zaključek po splošnem delu

Zaključim lahko, da so obravnavana področja po mnenju sodelujočih med seboj zelo tesno povezana in kot največjo grožnjo poudarim, da so pod nadzorom organiziranih kriminalnih skupin. Le-te se hitro prilagajajo ukrepom policistov, zaradi velikih zaslužkov pa uporabljajo sodobna sredstva. Združbe so zelo dobro poučene o delu policistov, poznajo zakone in predpise in so zelo inovativne. Ilegalen vstop v državo ne omogoča legalne zaposlitve, zato prihaja do dela na črno ali celo suženjskih razmerij, ki so zaradi omahljivosti in strahu prič pred maščevanjem težko dokazljiva. Obravnavana tematika je po mnenju sodelujočih v raziskavi kompleksen problem, ki ga mora usklajeno reševati več državnih in tudi nevladnih organizacij, tako na nacionalni kot mednarodni ravni. Vsi pa menijo, da so trenutne razmere dokaj dobre, dosti boljše kot v času begunske krize in da se še izboljšujejo. Vsekakor pa poudarjajo, da so ilegalne migracije problem, ki ga ne more rešiti ena sama država, potrebno je sodelovanje in medsebojno zaupanje mejnih organov.

Vsa tri proučevana področja so med seboj tesno prepletena in neločljivo povezana. Za njih so značilni veliki zaslužki, dobra organiziranost in opremljenost ter mednarodno sodelovanje organiziranih kriminalnih združb. Problematika posega na področje zaposlovanja in trga dela, vzgoje in izobraževanja zaradi trgovine z drogo ter kršenja človekovih pravic v trgovini z ljudmi. Zaradi kompleksnosti obravnavane problematike je za učinkovito reševanje varnostnih groženj potreben kompleksen pristop v zoperstavljanju grožnjam. V naslednjem poglavju so predstavljeni nekateri predlogi za zmanjševanje negativnega vpliva, ki ga imajo ilegalne migracije na varnostne razmere v Sloveniji.

5 PREDLOGI ZMANJŠEVANJA VPLIVA ILEGALNIH MIGRACIJ NA NACIONALNO VARNOST

V obravnavani tematiki gre za zelo celovite probleme, saj gre za povezavo organiziranega kriminala s pritiski potencialnih žrtev v iskanju boljšega življenja zase in svoje družine. Reakcije in odzivi policije, pravosodnih organov, vladnih in nevladnih organizacij in vseh, ki prihajajo v stik z ilegalnimi migranti morajo temeljiti na dobrem medsebojnem sodelovanju in biti usklajeni. Obravnavani sklopi vplivajo na nacionalno varnost, najbolj na nezakonito zaposlovanje na trgu dela in izkoriščanje ljudi. Ravno tako povzročajo povečanje kriminalnih aktivnosti, saj ilegalni migranti ne morejo na zakonit način priti do sredstev za preživetje. Kot največjo grožnjo lahko zaznamo trgovino z ljudmi ter dejstvo, da nezakonite aktivnosti obvladujejo običajno kriminalne združbe, ki so lahko tudi mednarodne.

V nadaljevanju je nekaj predlogov za zmanjšanje groženj varnosti s strani ilegalnih migracij, ki smo jih oblikovali na podlagi ugotovitev predhodnih poglavij:

- povečanje sodelovanja med različnimi državnimi organi ter skrbno načrtovanje in usklajevanje, tudi mednarodno,
- povečanje skrbi za zaščito prič,
- sprememba zakonodaje, povečanje kazni v kombinaciji z denarno kaznijo ter temeljito in skrbno vodenje postopkov,
- informiranje in osveščanje javnosti ter preventivno delovanje,
- pomoč žrtvam in informiranje ter strokovno izobraževanje in
- poostren nadzor in spremljanje pojavnih znakov.

V nadaljevanju vsakega od teh predlogov na kratko tudi predstavljamo.

Povečanje sodelovanje med različnimi organi vidimo v tem, da bi bilo treba v sodelovanju s policijskimi organi za uspešnejše delo oblikovati posebne skupine za boj proti trgovini z ljudmi in tihotapstvu drog, kajti to so problemi, ki se tičejo celotne družbe. V skupinah bi morali aktivno sodelovati poleg policistov tudi pravosodni organi, tožilci, predstavniki lokalnih oblasti ter politiki, ravnatelji osnovnih in srednjih šol ter predstavniki nevladnih organizacij. Operacije proti kriminalnim organizacijam je treba skrbno načrtovati in po potrebi uporabljati tudi tehnike prikritega opazovanja in prisluškovanja. Aktivnosti, vezane na preprečevanje, preventivo in odkrivanje preučevanih groženj, morajo segati čez slovensko mejo. To pomeni, da morajo biti meddržavno, mednarodno in medregijsko usklajene. Predstavniki naših vladnih in nevladnih organizacij morajo sodelovati na mednarodnih konferencah, izobraževanjih in posvetih ter aktivno prispevati s predlogi in ukrepi pri nastajanju tujske zakonodaje v EU. Ravno tako morajo med seboj aktivno sodelovati organi policije z državnim tožilstvom pri odkrivanju kriminalnih dejanj. Treba je okrepiti tudi mednarodno sodelovanje in izmenjevati izkušnje ter dobre prakse. Na področju prometa in

trgovine s prepovedanimi drogami bi morali usklajeno delovati predvsem med mlajšimi ter poskušati doseči, da mladoletniki čim pozneje stopijo v stik s prepovedanimi drogami.

Priče je treba zaščititi v programu za zaščito prič, saj so maščevanja kriminalcev zelo kruta in brezobzirna, iz raziskave je jasno, da je zelo malo primerov ali skoraj nič, ko ugotovijo pojav trgovine z ljudmi, ker žrtev ne upa pričati ali podati prijave zaradi strahu pred maščevanjem.

Izrečene denarne kazni za kazniva dejanja, obravnavana v raziskavi, bi morale biti odvisne od zaslužkov in premoženja oseb, vpletenih v kriminalna dejanja, ki bi se izrekale hkrati z zapornimi. Posamezne primere kaznivih dejanj, ki potekajo na sodiščih, bi bilo treba spremljati do končanja sodnega postopka in njihovega razpleta, v medijih pa poročati o uspehih ter osveščati širšo javnost. Vsi obsojeni za kazniva dejanja bi morali odslužiti večji del kazni, tu mislimo predvsem na zaporne kazni. Ugotovimo tudi lahko, da se organi, ki preprečujejo tovrstne aktivnosti, ne počutijo ogrožene ravno zaradi dobrega poznavanja razmer in groženj, ki jih spremljajo, medtem ko se širša javnost zaradi razmeroma slabega poznavanja razmer tudi ne počuti ogrožena. Proti organiziranim kriminalnim skupinam si je treba prizadevati, tako da se ustvari za njih sovražno okolje in da bo tveganje za obravnavana kriminalna dejanja zelo visoko. Kazniva dejanja tihotapstva ljudi in prepovedanih drog, trgovine z ljudmi in organizirane kriminalitete bi bilo treba še temeljiteje preiskovati in dosledno preganjati ter obsojati in kaznovati storilce. Smiselno bi bilo dopolniti določbo Zakona o tujcih (ZTuj, 27. člen), ki govori o vlogi oziroma prošnji za dovoljenje za prebivanje v Sloveniji. V primerih, ko je ilegalni migrant žrtev trgovine z ljudmi in je v postopku razjasnitve okoliščin ali priča v kazenskem postopku, bi lahko prošnjo zanjo vložil organ države po uradni dolžnosti. Te pooblaščen osebe za vložitev prošnje bi lahko bili policisti, tožilci, sodišča ali delavci nevladnih organizacij. Možno je tudi, da bi migrant nekoga pooblastil, recimo odvetniško pisarno. Takšni osebi bi morali omogočiti zakonito delo, socialno in zdravstveno pomoč, ter od njene vloge pri kriminalnem dejanju ali pomoči pri odkritju kriminalnega dejanja bi moral biti tudi odvisen čas veljavnosti začasnega dovoljenja za prebivanje. Prizadevati bi si bilo treba za poenotenje nacionalnih zakonodaj v državah EU, na področjih, ki opredeljujejo organizirani kriminal, tihotapstvo drog in trgovino z ljudmi ter nuditi več pomoči žrtvam kriminalnih dejanj.

V primeru tihotapljenja in trgovine z ljudmi bi morala biti ena od osnovnih dejavnosti onemogočanje tovrstnih zlorab, informiranje in osveščanje širše javnosti in potencialnih žrtev, strokovno usposabljanje in izobraževanje delavcev na policiji in nevladnih organizacijah. Širšo javnost in okolico je treba seznanjati s problematiko, kajti včasih okolica sploh ne ve ali ne prepozna kaznivih dejanj, ki se dogajajo pred njihovimi očmi, posebno v primeru trgovine z ljudmi, pri problematiki spolnega izkoriščanja in prisilnega dela. Velika večina jih niti ne ve, da se takšne zlorabe ne dogajajo samo tujcem, ilegalcem, ampak so tudi slovenski državljani žrtve zlorab in kaznivih dejanj. Stalne uporabnike prepovedanih drog je treba

poskušati seznanjati z možnostmi vstopa v programe zdravljenja v različnih vladnih in nevladnih organizacijah.

V vladnih in nevladnih organizacijah bi se morali tudi truditi, da čim več žrtev kriminalnih dejanj napotijo po pomoč. V primerih, ko so izrečene samo pogojne kazni, bi bilo treba povečati nadzor nad njihovim počtetjem in se potruditi zaščititi priče, ki se nemalokrat iz strahu pred krutim maščevanjem bojijo pričati proti storilcem. Ravno tako je potrebno strokovno usposabljanje in izobraževanje za vse pravosodne organe, organe pregona, pedagoške delavce, skratka vse, ki prihajajo v stik z ilegalnimi migranti, tudi konzularno osebje, ki izdaja dovoljenja za prebivanje, delovne inšpektorje, delavce zavodov za zaposlovanje, delavce azilnih domov, centra za tujce, centrov za socialno delo, zdravnikov, mladino in študente ter vseh, ki so kakorkoli vpleteni v obravnavano tematiko.

Vsi zgoraj navedeni vladni in nevladni organi bi morali biti pri svojem delu pozornejši, posebej, ko gre za delo z ilegalnimi migranti ali žrtvami trgovine z ljudmi. Tako pa se dogaja ravno nasprotno, saj nemalokrat nočejo, ne vedo ali preprosto dobijo denar ali drugače povedano podkupnino, kot smo omenili v enem od prejšnjih poglavij za Turčijo. Ravno tako bi bilo treba pozorno spremljati in pravočasno zaznati nove oblike trgovanja z ljudmi ter okrepljen nadzor na vseh področjih, kjer so že zaznane oblike, ne samo na področjih, ki sodijo v delokrog policije, ampak na vseh, katerih delovna področja posegajo na možna področja trgovine z ljudmi.

6 SKLEP

V nalogi smo proučevali vpliv ilegalnih migracij na nacionalno varnost Slovenije in poskušali ugotoviti, katere so največje grožnje nacionalne varnosti Slovenije in kakšen je občutek ogroženosti vladnih organov, mejnih policistov, ki se pri delu srečujejo z ilegalnimi migracijami.

Trgovino z ljudmi in tihotapstvo prepovedanih drog poganja povpraševanje po prepovedanih drogah, storitvah, poceni delovni sili, človeških organih in podobno. Ker le-to omogoča velike zasluške ob ne previsokih kaznih in sankcijah, jo hitro prevzamejo organizirane kriminalne skupine, katerih cilj je vzdrževati nestabilne razmere na območju, kjer delujejo, da bi čim lažje in čim bolj nemoteno nezakonito delovali. Zaradi velikih zaslužkov in povpraševanja po tovrstnih »storitvah« obstaja velika verjetnost za pojav ilegalnih migracij in groženj nacionalni varnosti.

Iz proučene literature lahko sklepamo, da politika, ki omejuje legalen vstop tujcem v EU in s tem posredno tudi v Slovenijo, ne zmanjšuje ogroženosti Slovenije in njenih državljanov, pa tudi ne varnosti in izpostavljenosti raznim grožnjam, ki so jim potencialno izpostavljeni ilegalni prebežniki v EU. Ugotovimo tudi lahko, da takšna stroga politika priseljevanja na neki način vzpodbuja sovražno, negativno obnašanje do tujcev ali ksenofobijo in krepi mnenje, da migranti, ilegalni in legalni, odžirajo kruh in delovna mesta domačemu prebivalstvu. Zavedati se je treba, da postaja zaradi staranja prebivalstva in zmanjšane natalitete v Sloveniji in tudi celotni Uniji vprašanje »uvoza« migrantov ključno za ohranitev politike upokojevanja. Vendar ne moremo vedno pridobiti le takih tujcev, kot bi si jih želeli ali potrebovali. Zaenkrat Sloveniji uspeva s kvotami pridobivati takšen kader, ki ga doma primanjkuje, dober primer je slovensko zdravstvo ali pa tudi gradbeništvo, ki brez migrantov ne bi moglo biti takšna gospodarska panoga, kot je. Tudi v raziskavi smo ugotovili, da ilegalne migracije preko trgovine z ljudmi vplivajo na trg dela v Sloveniji, vendar predvsem negativno, saj so delavci izkoriščani, nezavarovani in brez pravic, izgubo pa ima Slovenija, saj v primerih nezakonitega zaposlovanja ilegalcev nihče ne plačuje davkov in prispevkov.

Najlažje se je proti ilegalnim migracijam boriti že v njihovih domačih državah, povečevati sodelovanje z njihovimi vladami in organizacijami, zmanjševati razliko v ekonomski razvitosti ter še naprej zaposlovati migrante in jim omogočati, da s svojimi zaslužki, ki jih pošiljajo domačim, omogočajo svojim v domovini vsaj preživetje in zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb. V raziskavi smo ugotovili, da je zelo pomembno sodelovanje z državami izvora, zato je najboljši način boja proti ilegalnim migracijam ravno tam, kjer se začnejo oz. nastanejo. Ugotovili smo, da je vzrokov za migracije več, med pomembnejšimi je ekonomska razlika med državo izvora in ciljno državo. Če bo manjša razlika v razvitosti med razvitimi in nerazvitimi, bo tudi manjši pritisk na naše meje. Razlika v kakovosti življenja pa bo povzročila, da bodo ilegalni migranti pripravljene več plačati in tudi več tvegati za prihod k razvitim. Težje prehodna meja vpliva samo na ceno, ki jo morajo za to pot plačati ilegalci.

Poseben primer so krizna žarišča v svetu in naši okolici, ki lahko povzročijo prave male selitve narodov. Tak primer je trenutno severna Afrika in neke vrste pomlad narodov na severu te revne celine. Po podatkih Timesa (Times 2011) se je na evropsko celino v Italijo iz Tunizije zateklo čez 20.000 nezakonitih priseljencev, države članice pa za pomoč beguncem in Italiji ne kažejo volje za pomoč. Italija je tako prepuščena sama sebi, njenih odločitev o izdaji začasnih dovoljenj za prebivanje v EU ni podprla nobena od članic, ni finančne pomoči EU, ravno nasprotno, sosednja Francija razmišlja o ponovni uvedbi mejnega nadzora na meji s sosednjo Italijo in že izvaja poostren nadzor v notranjosti države na razdalji 20 kilometrov od meje. Te države se dobro zavedajo, da bi prihod množice tujcev, ki nimajo osnovnih sredstev za preživljanje sebe in svoje družine, vplival na porast kriminalitete pri njih. Takšna je tudi naša ugotovitev iz raziskave, ki se kaže kot grožnja povečanemu številu kriminalnih dejanj, posebej ob dejstvu, da so ta dejanja v rokah organiziranih kriminalnih združb.

Problem teh beguncev je v tem, da so ekonomski begunci in niso upravičeni do mednarodne zaščite, navaja (Times 2011), zato tudi ni upravičena zahteva za pomoč Italije ostalim članicam EU. Na MNZ menijo, da se je Italija sama sposobna soočiti s sedanjim številom beguncev, saj je tudi Slovenija v času krize na Balkanu sama uspela reševati problem z več kot 40.000 ilegalci v času tako imenovane »begunske krize«. Trditev se ujema z našimi ugotovitvami, da je bilo stanje v Sloveniji že veliko kritičnejše, a so slovenski organi obvladovali zadeve, sedaj pa ilegalnih migracij ne zaznavamo kot grožnjo in obvladujemo razmere.

Odločitve, da je treba ponovno zapreti nacionalne meje v okviru schengenskih meja, napovedujeta Avstrija in Nemčija, Slovenija pa o tem zaenkrat ne razmišlja (Times 2011), saj bi to lahko povzročilo plaz zapiranja državnih meja povsod po Evropi. Članice EU so se za ponovni nadzor na notranjih mejah do sedaj odločale le ob srečanjih skupine najrazvitejših držav ali ob velikih športnih dogodkih, kot je svetovno nogometno prvenstvo, vendar še nikoli zaradi vala beguncev.

V EU obstaja mehanizem, ki ščiti države članice v primeru večjega števila beguncev. Po trditvah komisarke za notranje zadeve Malstromove (STA 2011a) bi EU lahko uporabila mehanizem Direktive 55 iz leta 2001, ki predvideva takšno zaščito in je bil zato tudi uveden. Do sedaj še ni bil uporabljen, za sprožitev pa je potrebna podpora kvalificirane večine v Svetu EU. Tako bi begunci, ki so upravičeni do zaščite, dobili pravico do socialne pomoči, dovoljenja za delo, zdravstveno varstvo ter izobraževanje. Te pravice bi trajale eno leto, možno jih je podaljšati dvakrat po šest mesecev.

Popolnoma drugače je rešljiv problem z ilegalnimi migranti, ki imajo status beguncev. Tak primer so sedanji begunci pred nasiljem iz Libije, ki se ne morejo vrniti v domovino. Za te migrante so države članice že sprejele kvote, v skladu s katerimi naj bi sprejele begunce. Slovenija je do sedaj sprejela osem beguncev z afriške celine in naše stališče je, da bomo naslednje begunce sprejeli šele, ko bodo tudi ostale države EU izpolnile svoje kvote.

Sklepamo lahko, da če ne bi bil legalen vstop v območje Schengena tako otežen, ne bi bilo toliko ilegalnih migrantov in trgovine z ljudmi ter prepovedanimi drogami. Verjetno komu takšno stanje celo odgovarja, saj tako ilegalni migranti opravljajo umazana, nevarna in slabo plačana dela, ki jih prebivalci evropskih držav ne bi hoteli, vsaj za tako nizko plačilo ne, povrh vsega pa nimajo ilegalni migranti v teh državah nobenih pravic, saj so vanje stopili na nezakonit način, ilegalno, ter bodo ob prijavi izkoriščevalskega delodajalca ali posrednika sami prignani na policijo in morda celo izgnani nazaj v svojo domovino, od koder so mukoma prišli.

V raziskavi smo ugotovili, da so največje grožnje s strani ilegalnih migracij v Sloveniji trgovina z ljudmi in prepovedanimi substancami, katerih dejavnosti vodijo organizirane mednarodne kriminalne skupine, kar je tudi odgovor na naše raziskovalno vprašanje. Takšnega mnenja so sodelujoči policisti v raziskavi, sedanje stanje na področju ilegalnih migracij v primerjavi s tistim pred desetletjem ocenjujejo kot zelo dobro. Vendar pa migracije, legalne ali ilegalne, niso samo varnostna grožnja ali nepotreben strošek države, ampak tudi možnost, da imata od tega oba vpletena korist, tako država, ki migranta sprejme, kakor tudi migranti, ki iščejo priložnost za boljše in človeka spodobno življenje, ne pa, kot si nas večina verjetno predstavlja, priložnost za čim lažji zaslužek, po možnosti na nezakonit način.

Poostren nadzor na meji in v notranjosti države, natančno pregledovanje tovornjakov, dokumentov in kontejnerjev vsekakor vodi k zmanjšanju števila ilegalnih prebežnikov, posledično povečuje občutek varnosti državljanov Slovenije. Zavedati se je treba, da bo kljub dobremu nadzoru tisti, ki bo hotel vstopiti v schengensko območje in bo za to pripravljen plačati primerno ceno, v EU tudi vstopil, saj so organizirane kriminalne skupine zelo prilagodljive in ima vse svojo ceno, tudi državni uradnik.

V nalogi smo ugotovili, da je za zmanjšanje grožnje varnosti s strani ilegalnih migracij kar nekaj možnosti. Tako sodelovanje med različnimi državnimi organi ter skrbno načrtovanje in usklajevanje, tudi mednarodno, zagotovo sodi med tovrstne ukrepe. Ravno tako lahko povečamo skrb za zaščito prič ter spremenimo zakonodajo, tako da bi s povečanjem kazni v kombinaciji z denarno kaznijo ustvarili nezaželeno okolje za kriminalne dejavnosti. Javnost je treba obveščati in osveščati, še največ lahko storimo na področju preventivnega delovanja. Žrtvam kaznivih dejanj je treba nuditi pomoč ter informacije, na koga se lahko obrnejo. Na področju hitrega in pravočasnega odkrivanja je treba posebno pozornost posvetiti odkrivanju pojavnih znakov, ki bi lahko kazali na kriminalno početje. Verjamemo, da bo s temi ukrepi naše življenjsko okolje varnejše in manj dovzetno za nevarnosti zaradi ilegalnih migracij.

LITERATURA

- 24ur.com. 2009. *Priseljenci prispevali desetino BDP*. [Http://24ur.com/novice/svet/priseljenci-prispevali-desetino-bdp_comment_p2_a14.html?&page=2&p_all_items=14](http://24ur.com/novice/svet/priseljenci-prispevali-desetino-bdp_comment_p2_a14.html?&page=2&p_all_items=14) (14. 4. 2011).
- 24ur.com. 2010. *Slovenija pomembna tranzitna točka za prekupčevalce*. [Http://m.24ur.com/index.php?article_id=3300909](http://m.24ur.com/index.php?article_id=3300909) (14. 4. 2011).
- Aaker, David A., George S. Day in Vijay Kumar. 1999. *Essentials of Marketing Research*. New York: John Wiley & Sons.
- Alvarez-Plata, Patricia. 2003. *Potential Migration from Central and Eastern Europe into the EU-15-An Update*. Berlin: Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung.
- Bade, Klaus J. 2005. *Evropa v gibanju*. Ljubljana: *cf:
- Balibar, Etienne. 2007. *Mi, državljani Evrope: meje, država, ljudstvo*. Ljubljana: Sofija.
- Batis, Roman. 2004. *Skozi Slovenijo na zahod: migracijski pritiski na Republiko Slovenijo*. *Obramba* 36 (6): 59–61.
- Bouquet, Tim. 2011. *Trgovina s sužnji*. *Readers Digest* 11 (1): 38–47.
- Broeders, Dennis in Godfried Engbersen. 2007. *The Fight Against Illegal Migration. Identification Policies and Immigrants Counterstrategies*. *American Behavioral Scientist* 50 (12): 1592–1609. [Http://abs.sagepub.com/content/50/12/1592.full.pdf.html](http://abs.sagepub.com/content/50/12/1592.full.pdf.html) (1. 6. 2011).
- Broeders, Dennis. 2007. *The New Digital Borders of Europe. EU Databases and the Surveillance of Irregular Migrants*. *International Sociology* 22 (1): 71–92. [Http://iss.sagepub.com/content/22/1/71.pdf+html](http://iss.sagepub.com/content/22/1/71.pdf+html) (1. 6. 2011).
- Burian, Dušan. 1999. *Schengen v praksi*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.
- Castles, Stephen in Mark J. Miller. 1998. *The Age of Migration: International Population*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Castles, Stephen in Mark J. Miller. 2009. *Movements in the Modern World*. London: Macmillan.
- Cesarini, David in Mary Fulbrook. 1996. *Citizenship, Nationality and Migration in Europe*. London: Routledge.
- Cinac, Ehra Zehra. 2003. *Ilegalne migracije kot varnostni problem v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Cinac, Ehra Zeka. 2006. *Nezakonite migracije*. *Obramba* 39 (1): 24–25.
- Cornelius, Wayne A. in Idean Salehyan. 2007. *Does Border Inforcement Deter Unauthorized Immigration? The Case of Mexican Migration to the United States of America*. *Regulation & Governance* 1 (2): 139–153. [Http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1748-5991.2007.00007.xpdf](http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1748-5991.2007.00007.xpdf) (20. 6. 2011).
- Costa, Antonio Maria. 2002. *Business and Crime-Trade and Trafficking*. V *International conference of Trafficking*. Courmaeyour. [Http://www.antoniomariacosta.com/cc/index.php?option=com_content&view=article&if=181:business-and-crime--trade-and-trafficking-international-conference-on-trafficking&catid=37:unodc-speeches&Itemid=48](http://www.antoniomariacosta.com/cc/index.php?option=com_content&view=article&if=181:business-and-crime--trade-and-trafficking-international-conference-on-trafficking&catid=37:unodc-speeches&Itemid=48) (20. 6. 2011).

- Čepin Čander, Maja. 2010. *Mojca Pajnik, raziskovalka migracij: vse se prosto giblje, samo ljudje ne*. Intervju dr. Mojca Pajnik, raziskovalka migracij. [Http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/objektiv/1042371106](http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/objektiv/1042371106) (19. 1. 2011).
- Dakič Prelec, Drago. 2006a. Nezakonite migracije. *Obramba* 38 (11): 26–28.
- Dakič Prelec, Drago. 2006b. Nezakonite migracije. *Obramba* 38 (12): 22–24.
- Dobovšek, Bojan. 1997. *Organizirani kriminal*. Ljubljana: Unigraf.
- Dnevnik.si. 2007. *Padec meja: veselje med devetimi novinkami schengenskega območja*. [Http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/288624/](http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/288624/) (18. 5. 2011).
- Easterby-Smith, Mark, Richard Thorpe in Andy Lowe. 2007. *Raziskovanje v managementu*. Koper: Fakulteta za management.
- Evropska komisija (EK). 2004. *Svoboda, varnost in pravica za vsakogar*. [Http://www.evropa.gov.si/fileadmin/dokumenti/dokumenti/publikacije/eu/svoboda-varnost.pdf](http://www.evropa.gov.si/fileadmin/dokumenti/dokumenti/publikacije/eu/svoboda-varnost.pdf) (3. 6. 2011).
- Evropska komisija (EK). 2011. *Sporočilo komisije evropskemu parlamentu, svetu, evropskemu ekonomskemu-socialnemu odboru in odboru regij*. [Http://ec.europa.eu/home-affairs/news/intro/docs/1_SL_ACT_part1_v3.pdf](http://ec.europa.eu/home-affairs/news/intro/docs/1_SL_ACT_part1_v3.pdf) (30. 5. 2011).
- Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA). 2011. *Pregled razmer v državi. Slovenija*. [Http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index114668SL.html](http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index114668SL.html) (13. 5. 2011).
- Grabe, Heather. 2000. The Sharp Edges of Europe: Extending Schengen Eastwards. V *International Affairs* 76 (3): 497–515. [Http://www.cer.org.uk/pdf/grabbe_sharp_edges.pdf](http://www.cer.org.uk/pdf/grabbe_sharp_edges.pdf) (20. 6. 2011):
- Green, Penny in Mike Grewcock. 2002. The War Against Illegal Immigration: State Crime and the Construction of a European Identity. V *Current Issues in Criminal Justice* 14 (1): 87–102.
- Grizold, Anton. 1999. *Evropska varnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Grizold, Anton. in Bogomil Ferfila. 2000. *Varnostne politike velesil*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Guiraudon, Virginie in Lahav Gallya. 2008. A Reappraisal of the State Sovereignty Debate: *The Case of Migration Control*. *Comparative Political Studies* 33 (2): 163–195. [Http://firstsearch.oclc.org/ECOPDFS/SAGEPUBL/A0104140/C33P2S1.PDF](http://firstsearch.oclc.org/ECOPDFS/SAGEPUBL/A0104140/C33P2S1.PDF) (20. 6. 2011).
- Gushulak, Brian in Vincent P. Keane. 2001. The Medical Assessment of Migrants: Current Limitations and Future Potential. *International Migration* 39 (2): 29–42.
- International Organization for Migration (IOM). 2011. *Migration Health*. [Http://www.iom.int/jahia/Jahia/activities/by-theme/migration-health](http://www.iom.int/jahia/Jahia/activities/by-theme/migration-health) (25. 4. 2011).
- Jazbec, Franci. 2003. *Upravljanje migracij*. [Http://www.odnos.si/index.php?id=70&lang=sl](http://www.odnos.si/index.php?id=70&lang=sl) (15. 12. 2010).
- Kopač, Erik. 2007. Migracijsko ogrožanje nacionalne varnosti. V *Model celovitega ocenjevanja ogrožanja nacionalne varnosti Republike Slovenije*, ur. Iztok Prezelj, 191–208. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.

- Kovač, Bogomir. 2003. *Globalizacija, migracijski tokovi in ekonomski razvoj na obrobju slovenskih migracijskih dilem*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Kralj, Jana. 2006. Priseljenke in priseljenci v mestu. V *Migracije / alternativni mediji*, ur. Barbara Bezec, 15–29. Ljubljana: Študentska založba.
- Lohrmann, Reinhardt. 2000. Migrants, Refugees and Insecurity. Current Threats to Peace? *Integrational Migration* 38 (4): 12.
- Malnar, Brina. 2008. Subjektivne zaznave življenjskih pogojev. V *Socialni razgledi 2008*, ur. Matjaž Hanžek idr. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
- Mandel, Robert. 1999. *Deadly Transfers and the Global Playground: Transnational Security Threats in a Disorderly World*. London: Westport Praeger.
- Martin, Hans-Peter in Harald Schumann. 1997. *Pasti globalizacije: napad na demokracijo in blaginjo*. Ljubljana: Colibri.
- Medica, Karmen. 2007. Sodobne migracije in dileme varnosti. *Socialno delo* 46 (3): 125–133.
- Mezzadra, Sandro. 2004. The Right to Escape. *Ephemera* 4 (3): 267–275.
[Http://www.ephemeraweb.org/journal/10-3/10-3epheremanov10.pdf](http://www.ephemeraweb.org/journal/10-3/10-3epheremanov10.pdf) (20. 6. 2011).
- Milohnič, Aldo. 2001. Quid pro Quo: azil in migracije v državah schengenske periferije. V *Evropski vratarji, migracijske in azilne politike v vzhodni Evropi*, ur. Aldo Milohnič, 13–22. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- MMC RTV SLO. 2007. *Število ilegalnih migracij upada*.
[Http://www.rtvlo.si/slovenija/stevilo-ilegalnih-migracij-upada/81117](http://www.rtvlo.si/slovenija/stevilo-ilegalnih-migracij-upada/81117) (23. 5. 2011).
- MNZ. 2011. *Vključevanje beguncev v slovensko družbo*.
[Http://www.mnz.gov.si/si/splosno/cns/novica/article/12137/7045/360445742c/](http://www.mnz.gov.si/si/splosno/cns/novica/article/12137/7045/360445742c/) (7. 4. 2011).
- Močnik, Borja, Neža Mravlje in Sara Pistotnik. 2002. Sodobni tihotapci: Raziskava nezakonitega prevoznitva v Sloveniji. V *V zoni prebežništva*, ur. Uršula Lipovec Čebren, 183–225. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Mozetič, Polona. 2009. Nezakonite migracije in spreminjanje pojmovanja zasebnosti v družbi. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* 60 (1): 3–15.
- Negri, Antonio in Michael Hardt. 2003. *Imperij*. Ljubljana: Študentska založba.
- Negri, Antonio. 2008. *Reflection on empire*. Cambridge: Polity Press.
- Oberstar, Jože. 2003. Migracije, trgovina z ljudmi in zaščita žrtev. *Pravna praksa* 22 (8): 23–32 (priloga V-XIV).
- Pajnik, Mojca. 2010. *Vse se prosto giblje, samo ljudje ne*.
[Http://moj.dnevnik.si/objektiv/1042371106](http://moj.dnevnik.si/objektiv/1042371106) (24. 5. 2011).
- Peršak, Nina. 2003. O novodobnem suženjstvu, tihotapljenju in izkoriščanju ljudi. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* 54 (1): 52–60.
- Polič, Vasilij. 1997. *Državljanstvo*. Ljubljana: Center Marketing International.
- Popov, Jurij. 2002. *Trgovina z ljudmi: Somrak civilizacije ali kaos globalizacije*. Ljubljana: Društvo Ključ - center za boj proti trgovini z belim blagom.
- Popovič, Katjuša. 2009. *V Sloveniji je tri tisoč prisilnih prostitutk*.
[Http://zadovoljna.si/clanek//barvni_tip/v-sloveniji-je-3-tisoc-prisilnih-prostitutk.html](http://zadovoljna.si/clanek//barvni_tip/v-sloveniji-je-3-tisoc-prisilnih-prostitutk.html) (15. 4. 2011).

- Poštrak, Darko. 2010. *Ilegalni migranti mejo skušajo prečkati največkrat peš*.
[Http://www.siol.net/slovenija/aktualno/2010/08/ilegalni_migranti_mejo_najveckrat_skusajo_preckati_pes.aspx](http://www.siol.net/slovenija/aktualno/2010/08/ilegalni_migranti_mejo_najveckrat_skusajo_preckati_pes.aspx) (20. 4. 2011).
- Prezelj, Iztok in Marija Gaber. 2005. *Smuggling as a threat to National and International Security: Slovenia and the Balkan Route*. Garmisch-Partenkirchen: Partnership for Peace Consortium of Defense Academies and Security Studies Institutes (PfPC).
- Prezelj, Iztok. 2001. Grožnje varnosti, varnostna tveganja in izzivi v sodobni družbi. *Teorija in praksa* 38 (1): 127–141.
- Prezelj, Iztok. 2002. Konceptualizacija nacionalnih varnostnih interesov. *Teorija in praksa* 39 (4): 621–637.
- Prezelj, Iztok. 2005. *Nacionalni sistemi kriznega menedžmenta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Rakočevič, Slobodan. 1999. Predpisi o tujcih in azilu s komentarjem mag. Slobodana Rakočeviča. *Uradni list RS*, št. 134/2003.
- Rumford, Chris. 2006. Theorizing Borders. V *European Journal of Social Theory* 9 (2): 155–169.
- Sagadin, Janez. 2001. Pregledno o kvalitativnem empiričnem pedagoškem raziskovanju. *Sodobna pedagogika* 52 (2): 10–23. [Http://www.sodobna-pedagogika.net/images/stories-2-slo/2001_2_slo_01sagadin_pregledno_o_kvalitativnem.doc](http://www.sodobna-pedagogika.net/images/stories-2-slo/2001_2_slo_01sagadin_pregledno_o_kvalitativnem.doc) (20. 6. 2011).
- Sassen, Saskia. 2007. The limits of power and the complexity of powerlessness: the case of immigration. *Unbound Harvard Journal of the Legal Left* 3: 105–115
- SIOL. 2011. *Število beguncev se je lani več kot podvojilo*.
[Http://www.siol.net/svet/znanost_in_okolje/2011/06/stevilo_beguncev_se_je_lani_vec_kot_podvojilo.aspx](http://www.siol.net/svet/znanost_in_okolje/2011/06/stevilo_beguncev_se_je_lani_vec_kot_podvojilo.aspx) (7. 6. 2011).
- STA. 1999. *Vlada o begunski problematiki*. [Http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=401133](http://www.sta.si/vest.php?s=s&id=401133) (3. 6. 2011).
- STA. 2009. *Priseljenci prispevali desetino BDP*.
[Http://m.24ur.com/index.php?article_id=3159005](http://m.24ur.com/index.php?article_id=3159005) (25. 4. 2011).
- STA. 2011a. *Bruselj prebežnikom iz Severne Afrike pripravljen ponuditi začasno zaščito*.
[Http://www.siol.net/eu/novice/2011/04/bruselj_prebeznikom_iz_severne_afrike_pripravljen_ponuditi_zacasno_zascito.aspx](http://www.siol.net/eu/novice/2011/04/bruselj_prebeznikom_iz_severne_afrike_pripravljen_ponuditi_zacasno_zascito.aspx) (5. 4. 2011).
- STA. 2011b. *Organizirani kriminal z vedno bolj raznovrstnimi metodami*.
[Http://www.siol.net/eu/novice/2011/05/europol.aspx](http://www.siol.net/eu/novice/2011/05/europol.aspx) (4. 5. 2011).
- STA. 2011c. *Obetajo se spremembe schengenskega sporazuma*.
[Http://www.siol.net/eu/novice/2011/04/berlusconi_in_sarkozy_za_spremembe_schengenskega_sporazuma.aspx](http://www.siol.net/eu/novice/2011/04/berlusconi_in_sarkozy_za_spremembe_schengenskega_sporazuma.aspx) (26. 4. 2011).
- STA. 2011d. *EU za pomoč pri soočanju z begunci, Italija razočarana*.
[Http://www.evropa.gov.si/si/vsebina/novica/news/eu-za-pomoc-multi-pri-soocanju-z-begunci-italija-razocarana/c0ad4b29b0/](http://www.evropa.gov.si/si/vsebina/novica/news/eu-za-pomoc-multi-pri-soocanju-z-begunci-italija-razocarana/c0ad4b29b0/) (3. 6. 2011).
- Tepina, Jasna. 2007. Nihče ne sme biti naprodaj. *Nika*, 28. 2., 9–11.
- Times. 2011. *Italija razočarana nad pomanjkanjem evropske solidarnosti*.
[Http://www.times.si/svet/notranji-ministri-eu-bodo-razpravljali-o-soocanju-z-begunci-iz-severne-afrike--d3a5356510-1b17e022d0.html](http://www.times.si/svet/notranji-ministri-eu-bodo-razpravljali-o-soocanju-z-begunci-iz-severne-afrike--d3a5356510-1b17e022d0.html) (3. 5. 2011).

- Travner, Anton. 2002. Slovenska policija v boju zoper ilegalne migracije. *Varnost* 51 (19): 34–39.
- Ullman, Richard. 1983. Redefining Security. *International Security* 8 (1): 129–153.
- Virjent, Bojana in Vukan Branko. 2001. Povečani migracijski tokovi v Republiki Sloveniji – potreba po znanju tujih jezikov za uspešno izvedbo policijskih postopkov pri obravnavanju ilegalcev. *Dnevni varstvoslovja*, knj. 2, ur. Milan Pagon, 581–595. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.
- Walters, William. 2006. Border/Control. *European Journal of Social Theory* 9 (2): 18–203.
- Williams, John Allen in Charles Moskos. 1997. Civil-military relation after the cold war. V *Civil-military relations in post-comunist states: Central and Eastern Europe in transition*, ur. Anton Bebler. London: Praeger.
- Zavratnik Zimic, Simona in Mojca Pajnik. 2004. Trgovanje z ženskami: perspektiva žrtve. *Teorija in praksa* 42 (1): 113–135.

VIRI

- Direktorat za migracije in integracijo. 2011. *Poročilo o delu direktorata za migracije in integracijo za leto 2010*.
[Http://www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/DMI/Statisticno_porocilo_-_SLO_-_Lektorirano_01.pdf](http://www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/DMI/Statisticno_porocilo_-_SLO_-_Lektorirano_01.pdf) (30. 5. 2011).
- Europol. 2009. *Europol Annual Report 2008*.
[Http://www.europol.europa.eu/publications/Annual_Reports/Annual%20Report%202008.pdf](http://www.europol.europa.eu/publications/Annual_Reports/Annual%20Report%202008.pdf) (1. 3. 2011).
- Inštitut za varovanje zdravja (IVZ). 2010. *Okužba s HIV v Sloveniji, letno poročilo 2009*.
[Http://www.ivz.si/Mp.aspx/Letno_porocilo_2009.pdf?ni=107&pi=5&_5_attachmentID=2021&_5_attachmentName=Letno_porocilo_2009&_5_mimeType=application%2fpdf&_5_action=DownloadAttachment&pl=107-5.3](http://www.ivz.si/Mp.aspx/Letno_porocilo_2009.pdf?ni=107&pi=5&_5_attachmentID=2021&_5_attachmentName=Letno_porocilo_2009&_5_mimeType=application%2fpdf&_5_action=DownloadAttachment&pl=107-5.3) (3. 6. 2011).
- Kazenski zakonik Republike Slovenije (KZRS). *Uradni list RS*, št. 55/08.
- Kersnik, Maja. 2010. Social cohesion and poverty. V *Social overview 2009*, ur. Tanja Čelebić, 67–75. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
- Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa (KIMDPŠ). 2007. *Razširjenost uporabe prepovedanih drog*. [Http://www.cilizadelo.si/default-20830.html](http://www.cilizadelo.si/default-20830.html) (3. 6. 2011).
- Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi (MDS). 2010. *Poročilo o delu medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za leto 2010*.
[Http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/trgovina/Porocilo_-_THB_2009_cisto.pdf](http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/trgovina/Porocilo_-_THB_2009_cisto.pdf). (8. 4. 2011).
- Overseas Security Advisory Council (OSAC). 2011. *Slovenia 2011 Crime and Safety Report*.
[Https://www.osac.gov/Pages/ContentReportDetails.aspx?cid=10494](https://www.osac.gov/Pages/ContentReportDetails.aspx?cid=10494) (3. 6. 2011).
- Policija. 2009. *Poročilo o delu policije za leto 2008*.
[Http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2008.pdf](http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2008.pdf) (6. 6. 2011).

- Policija. 2010. *Poročilo o delu policije za leto 2009*.
[Http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2009.pdf](http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2009.pdf) (6. 6. 2011).
- Policija. 2011a. *Poročilo o delu policije za leto 2010*.
[Http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2010.pdf](http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2010.pdf) (27. 5. 2011).
- Policija. 2011b. *Raziskava o ocenah in stališčih prebivalcev Republike Slovenije o delu policije v letu 2010*.
[Http://www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/SOJ/word/JMraziskava.pdf](http://www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/SOJ/word/JMraziskava.pdf) (7. 4. 2010).
- Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje. *Uradni list RS*, št. 116/2007.
- Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-1). *Uradni list RS*, št. 27/2010.
- Univerzitetni klinični center Ljubljana (UKC). 2011. *Pri nas število okuženih s HIV narašča*.
[Http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/1042394969](http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/1042394969) (3. 6. 2011).
- UMAR – Urad za makroekonomske analize in razvoj. 2009. *Družbena kohezija in revščina. Socialni razgledi 2009*, ur. Tanja Čelebič, 13–19, 69. Ljubljana: UMAR.
- UMAR – Urad za makroekonomske analize in razvoj. 2010. *Social overview 2010*. Ljubljana: UMAR.
- Uredba o omejitvah in prepovedih zaposlovanja in dela tujcev. *Uradni list RS*, št. 44/2009.
- Uredba o pravicah in dolžnostih beguncev v RS. *Uradni list RS*, št. 33/2004, 129/2004.
- Ustava Republike Slovenije (URS). *Uradni list RS*, št. 33/91.
- Zakon o azilu (ZAzil). *Uradni list RS*, št. 51/2006.
- Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (ZDRS). *Uradni list RS*, št. 24/2007.
- Zakon o nadzoru državne meje (ZNDM). *Uradni list RS*, št. 35/10.
- Zakon o tujcih (ZTuj). *Uradni list RS*, št. 64/2009.
- Zakon o začasnem zatočišču (ZZZat). *Uradni list RS*, št. 20/1997.